

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Imprimat legal. 22. MRT. 1926
E. C. 211783

THEODOR RÂȘCANU

ACEIA CARE TREBUIA IUBITĂ

ROMAN

Prima mie.

Bibl. Univ. Cluj.
Nr. 1318 1926

— IAȘI —
„VIAȚA ROMÎNEASCĂ“ S. A.
1925.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

211788

(Toate drepturile rezervate).

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Tuturor femeilor, chiar și a-
celora care nu trebuesc iubite...
această povestire.

T. R.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL I.

UN PARIU CU NOROC.

La Passy, în vila ei elegantă din bulevardul Delessert, contesa Sonia Radovski nu se sculase încă, deşi dimineaţa aceia de primăvară trezise de mult larma Parisului.

Moleşită de somn, nu-i venea să se scoale. Se tot întindea, ca o pisică somnoroasă, sub plapoma de atlaz roz şi se lăsa mereu furată de ispita odihnei. Dormise bine. Totuşi, nu se'ndura să sune servitoarea. In aşternutul de olandă subţire, cu miros vag de levănţică, era atât de călduţ şi de moale!

Dar, găsind, sub perină para soneriei, apăsă de două ori pe butonul de os.

Cristalin, în aceiaşi clipă, deşteptătorul picură ora zece. „E târziu", gândi Sonia, „azi m'am cam întrecut cu somnul!""

La uşă, cineva, bătu uşor.

Slujnica intră, ură buna dimineaţă şi trase storul dela fereastră. Odaia se lumină toată. Raze de soare, străbătând prin geamul larg, se'nfipseră oblic în covorul de pe parchet.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Adelino, dă-mi, te rog, ceaiul și vezi de bae.

Servitoarea ieși.

Rămânând în pat, leneșă, Sonia Radovski își întinse brațele de-asupra capului și privi prin odaie.

Din ramele de aur ale cadrelor de pe pereți, din argintăria lucrurilor de pe toaletă, din nichelurile, din cristalurile și din bronzurile diferitelor obiecte, soarele vesel scotea mii de focuri. Privirea Soniei, rătăcind așa, se pironi pe călindarul de perete, aninat cu o panglică roșie lângă pat, în covorul de Ispahan.

Fila arăta: „10 Aprilie 1914".

Atunci abia, își aminti contesa Radovski că, în ziua aceia era poftită la dejun de o prietenă.

Sună iarăș. De astă dată, grăbit.

— Doamna contesă a dorit ceva? întrebă intrând, Adelina.

— „Da, Adelino; telefonează imediat doamnei marchize de Valdore că, din pricina unei ușoare indispoziții sunt silită să stau acasă și deci, să nu mă aștepte azi la dejun... ceri numărul 45 pe 2... auzi?..."

— „Am înțeles, doamnă contesă".

Și servitoarea ieși.

Rămasă singură, Sonia Radovski se în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

finse iarăș, sub plapoma care se da după trup sculptându-i formele, ca un mulaj. Era fericită să mai poată gusta, în moleșeala așternutului, până la venirea ceaiului, câteva clipe încă de ațipeală.

Se simțea atât de leneșă, era atât de somnoroasă, încât ar fi tot rămas în pat.

Bucuroasă că se desfăcuse de obligația mondenă, care îi părea o corvadă în ziua aceia, închise ochii.

In iatac era liniște. Partea locuinței unde se afla, nu dădea la stradă, ci, pe grădinița cu platani bătrâni în ramurele cărora niște stigleți voioși țiuiau a primăvară. Zvonul uliței și toată larma orașului venea în casă înăbușită, vagă, ca un vuet îndepărtat de mare.

Deschise o clipă ochii. Din fundul așternutului, Sonia zărea, prin fereastră, un colț de cer albastru cu nourași albi ca de puf.

Voluptatea patului moale și pofta de odihnă a trupului moleșit, o copleșiră. Închise iarăși ochii și ațipi.

Sonia Radovski era fiica unică a contelui rus Vladimir Sergheievici Stroganov. După mamă avea în vine sânge franțuzesc. Contele Vladimir Stroganov se însurase, în tinerețe, la Paris, cu frumoasa artistă Ma-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rie-Angèle Durand, de care se îndrăgostise nebun, la o premieră. Din cauza acelei căsătorii, care scandalizase pe toți ai săi, Stroganov nu mai călcase la Petersburg și se retrase la Bielovo, moșia lui din fundul guvernământului Tula. Pe Sonia, copila ieșită din acea căsătorie, o creștea la Paris într'un pension și se ducea în fiecare iarnă s'o vadă. Sonia aproape că nici nu-și cunoscuse mama căci aceasta murise, când fetița avea abia trei ani. Când se făcu mare, a dat-o după un moșier vecin cu Bielovo, om mult mai în vrâstă ca dânsa. Moșierul acela era contele Vasili Radovski. Stroganov își dăduse fata după el pentru că îl cunoștea de mult, îl știa bogat foarte și cuminte ca mulți oameni când au ajuns la cincizeci de ani. Copila n'a fost fericită. Se măritase în silă, de hatârul tatălui. Intre Sonia și bărbatul ei deosebirea era prea mare. Mai întâi de vrâstă, (îi putea fi tată), apoi, de caracter. O fată tânără, crescută la Paris, dornică de viață, fire sentimentală, zburdalnică și expansivă iar el, așezat, bolnăvicios și morocănos grozav. La vr'o douăzeci de verste de Bielovo era Radovka, moșia lui, unde o duse pe Sonia după nuntă. Acolo, viața i-a fost numai chin. Sonia nu s'a putut deprinde de loc nici cu Radovka și nici cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Radovski. Şi totuşi, trăi acolo, în fundul stepelor pustii şi friguroase, departe de lume şi de viaţă, cinci ani!... Adică, atâta cât a mai trăit Vasili Radovski. Tatăl ei, murise la Bielovo, cu vr'o doi ani înainte. Rămasă singură în vâltoarea vieţii, stăpână pe Bielovo şi pe Radovka, Sonia îşi arendă moşiile şi se aşeză la Paris, oraşul natal şi al copilăriei. Atunci cumpără vila din Passy unde o găsim acum, atât de somnoroasă, în culcuşul molatec şi călduţ.

Călcând uşor, Adelina aducea, pe o tavă, ceaiul.

Trezită iarăşi, Sonia se frecă la ochi, mai căscă de câteva ori, se mai întinse şi, însfârşit se dădu jos din pat. Peste cămaşa de noapte, transparentă, îmbrăcă un kimono roş cu reveruri negre şi umblă, desculţă, pe blana lăţoasă a ursului alb, întins enorm lângă pat, pe podele. O oglindă mare de Veneţia îi înfăţişă, în întregime, chipul şi ea se privi, în treacăt, oarecum, indiferentă la propria ei frumuseţe.

Pe o mescioară, slujnica puse tava cu ceai şi Sonia trase alături, un scăunel de lemn masiv.

— Vezi să fie baia cât de caldă, Adelino, şi trimite pe Joseph să ia jurnalele.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, doamnă contesă.

Și bona ieși.

Pe când sorbea încet ceaiul fierbinte, Sonia aruncă prin geam, o privire afară. „Ce zi frumoasă!“ gândi ea „și totuși azi nu voi merge în oraș, ci voi sta acasă, singurică, pe veranda însorită... numai astfel voi putea isprăvi de citit „*Le démon de midi*“, ca să-l pot împrumuta apoi, Valentinei de Valdore.“.

Simțea, în ziua aceia, o poftă nespusă de a gusta acasă, în liniște, farmecul odihnitor al unei întregi după amiezi, ca o binefăcătoare recreație, în obositorul vârtej de viață mondenă. Căci nu era zi dela Dumnezeu care să nu fie marcată, aproape ceas cu ceas, în agenda minusculă din poșetă, cu mesele, ceaiurile, seratele, premierele teatrelor, vernisajele pictorilor, audiții muzicale, vizite obligatorii, orele dentistului, ale modistei, cusătoresei, etc. etc. Un program foarte strict de viață intensă rânduită după disciplina de fier a modei și a convențiunilor mondene.

Adelina intră din nou, aducând pe o tavă de lac de China, neagră cu figurene aurii, ziarele proaspete și câteva scrisori.

Nerăbdătoare, Sonia luă în cercetare mai întâi scrisorile. Una, (un plic mare, alb; cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

marca poștală pajurată și stampila oficiului din Tula), o recunoscu numai decât. De altfel, plicul purta, în colț, cu slovă chirilică inscripția: „*Upravlenie Bielovskoe sobstvennosti*". Îi scria arendașul dela Bielovo. Sonia citi repede veștile dela moșie. Muncile câmpului nu începuseră, scria Gavril Trifanov, căci pe acolo era încă vreme de iarnă și nu se luase omătul. Un frig, o străbătu, parcă, prin spate și privind pe călindarul din perete socoti că, după stilul ortodox, în Rusia era abia 28 Martie! „Încă iarnă!" gândi Sonia, „brrr! ce urâtă climă!... Și câtă deosebire cu vremea de aici!" Se simți fericită de cuibul ei, de soarele primăvăratec, de Parisul ei!...

Pe urmă desfăcu și alte plicuri: o invitație la ceaiul principesei Torelli, o alta la o masă la ambasada Rusiei, o înștiințare a morței vicon'e'ui de Villebois-Montrenil și o lungă scrisoare a unei prietene de școală care îi scria dintr'un depărtat castel din Dordogne.

De alături, din sala de bae, unde se auzea apa picurând din robinete, Adelina vesti:

— „Baia e numai bună, doamnă contesă".

Dar Sonia părea că nu auzise. Desfăcuse jurnalele, interesată de ultimile știri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Doamnă contesă, se răcește apa dacă nu poftiți numai decât la bae...“ interveni Adelina necăjită, „...și ve-ți întârzia cu masa...“

— „Nu face nimic, Adelino, azi am destulă vreme; rămân acasă toată ziua“.

— „Nu vă simțiți bine?“ întrebă slujnica, îngrijorată.

— „Foarte bine, dar... așa, am o fantezie... mi-e lene azi...“

Lăsându-și kimonoul și cămașa în iatac, Sonia trecu, alături, în camera de bae înfășurată într'un halat alb și flocos. Din basinul de marmoră se ridicau aburi calzi, moleșitori. Cu mișcări domoale, își arcui brațele de-asupra capului, se mai întinse, leneșă, apoi aruncă halatul pe un scăunel... Goală, ca o naiadă, se aplecă asupra apei transparente... și nu se grăbea.

După dejun, Sonia trecu pe verandă cu cartea și jurnalele. Aceiaș moleșeală o stăpânea. Aprinse o țigaretă egipteană, cu tutun aromat, sorindu-se în leagănul de pae, ca o pisică friguroasă. Scotea rotocoale albăstrii, de fum, și le urmărea cu privirea cum se lărgeau mereu, urcându-se, până se prăpădeau în înălțimea tavanului. Căldura încuibată sub geamlâcul verandei îi făcea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bine. O dulce toropeală o cuprinse și îi venea să aţipească. In jurul ei era atâta pace! Jos, întins la picioarele stăpânei, Vaska, ogarul, dormea, tresărind uneori...

In liniștea de pe verandă, dormeau, parcă, și ei, în ciuberele lor cu pământul jilav, palmierii și filodendrii, visând la patria tropicală. Ca și iatacul, veranda dădea tot pe aceiaș grădiniță cu platani bătrâni, ce înfrunzeau și în cari se jucau vrăbii. De aceia și acolo, vuetul orașului ajungea potolit.

Sonia își iubea foarte mult locuința și-i era drag colțul acela de Paris, mai retras și mai tihnit.

Legat prin arterele Trocaderului, acest al doilea oraș, îmbrățișat de un cot al Senei, cu vilele luxoase dela Porte Molothor, cu grădinile dela Renelagh și Auteuil, cu farmecul vecinului Bois de Boulogne și romanticele clădiri din Boulevard Delessert, Avenue Henri Martin sau Avenue Kléber, e o minunată așezare datorită iscusinței edililor eternei Luteții. Cartierul acesta, elegant și discret, ispitește mult pe cei dornici de un colț mai retras unde, în orașul cel mare, ai ceva din izolarea naturei.

După o vreme de aţipeală, Sonia se deșteptă și privi afară prin geamlâcul de sticlă groasă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Ce vreme frumoasă!... In adevăr, asta nu e zi de stat închisă în casă!... Dacă, aș ieși totuși?...“

Se sculă. Insă, șovăi, nehotărâtă.

„Ce va spune Valentina de Valdore dacă ar afla că am fost bolnavă azi numai pentru dejunul ei? Fără îndoială se va găsi cineva care să mă vadă și mai ales, cineva care să i-o spuie!“

O clipă, stătu așa, în picioare, pe gânduri. Dar, și găsi formula care va drege totul la nevoe. „O indispoziție momentană care, mai pe seară, a trecut... era nevoe să iau puțin aer la Bois de Boulogne“.

„Primăvara, când se face o primenire de viață și în organismul nostru, astfel de indispoziții sunt foarte frecvente. Mai ales la cei anemici... Deși nu sunt anemică, dar... de altfel, doctorii pretind că suntem toți anemici“.

„Și, la urma urmei minciunile convenționale nu sunt cu păcat“.

Cu conștiința curată, după aceste concluzii, Sonia se hotărî să iasă. Își puse în gând să meargă la Auteuil, la curse.

Privind ceasul minuscul, de aur, brățară, constată că are tot timpul să se gătească.

Merse la butonul unei sonerii.

După câtva timp Adelina se înfățișă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Adelino, știi?... m'am hotărât totuși, să ies... să iau puțin aer. Pregătește costumul negru de reps și pălăria cea mare, neagră. Și vestește pe François să fie gata mașina peste-o jumătate de ceas.

— Da, doamnă contesă.

* * *

Când ajunse Sonia Radovski la Auteuil, alergările erau cam de mult începute.

Cum veni, ea se amestecă în mulțimea elegantelor mondene, a și mai elegantelor demimondene, a numeroșilor domni în jachete negre cu ghetre albe și, pășind ușor, se strecură prin îngrămădeală. Tineri donjuani cu monoclu, ofițeri de cavalerie cu pantaloni bufanți, cizme de lac și chipiu turtit de-asupra cozorocului, domni mai în vrâstă ce se'nvârteau în jurul femeilor tinere, efebi fără noimă și snobi, îmbrăcați excesiv după ultimul jurnal de modă, o priveau din dreapta și din stânga, o urmăreau uneori, o împiedicau să înainteze, o învăluiau, ori, politicos, îi făceau loc să treacă, admirând-o, examinând o, dorind-o...

Sonia nu ținea de loc să întâlnească figuri cunoscute căci prefera să nu afle Valentina de Valdore că în ziua dejunului a fost la curse. De aceia nici nu se urcă la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tribune ci se preumbla numai jos, în mulțimea ce mișuna la soare, ca un furnicar, pe iarba fragedă a peluzei într'o nesfârșită variațiune de culori, de costume și de parfumuri.

Îi plăcea să rămâe *incognito*, să intereseze pe mulți, să intrigheze, și, prefăcându-se că nu le aude, să asculte totuși, strecurate în ureche, obrăzniciile, adesea spirituale, ale celor cari vin la curse nu atât pentru cai cât pentru femei. Era atâta soare! Avea și în suflet soare... și porniri strengărești.

Pe iarba fragedă, ca pe un moale covor turcesc, Sonia pășea ușoară și se simțea bine dispusă în aerul cu adieri primăvăratece. La un moment dat, i se păru că recunoaște, într'un grup, pe contele de Myrtil, care, oriunde o vedea, îi făcea o curte îndârjită și obositoare.

„Dacă mă vede, s'a isprăvit... Valentina va afla!...“ gândi Sonia pregătindu-se să-l evite la vreme.

Dar, nu era el.

In alt grup, unde niște sportsmeni, (probabil engleji, căci erau nalți, uscați, cu pipele între dinți), stăteau bățoși și vorbeau liniștit, i se păru iarăși că recunoaște pe cineva. Se liniști îndată; nici acolo, nimeni cunoscut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Până acum, am scăpat“, își zise și se îndreptă spre tabloul cu numele cailor și al jocheilor.

Pe când umbla, trecând prin goluri mai puțin îmbulzite, simțea privirile bărbaților ațintindu-se asupra ei, măsurând-o din creștet până 'ntălpi, pătrunzând, indiscrete și îndrăznețe, prin țesutul stofei.

Doi tineri, eleganți, ce n'o cunoșteau de sigur, se luaseră încet după ea, urmând-o de aproape, cu priviri lubrice de fauni tineri. Fără a le da nici o atenție, Sonia Radovski își continua calea, dar atunci, totuși, ar fi dorit să-i iasă înainte vr'un cunoscut. S'ar opri la vorbă, și tinerii fauni ar fi înțeles că s'au înșelat.

Ca să scape de dânșii, își dădu un rost și se gândi să meargă la bilete, să joace pe vr'un cal oarecare. Privi tabloul cailor. Tocmai, numele lor apăreau, rând pe rând. Din toate părțile, veneau crâmpeie de conversații, în mulțimea ce iarăș o încercuise, aprecieri asupra cailor, pronosticuri, păreri, sau discuții în afară cu totul de curse.

Pe care cal să joace?

Un nou nume apăru: „*l'Etourneau*“. In aceiași clipă săgetarea unei inspirații. „Să joc pe el!“ gândi Sonia. Nu'l cunoștea, nu citise despre el nimic, nu auzise nici un pro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nostic, nu se interesase niciodată de cronica sportivă. Dar, ce are a face? Pentru dânsa era un joc de noroc, ca ruleta dela Monte-Carlo; ca oricare alt joc de noroc. Prin urmare, inspirația era totul. Abia făcuse câțiva pași spre casa de bilete când iată, o întâlnire: domnul și doamna Grădescu, niște români ce petreceau de mulți ani iarna la Paris, foarte apreciați în colonia străină și în saloanele înaltei societăți chiar cele mai puțin cosmopolite.

Sonia Radovski îi cunoștea prea bine.

— „Buna ziua, dragi prieteni", le zise Sonia, „ce fericită și plăcută întâlnire!"

— Bună ziua, scumpă contesă!" răspunseră soții Grădescu, cari erau întovărășiți de un tânăr, nalt, brun, cu privirea cam visătoare, purtând costum de sport și un binoclu atârnat la șold, cu o curelușe.

Rezervat, tânărul stătea mai deoparte, în timpul primelor efuziuni ale întâlnirei și privea, curios, pe Sonia.

— „Dragă contesă, dă-mi voe să-ți prezint un compatriot... pe domnul Radu Cerna", zise doamna Grădescu.

Tânărul făcu un pas, apropiindu-se și, descoperit, se înclină în fața Soniei care-i întinse o mână scânteind de briliante, parfumată și caldă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Domol, tânărul Cerna, încrustă pe dânsa, un sărut dezmierdător și respectuos.

Ivirea acelui tânăr frumos pe care'l privi cu oarecare curiozitate nelămurită, îi dădu o tulburare pe care Sonia o crezu vădită. Și se simți roșind...

Ca s'o mascheze, ea se grăbi să spuie:

— „Voiam să pariez pe „*l'Etourneau*“... Cunoașteți cumva calul?...“

— „Nicidecum“, răspunse domnul Grădescu care, din principiu, nu juca niciodată la curse.

Pe când vorbeau, caii ce aveau să alerge erau scoși, cu șeile pe ei. Unii, încălecați, erau plimbați, la pas, înainte de a fi duși pe pistă. Alții, mai tremurau încă de nerăbdare și emoție, în boxele lor, pe când grăjdarii le desăvârșeau toaleta.

Sonia, frământată de cochetăria și curiozitatea eternului femenin, se uita pe furiș la Radu Cerna.

— „Dacă doriți să jucați, grăbiți-vă, scumpa mea contesă“ zise domnul Grădescu, „haideți să vedem caii cari au să alerge în cursa aceasta...“

Merseră cu toții, la cai. Rezemați de parapetul alb ce împrejmuia locul unde se'nvârteau caii înainte de alergare, priveau animalele, fără nici un criteriu de preferin-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţă. Radu Cerna, după numărul şi culoarea bandierei încerca să-i identifice pe program.

Pe soţii Grădescu însă, această ocupaţie nu-i interesa prea mult.

— „Dragă contesă, până te vei hotărî asupra calului şi până va începe alergarea, noi ne repezim două secunde la bufet să înghit o oranjadă sau ceva similar căci, mor de sete... e atât de cald azi!...“ zise doamna Grădescu.

Şi Grădeştii se îndepărtară, făcându-şi loc prin mulţime.

— „Dar nu zăboviţi prea tare“, le strigă Sonia, bucuroasă, de altfel, să rămâe singură cu noua ei cunoştinţă care îi făcuse o impresie cu totul nouă şi deosebită. Tânărul român o interesa.

Sonia şi Radu Cerna priveau caii.

— „D-ta ce crezi, domnule Cerna, pe care cal m'ai sfătui să joc?“ începu ea.

— „Doamnă, îmi este foarte greu să vă pot da un sfat bun“ răspunse Radu Cerna cu o voce dulce, „azi e prima oară când vin anul acesta la Auteuil; şi nici nu cunosc caii...“

— „Nu face nimic!“ ripostă, vioaie, Sonia. „Ce? trebue să cunoşti caii?... Dacă i-ai cunoaşte, n'ar mai fi nici o emoţie, nici

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

un farmec... Joci după inspirație, ca la toate jocurile de noroc!"

— A juca în necunoscător... e pierzanie sigură!... Dacă aș fi cât de cât inițiat în culisele turfului...

— Așa dar, și aici culise?...

— Desigur, scumpă doamnă, ca ori unde, ca și la teatru, ca și în politică... Credeți că alergările de cai sub pretextul ameliorării rasei cavaline sunt numai o ocazie de petrecere și de exhibiție mondenă?... Ele sunt o întreprindere comercială ca ori care alta

— „Totuși, eu voi juca la întâmplare, doar nu pun cine știe ce sumă..."

— „Dacă vreți să aruncați banii... Dar eu nu vă pot da nici un sfat... Mi-ar fi prea neplăcut ca, sub influența indicațiilor mele să pierdeți!..."

— „Nu-ți voi face nici un reproș!" insista Sonia, „De voi perde, mă voi mângâia repede".

Și, după o clipă de așteptare, văzând că Cerna se codea, adăogă, rugătoare:

— „Ei, haide, domnule Cerna, nu fii atât de încăpățînat... când vezi că te rog... spune-mi, pe care cal ai juca dumneata?..."

— „Dacă țineți cu orice preț, fie!" răspunse tânărul.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Domnul şi doamna Grădescu, Radu Cerna şi contesa Radovski, ne mai având vreme să se urce sus la tribune, îşi găsiră un locuşor pe scările de jos şi, de acolo, cam la înghesuială, se uitau în aceiaş direcţie în care se uitau toţi deşi nu toţi vedeau ceva. Domnul Grădescu, de pildă, îşi punea zădarnic mâna streşină, împotriva soarelui; nu vedea nimic şi nici nu putea deosebi caii. Soţia sa, mică de statură, nu vedea nici atât, căci avea în faţă pălăria mare a unei elegante cocote. Dar, dacă nu vedea, în schimb, pălăria cocotei o apăra de soare. Singură, Sonia, mai înaltă şi cu vederea bună, împreună cu Radu Cerna care avea un binoclu, puteau urmări fuga cailor.

Cerna, comunica, din două în două secunde, rezultatul observaţiunilor sale.

— „Au ajuns la cotitură... „Mon Désir", favoritul nostru, a rămas în urmă!... are înainte pe „Alizette"... şi acum îi trece înainte şi „Darling"!... Ce mârţoagă!..."

— „Dumneata l'ai ales!" zise contesa Radovski, „eu voiam să pun pe „l'Etourneau"!"

— „Vedeţi? Ce vă spusei?... Am şi început să aud reproşuri!"

Radu şi Sonia se necăjeau unul pe altul glumind astfel. Dar pe dânsa n'o interesau

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

atât cursele cât mai ales tânărul român. Se uita mereu la el, pe furiș. Cerna, deși simțea că contesa Radovski întorcea mereu capul spre dânsul, nu scotea binoclul dela ochi și urmărea foarte atent alergarea. Și iarăși, comunică:

— „Mon Désir" a trecut înaintea lui „Darling"... dar totuși „Alizette" se menține în cap... Au trecut toți a doua cotitură și vin încoace..."

Dintr'acolo se auzea ropot de copite.

— „Mon Désir" a întrecut și pe „Alizette" care face sforțări disperate să-l ajungă dar nu izbutește!... Dacă ține așa până la urmă, a-ți câștigat".

Tropotul cailor se auzea tot mai lămurit amestecat cu strigătele mulțimei ce aclama pe „Mon Désir" sau încuraja pe ceilalți. Cu cât se scurta distanța până la potou era tot mai vădit că „Alizette" nu mai putea lua cursa. Caii, veneau în goană.

„Bravo „Mon Désir"" țipa publicul din tribune. Năvalnic, ca un uragan, într'un vârtej de ropot și praf, ei trecură prin fața lumei, strânși aproape, unii de alții, dar fără a mai putea întrece nici unul pe „Mon Désir" care ieși întâi.

— „Bravo „Mon Désir"!... Bravo Jackson!..." urla mulțimea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Radu Cerna răsuflă. I se luase, ca o piatră, de pe piept.

— „Calul mata'e, doamnă contesă, a ieșit învingător!“

— „Dumneata ești cu norocul, domnule Cerna, nu eu.

Și astfel, în glumă, contesa Radovski, câștigă pe „Mon Désir“, care fusese puțin jucat, vre-o cinci mii de franci.

* * *

Ultima cursă, se sfârșise. Lumea se'nghesuia la toate ieșirile. Tribunele se goleau roind din toate părțile lume, lume... Afară de incinta hipodromului, acolo unde staționau trăsurile, automobilele, echipajele boerilor și toate vehiculele ce aveau să cărăbănească mulțimea, se auzea vacarmul sfârșiturilor de spectacol.

Fiecare se grăbește să plece mai repede, s'o ia înaintea altuia, să prindă primul loc liber în omnibus, în otobus, în tramvay, în taxi. ori să-și regăsească vehiculul, dacă-l are. Caii, enervați nechează, se zbuciumă... Automobilele particulare trepidează pe loc, murmurând din motoare... Și vălmășagul de lume se frământă, se scurge și se risipește cu totul, pe când primele becuri de gaz, se aprind, în penumbra înserării.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In limuzina ei închisă, contesa Radovski, după ce dusese acasă pe Grădești voia să-l reconducă și pe Cerna.

— „Unde stai?“ îl întrebă ea.

— „Dar vă rog, nu vă deranjați, doamna mea...“ obiecta el.

— „Nici, un deranj! In treacăt spre Passy, te las la dumneata.

Unde stai?...“

— Stau la *Hôtel des Deux Mondes* dar, de aici din *Avenue des Petits champs* unde ne găsim încă, e atât de aproape... dece să vă deranjați?...“

— „Iți repet, domnule Cerna, că nu mă deranjez de loc!“ se'ncăpățina Sonia hotărâtă să-l ducă pe Radu acasă.

„Uite, stau aici, în colțul meu, foarte comod și ce mă importă că voi trece pe o stradă în loc de alta?...“

Și ea, porunci șoferului să meargă la „Hôtel des Deux Mondes“. Tânărul român se supuse. Tovărășia tinerei femei îi era foarte plăcută. Un gând chiar—sau poate, o simplă bănuială,—îi străbătu mințile.

Pe când mașina înainta cu greu din cauza circulației foarte intense pe străzi, la ora aceia, Sonia Radovski și Radu Cerna alături unul lângă altul, vorbeau ca și cum s'ar fi cunoscut de mult. Intre dânșii, se stabili-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

se din capul locului, ca un fluid de intimitate ce-i apropia de o potrivă într'o reciprocă simpatie. Dar, în ciuda rezervei silite, impusă de situația primei întâlniri, simțurile lor erau răscolite, întărâtate, pe când trupurile își stăpâneau atracțiunea irezistibilă și firească, rămânând ca niște bucăți de lemn fără viață, alături. Doar automobilul, la vr'un viraj mai brusc îi zmuncea din loc și-i arunca unul de altul. Contactul șoldurilor, uneori, sau al genunchilor, îi dădeau, lui Radu, fiori dulci de patimă stăpânită.

După ce'l depuse la „*Hôtel des Deux Mondes*" pe Cerna, contesa Radovski rămase, singură în automobil, în drum spre Passy, cu gândul la el. Îi reconstituia chipul în minte; încerca să-l cunoască. Tânărul român îi plăcuse foarte mult. Pentru prima dată un adolescent îi făcuse o astfel de impresie. E drept că Radu Cerna era tipul băiatului frumos care îndeobște place femeilor. Privirea dulce cu licăriri languroase și perverse în acelaș timp; silueta elegantă de bun jucător de tango; supleța și calma îndemânare în mișcări; stăpânirea de sine disciplinată de obicinuința sporturilor și de contactul timpuriu cu celalt sex în viața liberă, afară de casa părintească, îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dădeau înfățișarea care place numai decât femeilor. Radu Cerna abia împlinise douăzeci de ani. Era deci cu vre-o zece ani mai tânăr ca dânsa.

In sara aceia, Sonia Radovski nu putu adormi ușor. O frământau fiori de patimă și amintirea întâlnirei dela Auteuil o tulbură. Își puse în gând să-l mai vadă. Hotărî chiar să deie, peste câteva zile, un ceai, *la care să-l invite*. Incet, încet, îl va atrage, îl va încătușa în mrejele ei de farmec și frumusețe, îl va vrăji, îl va ispiti, până ce tânărul fluturel nu se va mai putea descurca din ițele iubirei și va rămâne al ei, numai al ei și'l va poseda cu totul. Pentru dragostea aceasta nu va cruța nimic; nu se va opri în drum, oh nu! Ceia ce simțea era ceva nou, extrem de interesant. Sonia Radovski nu mai cunoscuse români... Din toate punctele de vedere era ceva nou.

— „Trebue neapărat să-l am!“ își zise, hotărâtă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL II.

CLIPE DE FERICIRE ȘI PRESIMȚIRI DE FURTUNĂ.

Trecuseră câteva zile de când Radu Cerna făcuse cunoștință cu contesa Radovski. Rusoaica îi plăcuse; era prea frumoasă! Dar sunt atâtea femei frumoase la Paris!

Intr'o după masă, pe când stătea liniștit în odaia lui dela Hôtel des Deux Mondes și răsfoia un număr nou din „*Je sais tout*“, telefonul sună.

Radu tresări fără voe.

„Oare cine să fie?“ gândi el, „vre-o eroare, desigur, cineva care o fi greșit numărul“.

Aparatul mai zbârnâi odată.

Luând receptorul, Radu întrebă:

— „Allô!... Cine-i acolo?...“

Auzi un glas femeiesc.

— „Domnul Cerna?...

— .....

— Da, este aici... chiar eu sunt domnul Cerna!... în persoană... eu sunt!... Vă rog, cu cine am plăcerea?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— .....

— A!... dumneavoastră, stimată doamnă?... Bună ziua, bună ziua!... Mă iertați, nu vă recunoscusem vocea!...

— .....

— Ce mai fac?... Tocmai acum mă întorsei dela masă".

— .....

— „Mă rog?..."

— .....

— „A, să mâncăm împreună?..."

— .....

— „Mâne, Joi?... Dar, vedeți, scumpă doamnă, niște prieteni din țară, pe cari întâmplător i-am întâlnit...

— .....

— „Mă rog?"...

— .....

— „O! doamnă contesă, vă cer mii de scuze, sunt prea măgulit, dar..."

— .....

— „În ori ce caz, voi căuta să fac așa fel încât să mă desfac de angajamentul cătră prieteni și să pot avea deosebita plăcere de a răspunde amabilei dumneavoastră invitațiuni. Dar dacă eventual n'aș putea veni, vă rog foarte să nu luați în nume de rău..."

— .....

— „Da, la revedere și respectuoase sărutări de mâni!"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Radu închise aparatul.

Acum, se gândea... Va să zică dânsa era; Sonia Radovski!... Uitase, oare cum, de cunoștința dela Auteuil. Câte femei nu văzuse de-atunci? Sta și se'ntreba ce să facă? Că se angajase față de niște prieteni, era minciună. Își lăsase o portiță deschisă, spre a nu se duce dacă așa ar crede de cuviință; poate e mai bine să nu se arăte prea grăbit. Simțise că Sonia Radovski îl dorea. Dece deci n'ar necăji-o, puțin? Plăcerea, la urmă, va fi mai mare. Nu-i oare aceasta și tactica femeilor, când rolurile sunt inversate cum sunt de obicei și cum trebue să fie, în mod normal?

Totuși, telefonul contesei îi făcuse plăcere. Așa dar, Sonia Radovski se îndrăgostise de el!... Nu era prima oară când i se întâmplase așa ceva. Câte femei nu l'au iubit? Radu Cerna se știa băiat frumos căruia femeile îi făcuseră adesea curte. Asta îl cam îngâmfa. Uneori găsea o plăcere nespusă de a întârâta, cu o crudă și meșteșugită dibăcie, patima îndrăgostitelor, ca să le cedeze mai târziu. Radu Cerna își rafina plăcerea și își răzbuna, astfel, sexul.

Un moment, hotărî că va merge la masă. Apoi, se răsgândi. Își făcuse un plan: la început o atitudine mai rece, mai rezervată..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Această metodă va avea ca rezultat pe deoparte să îndârjească patima contesei Radovski și, pe de altă parte, îi va da lui răgaz să-și studieze „subiectul".

Se putea ca să fie o sentimentală sau numai o senzuală; eventual, vre-o isterică. Prima categorie era mai interesantă. Într'aceia ar fi dorit s'o poată așeza pe Sonia Radovski. Dar, oricare i-ar fi fost natura, Cerna știa bine că, n'are nici un motiv să se grăbească. Se impunea deci, un joc prealabil, cu tact și metodă. Ori cum, o aventură cu o femeie necunoscută e totdeauna ispititoare.

Prin urmare, Radu Cerna se hotărî să nu meargă la masă cu contesa Radovski. Îi trimise un bilețel, foarte drăguț de altfel, că nu putea veni.

După o săptămână, Cerna, într'o dimineață, se trezi cu un plic parfumat și blazonat. Cum tocmai era după un chef strașnic și încă sub impresia unei fermecătoare artiste, nu bănui de loc dela cine venea plicul. Blazonul îi era necunoscut. Pe un scut oval, încrucișate, o spadă și o cheie; de-asupra scutului corona contală.

„Dela cine să fie?" Dela Grădești nu era, deși aveau și dânșii, ca mulți boeri români, mania exhibiției unui blazon, de cele

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai multe ori fantezist. Cerna cunoștea marca familiei Grădescu cât și povestea cea faimoasă cu descendența din Radu Negru. Nu putea fi decât dela amicul său Guy de Marsillac. Deschise plicul. Cum de n'a ghicit îndată? Era un bilet dela contesa Rodovski, care îl poftea la ceai, de astădată. In post-scriptum ea adăogase: „sper că nici un prietin nu te va mai împiedica să vii!"

Dela prima invitație trecuse aproape o săptămână și cum contesa nu-i mai dăduse nici un semn de viață și nici el, prins în vârtejul unor petreceri, nu avusese vreme să-i depue măcar o cartă de vizită, o credea pe Sonia supărată. Se bucură totuși, că se înșelase și recunoscu cât fusese de nepoliticos.

„De rându-acesta trebue să mă duc!"

Dar pe urmă, chibzuind mai bine, cu tot riscul de a rupe ața, întinsă prea tare, renunță iarăș. Adoptă tactica de a se deroba cu cât vedea pe Sonia mai dornică de el.

Il mai invitase ea de câteva ori, ba la un ceai, ba la o masă, dar el, sub diferite pretexte se tot scuza, însă menținând un vag contact. Ii trimitea când flori când bomboane însă, ea, dela o vreme n'a mai dat nici un semn de viață.

Cerna s'a dus, într'o zi, la Passy dar „doamna contesă nu era acasă" și i se păru că servitoarea mințise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Am întins prea tare firul!“ gândea Radu Cerna și începea să-i pară rău. Oricum, își zicea, dece să superi o femeie frumoasă, care te dorește?

* * *

Trecuse timp, Cerna nu mai știa nimic de contesa Radovski, își luase nădejdea și chiar începuse să nu se mai gândească la dânsa. Petrecerile, de altfel, îl distrau deajuns și se ținea numai de chefuri.

Intr'o zi, pe când venea dela hotel, deodată, fără nici o legătură de idei, așa, din senin, gândi la ea și se'ntrebă dacă n'ar face bine să mai cerce la Passy. Se va scuza, cum va ști mai bine și... va reînoda firul rupt.

Pe când gândea astfel, iată pe Sonia Radovski în fața lui! Se crezu victima unei halucinații. Dar *ea* era, în carne și oase! Traversa trotuarul, eșind dintr'o prăvălie, ca să se urce în limuzina care staționa în apropiere.

Contesa Radovski îl văzuse și dânsa.

Atunci Radu o salută până în pământ. Ea se opri. Nu părea de loc supărată, cum își închipuia.

— „A, scumpă contesă, ce plăcută întâmplare face să vă întâlnesc!...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Să-ți fie rușine obrazului!...“ răspunse ea, mustrându-l, dar cu bunăvoință. Intonația nu era a supărare adevărată.

— „In adevăr, sunt foarte rușinat... am o mie de păcate pentru care vă cer iertare!...“

— „Nu te mai osteni, domnule Cerna, te-am iertat!...“

— „Vă credeam supărată și n'am îndrăznit...“

— „Dece să fiu supărată? Știu prea bine că, un tânăr de 20 de ani, venit la Paris din fundul Balcanilor e prea setos de viața acestui oraș cu atâtea petreceri, cu atâtea femei frumoase...“

Străpuns de cruzimea ironiei, spusă fără răutate, Cerna cercă să îngâime un răspuns dar, ca niciodată rămase încurcat.

— „Oh, nu, doamna mea... dar... banda de prieteni cari...“

— „Ah, da, *prietenele!*...“ îl tot înțepa Sonia.

— „Voi încerca, dacă îmi dați voe, la prima ocazie să repar, cât voi putea, trecutul și astfel să mă reabilitez în bunele dumneavoastră grații“.

Conversația lor, mai urmă ușoară, veselă, cu înțepăturile șăgalnice pline de farmecul strengăresc ce-i era obicinuit Soniei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Sonia era în ziua aceia bine dispusă și mai frumoasă ca oricând. Caracterul ei bun îl vrăji iarăși și se simți tulburat. Un fior de patimă și de iubire îl stăpâni.

Contesa Radovski purta o toaletă de primăvară de culoare deschisă, elegantă dar simplă. Prin stofa subțire a rochiei ușoare, Cerna îi imagina trupul bine făcut trezind dorința. Prin ciorapii de mătasă de culoarea pielei, vedea glezna subțire ieșind din pantofi și urmărea, pe furiș, cu ochiri repezi conturul lor sculptural până la rotunjimea pulpelor voinice, până acolo unde începutul rochiei acoperea restul. Căci nimic nu-l zăpăcea mai tare, pe Radu Cerna, decât vederea unor pulpe bine rotunjite și cărnoase! In jurul lor, în căldura primăverii, pe trotuarul unde stăteau de vorbă, plutea, cu adieri când mai vagi când mai pronunțate, parfumul ei care se îmbina cu aroma havanei lui. Și, în cadrul plin de viață și de lumină în care se aflau, în mijlocul Parisului drag, soarele, căldura și ochii ei verzi îl amețiră. In clipa aceia o dorea pe Sonia cu o frenezie nespusă. Simțea că-și perde obicinuita stăpânire de sine în fața unei femei frumoase și că nu-și poate ascunde tulburarea deși se silea să nu i-o arate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Domnule Cerna, pentru că de-atâtea ori te-ai derobat, de astă dată nu-mi vei mai scăpa! Te declar prizonier!... Te iau cu mine! Vezi? te pedepsesc!...

Suie colea, alături și hai să facem o bună plimbare la Bois de Boulogne. E atât de frumos azi!... Iată, îți ofer prilejul de a te reabilita pe care l'ai dorit... și, pe urmă, vom lua ceaiul împreună în Boulevard Delessert.

* * *

După un ceas și jumătate erau acasă la ea.

Locuința contesei Radovski cuprindea: jos, o încăpere mare pe care dădeau, în stânga, sofrageria, în dreapta, salonul. In fundul acelei încăperi și continuând-o parcă, pe sub spirala scării de stejar sculptat și sub coloanele masive ce o susțin se vedea o rotondă aranjată în salonaș turcesc cu divanuri moi și perne multe, cu covoare de preț, cu caramanuri, cu mici gheridoane octogonale încrustate cu romburi de sidef; și apoi colecțiuni de felurite ciubuce, narghilele, mătănii de chihlimbar și felurite iatagane și câte și câte. Sus, la etaj, erau: iatacul cu budoarul și sala de bae precum și un alt mic salonaș unde Sonia Radovski

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sta de preferință și unde își primea intimii. Acest salonaș dădea pe o verandă de sticlă, aranjată în seră caldă.

— „Ai fost un mic rău crescut, domnule Radu!“ zicea contesa Radovski pe când intra cu Cerna în salonașul dela etaj.

Surprins de acest nou atac, tânărul hotărî să nu'l mai lese fără ripostă și încercă să îngâne câteva scuze.

— „Degeaba, nu te mai încerca!...“ tăie Sonia „n'ai vrut să vii... nu ți-a fost dor de mine... a trebuit să te culeg de pe stradă... faci pe micul prețios!...“

Si ea râdea, veselă. Ii venea lui Radu să-i cuprindă căpușorul blond și să-l sărute.

Adelina intră cu ceaiul, servit rusește. Un samovar mare de Tula, sforăind, aburea.

— „Am să-ți prepar ceaiul... câte bucăți de zahăr, domnule Radu?...“

— „Făcut de mânuța dumneavoastră va fi atât de dulce!“

— „Totuși, mi se pare, va trebui să pui zahăr!...“ râse ea și-i întinse paharul cu ceai din care eșeau aburi calzi și aromați.

— „Mii de mulțumiri, dragă contesă“, răspunse Radu primind din mâna ei paharul și așezându-l alături, pe o mescioară.

Sonia, după ce prepară și pe al ei, se așeză, alături de el, pe aceiași canapea și

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

continuară să glumească, voioşi, şăgalnici, întărâtându-se unul pe altul, în intimitatea salonaşului, lângă masa pe care cânta samovarul. In încăperea simpatică ce adăpostea prima lor întrevedere, se simţiră mai atraşi.

In adâncuri sufleteşti, pe amândoi îi frământa, poate, în clipele acele, acelaş gând, aceiaş tainică chemare.

Deşi nu era timid nici stângaci cu femeile, Cerna păstra o rezervă care, dela o vreme o necăjea pe Sonia.

Afară, se înserase. Soarele asfinţise de mult şi, spre apus, se vedea, din casă, printre frunzele platanilor din grădiniţă, un colţ de cer învăpăiat. De-asupra Parisului, a cărui larmă, potolită de înserare, vuia înăbuşit, se lăsase, uşoară, o pâclă cafenie prin care, ici colo, prindeau să licărească becurile de gaz, ca nişte puncte. De pe veranda unde adormeau nemişcaţi palmierii şi filodendrii, căldura îmbâcsită în timpul zilei venea, ca o adiere mai caldă şi pătrundea în salonaş unde, pe nesimţite, se întunecase. Samovarul, stins, aţipise... Conversaţia căzuse...

Sonia şi Radu îşi luaseră ceaiul şi fumau, în tăcere, par'că furaţi, fiecare, de vr'un gând.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In jurul lor, nici un zgomot. Doar, uneori, afară, departe, cornetul vr'unui automobil răzbătea, cine știe de unde, sau vr'un huruit de trăsură, jos, în stradă.

In odaie, se făcuse întuneric și capetele țigaretelor lor aprinse păreau doi licurici roșii plutind în aer. Vrăjiți de farmecul clipei plină de liniște și visare nu voiră, se vede, să-i curme plăcerea și rămaseră astfel, câtva timp, muți, pe întuneric.

— „Dar dece tăcurăm așa?“ zise deodată Sonia revenind parcă din altă lume, din lumea gândurilor unde era dusă. „Ce-ai amuțit așa, dintr'odată, domnule Cerna? S'a întunecat de tot... să facem lumină“.

Totuși Sonia nu se mișcă.

— „O, nu întrerupe farmecul acesta!... Ne aflăm atât de bine învăluiți de întuneric!...“ se ruga el.

— „Dacă-ți place mai bine întunericul, fie. Rămânem așa!...“

— „Da, da... ce bine e așa, lângă dumneata, contesă!...“ Cerna ar fi vrut să se apropie de Sonia, să-și reazime capul de umărul ei, dar, nu îndrăzni încă. Profită însă de potrivirea situației ca să fredoneze o melodie cunoscută:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Il fait si bon près de toi,
Que j'y passerai ma vie...
Dans tes deux bras berçe-moi"...

. . . . . .

Pe Sonia o străbătu un fior. Și dânsa simțea ceva la fel. Ar fi voit s'o fi cuprins două brațe voinice, care s'o dezmierde, s'o alinte. Se înfundă mai bine, pe canapea, lângă dânsul, acoperindu-și totodată, pudic, pulpele cu poala rochiei. Întâmplător poate, ori nu, îl lovi atunci, pe Radu cu cotul.

— „Iartă-mă!... Te-am lovit?..."

— „O, nu!..."

— „Vezi ce se'ntâplă, dacă-ți place să stai pe întuneric cu o femeie neastâmpărată!..."

— „O, nu face nimic!..." spuse el și gândi, ceia ce nu mai spuse. Dar, profită iarăș de prilej și-i luă mâna într'a lui, mângâind-o ușor. Simțea, la atingerea epidermei catifelate, fiori dulci, de plăcere.

Sonia, nemișcată, îl lăsa. Dezmierdarea aceia, pe mână, înceată, ușoară, îi făcea atât de bine!...

In întunericul favorabil, Cerna devenea tot mai îndrăzneț. Pe mâna dezmierdată, puse domol, un sărut fierbinte care răscoli, ca un scurt circuit, toată patima Soniei.

Apoi, nemai putând rezista ispitei, buze-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

le lui calde alergară pe tot brațul Soniei, gol și moale, înfiorând carnea, enervând simțirea.

— „Ei, ei!... dragul meu domn... ce te apucă?...“ încercă ea să se împotrivească, surprinsă oarecum, de excitarea lui Cerna pe care totuși o aștepta.

Șovăelnică, încercă o clipă să-i reziste, dar nu mai putu. Simți, în tot trupul că un gol mare se face și parcă îi venea un fel de amețeală... Își uitase mâna în mâna lui și când Cerna începu iarăși să-i sărute brațul gol, ea se răsuci toată, se îndoi din șale sub plăcerea sărutului pe carnea înfiorată, răsuflând adânc prin narinele dilatate. Apoi, se înghesui la pieptul lui. Și cum sta astfel, grămădită în Radu și'l atingea cu pulpa, cu genunchiul, el, prin stofa subțire a rochiei, cu o senzație amețitoare îi simțea căldura trupului. Se strânse mai tare de dânsa și rămaseră așa, muți, câtva timp...

Deodată, Sonia tresări, scuturată de un fior...

— „Ce-i asta, mica mea contesă?...“

— „Nimic... mi-e cam frig...“

— „Să merg să caut un șal...“

— „Nu, nu, te rog, nu... rămâi așa, lângă mine... mai aproape, așa...“

Cerna, ca s'o apere de frig, o cuprinse cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

brațele, o strânse la piept. Și ea, ca și cum i-ar fi fost somn lăsă capul pe umărul lui, murmurând: „ce bine-i!...“

Din șuvițele blonde care'l gâdilau ușor pe tâmplă, se desprindea parfumul ei, acelaș parfum cunoscut pe care Radu îl aspira cu patimă.

— „Lăsați să vă apăr de frig!“

Și ea se lăsă, în voe, fericită, ametită de primul contact al trupurilor. Ca o pisică răsfățată se înghesui și mai tare la sinul lui, șoptind ceva nedeslușit.

Cu o mână, Cerna începu din nou s'o mângâe, netezându-i ușor, peste rochie, șoldurile, coapsele... Cu cealaltă, o cuprindea pe sub șale. Ea, tăcea, respirând adânc ca cineva când doarme. Apoi o sărută pe gât, la rădăcina părului, la colțul urechei...

De-odată, ea încercă să se zmuncească din îmbrățișarea ce o încătușa.

— „Ah! lasă-mă!.. lasă-mă!... destul!...“

Dar glasul îi fu înăbușit. Cerna nu-i dădea drumul și gura lui, prin întuneric, căută buzele Soniei.

Acum el nu se mai putea stăpâni și, întărâtat de binevoitoarea consimțire de până atunci, o ținea strâns în brațele voinice.

— „Nu, nu vreau!... nu aici!... nu în astă seară!...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cerna se îndârji surprins de neașteptata împotrivire.

„Ce i-o fi trecut oare prin cap?“ gândi dânsul hotărât să nu renunțe.

Acoperind cu repezi sărutări sinul gol, gâtul, umerii, pe când Sonia se zbătea ca să scape, o răsturnă pe spate și pecetlui buzele ei cărnoase cu un lung sărut victorios și definitiv.

Ea nu mai încercă să reziste. Răscolită toată de dragoste, excitată, tremurând din tot trupul înfiorat de voluptate, nemai putând nimic în violența îmbrățișării virile, nemai gândind nimic, nemai știind de nimic, se lăsă sărutată de Radu și, la rândul ei, îi sărută buzele, mușcându-le până la sânge.

„Dragul meu, de când tot aștept clipa asta!“ murmură ea. „Iubitule, mai dă-mi gura ta!... mai dă-mi-o!...“

Radu o sărută frenetic.

Încleștată sub el, cu bluza sfâșiată, cu părul despletit, cu ochii închiși pe jumătate, Sonia, gemea de plăcere. Mâinile lui alergau înfrigurate pe tot trupul ei, căutând cheutorile, rupând nasturii, enervate de împotrivirea hainei... Una din ele, răzbătând cuceritoare la capătul ciorapului, pe piele, desmierda o coapsă caldă și urca tot mai sus, spre suprema năzuință...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Alunecând de pe canapea în voluptoasă zvârcolire, trupurile lor îmbrățișate, se rostogoliră unul peste altul jos, pe blana cea moale de urs alb, tăvălindu-se, frământându-se... și acolo, cu umerii țintuiți la pământ, cu șalele rupte de ritmul plăcerii, contesa Radovski se dădu toată, cu o nespusă ardoare, lui Radu Cerna.

* * *

Din sara aceia, în care contesa Radovski se dăduse, la ea acasă, lui Radu Cerna, întâlnirile lor amoroase se făceau tot mai dese. Petreceau zile întregi în plimbări prin împrejurimi; mâncau împreună în oraș dar mai ales la Armenonville sau aiurea, pe afară, în farmecul lunei Mai care era pe sfârșite. Cerna se ducea aproape zilnic, dela o vreme, la ea și când se ducea, de multe ori nu mai eșea de acolo decât a doua zi în zori. Mai apoi, după stăruința ei, se mutase cu totul dela otel, la Sonia. Să aibă la Paris o așa gazdă nici nu visase. Camarazii îl invidiau căci el, negreșit, se lăudase că e amantul uneia din frumoasele Parisului. Sonia îngrijea de el cu o dragoste de mamă, i se părea că e copilul ei—ea care era cu zece ani mai mare ca dânsul—și avea față de el atențiunile cele mai delicate, mai neașteptate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cerna, la început, nu voi să se mute. Invoca, măcar de formă, oare care scrupule. Și poate chiar, că nu le invoca numai de formă. Îi plăcea destul de mult viața de otel, viața liberă, cu toate farmecele ei.

— „Ce va zice lumea aflând că mă ții la tine? Numai ce ai să auzi pe cutare prietenă șoptind alteia: știi, draga mea, contesa Radovski și-a luat un „peștișor"... de Dunăre!"

Dar Sonia râdea.

— „Nu m'am sinchisit niciodată de gura lumei. Sunt slobodă să trăesc cum vrau. Nu-mi voi jertfi dragostea pentru niște prejudecăți stupide. La urma urmei, pot renunța, pentru tine, la toate relațiile mele mondene. Pot chiar pleca de aici; renunț și la Paris! Putem merge undeva, într'un fund liniștit de provincie... Cum a plecat Anna Karenin cu Wronsky, sau Nora lui Ibsen? Și încă ele erau femei măritate, au lăsat casa, soțul, copiii!... Eu, sunt liberă!... In urma mea nu las nimic!..."

— „Dar cât de crud și-au ispășit, apoi, păcatul!..." observă Cerna.

— „Va să zică, a jertfi totul pentru dragoste, tu crezi că e un păcat?" întrebă cu mirare și grijă Sonia.

— „Pentru ele, doar... în situația lor",

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

o liniști Radu, și numaidecât adăogă: „dar asta e numai în cărți".

— „E în cărți tocmai pentru că e în viață!..."

Sonia însă nu se gândea serios la plecare căci colțul ei din Passy era un cuib destul de ferit și, pe vară, încolo, avea de gând să meargă la Bielovo cu Radu căruia îi plăceau mult călătoriile. Acolo, în fundul Rusiei, unde de atâta timp nu mai călcase, ar gusta adevărate clipe de fericire.

Odată instalat la Sonia, Cerna uită repede prefăcutele scrupule și, fermecat de dragostea amantei, uitase și de părinți și de țară și de învățătură... Trăia ca într'un vis, fără grijă, nepăsător, străin cu totul ritmului vieții din afară. Nu știa bine dacă nirvana indienilor era aceasta sau altceva, dar lui, contesa Radovski îndrăgostită, îi crease o situație de dulce beatitudine. Aventura în care se lăsase prins, îl amuza și'l interesa. Cum și când se va sfârși, îi era indiferent. O ducea împărătește în vila din Passy, amanta îl îngrijea ca o mamă și chiar Adelina, în taină, îl iubea. Și Cerna se lăsa, astfel, în voia valurilor... Storcea maximum de fericire, de plăcere din clipa de față știind vremelnicia și nestatornicia lucrurilor omenești. Că Sonia s'ar fi săturat

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de dânsul ori că s'ar plictisi el, îi era totuna... Nu avèa nimic de perdut lăsând împrejurările să-şi depene firul după vrerea lor.

Când încerca—dar asta o făcea rare ori—să se autoanalizeze, întrebându-se dacă o iubeşte pe Sonia, nu ajungea la nici o concluzie. Un lucru ştia sigur: îi plăcea femeia, viaţa, libertatea. Cerna era un animal sănătos şi avea douăzeci de ani.

* * *

Intr'o zi, la cafea, pe verandă, Sonia puse chestia fără nici o ocolire. O chestie la care Cerna nici nu visase.

— „Iubitule, ce-ai zice, să ne luăm?... De ce să trăim aşa, fără nici un legământ?..."

— „Dar iubirea nu-i cel mai bun legământ?..." răspunse el, surprins nepregătit. Cerna spera, astfel, să înlăture orice cuvânt care l'ar putea angaja.

— „Prin căsătorie, am fi siguri..."

Cerna înţelese gândul Soniei.

— „Prin căsătorie n'am fi siguri de nimic căci nimic nu e sigur pe lume. Căsătoria însă, strică tot farmecul iubirei adevărate. Căsătoria e o născocire omenească, imperfectă ca tot ce e omenesc, contrară legilor naturei, iarăş ca ori ce născocire o-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

menească, și nu are rost decât în legătură cu cele materiale...

Cele mai multe căsătorii sunt clădite pe socoteli de felul acesta. Căsătoria e pur și simplu o afacere... care nu are nimic a face cu iubirea!...“

— „Dar căsătoria nu poate fi trainică, fără iubire“, încercă Sonia.

— „Iubirea însă, poate fi foarte trainică fără căsătorie!... Uite, nu vezi? Colajele nu-s ele mai durabile?... Iubirea!... iubirea e totul... e ceva ideal și e păcat s'o murdărim târând-o în mocirla meschinelor vulgarități materiale!“

— „N'ai observat că colajele, la urma urmei, când sunt statornice, sfârșesc prin căsătorii?“

Cerna, rămas un moment, fără răspuns, reveni iute:

— „N'ai observat că, majoritatea căsătoriilor sfârșesc prin divorț? Pentru ce?... Pentru că iubirea e una iar căsătoria e alta... rare ori coincide sentimentul cu raționamentul. Una e o lege a firei, cealaltă, o lege a oamenilor!...“

— „Căreia însă trebue să ne supunem și noi, căci printre oameni trăim!...“ afirmă Sonia, care, pe urmă adaose cu întristare: „dar tu nu mă iubești, Radule!...“

— !...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Dacă m'ai iubi, cu adevărat, tu ai fi acela care ai căuta, care ai simți nevoia unui legământ pentru a nu mă pierde!... Dar, așa sunteți voi, bărbații... dragostea voastră e numai pofta bestială!...“

— „Judecând drept, putem spune același lucru femeilor...“ răspunse râzând Cerna, „și apoi, în definitiv, ce e dragostea de care se face atâta caz și pe care scriitorii au poetizat-o atât?... Nu-i decât atracția sexelor!“

* * *

Venise Iulie. Contesa Radevski făcea pregătiri de plecare. În anul acela nici Biaritz nici Trouville. Avea nostalgia stepei. Nu mai fusese de atâția ani la Bielovo!... Convinsese și pe Cerna, care voia să plece acasă, în România, s'o însoțească în Rusia. Lucrurile de iarnă, lânurile, blănurile, covoarele își reluau locul în camforă și naftalină la adăpost de molii. Salonul îmbrăcase haina cea albă de vară sub care gingașe mescioare, scăunele încrustate cu sidef, aurite policandre, portrete și tablouri neprețuite, căpătau siluete și forme bizare. Pe un lung răstimp în liniștea încăperilor închise, întunecate de storuri trase, toate aveau să rămâe în imobilitatea lor melancolică așteptând sezonul de iarnă...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Totuşi, pe când se gătea astfel de plecare, ceva nelămurit îi spunea Soniei că în anul acela nu va fi ca de obicei. Simţea că tot ce făcea era de prisos. Evenimentele din lume luau o întorsătură îngrijitoare. După atentatul dela Serajevo se vorbea foarte serios de război. Pluteau în aer fiori de primejdie. Deşi cerul era încă senin, viaţa plină de farmec şi soare, veneau, de undeva, presimţiri de furtună...

„Să mai fie oare cu putinţă un război, azi?...“ gândea Sonia. Totuşi, jurnalele erau pline de ştiri din ce în ce mai alarmante: „Austria a trimis o notă Serbiei“; „Rusia mobilizează“. Şi încă, nu-i venea să creadă. Aşa dar, creştinismul, socialismul, pacifismul... năzuinţi deşarte?... Nu se poate; până la urmă totul se va aranja!...

Din Bucureşti, o telegramă chemă pe Radu acasă.

Chemarea aceia, de care Sonia se temea atâta, pe care o presimţea cu groază de câte ori venea poşta, nărui, ca un trăsnet, tot palatul ei de visuri, de fericire!...

Zăpăcită, înebunită, Sonia nu mai ştia ce face nici pe ce lume trăeşte. Încăierarea începuse. Nemţii năvăliseră în Belgia, ameninţând hotarele ţării; dincolo, departe, la celalt capăt al Europei, austriacii se az-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vârlise asupra Serbiei iar compatrioții ei, călcau Galiția!... Ce nebunie!...

Cerul se întunecase, așa dar, din toate părțile. Nu mai era nici o nădejde de scăpare; furtuna avea să fie groaznică!...

Și mai purta totuși, în sufletul chinuit, mohorât, o biată licărire de speranță: „poate, România nu va intra numaidecât în foc!... și astfel, Radu ar mai putea rămâne la Paris!...“

Dar Cerna se gătea de plecare. Și nu-i părea rău. Aventura lui de dragoste lua astfel dela sine sfârșit.

— „Dacă focul s'a încins de jur împrejurul nostru, putea-vom noi oare scăpa?...“ răspundea el Soniei care făcea conjecturi.

Plecarea iubitului, și pentru ea însemna sfârșitul!... Nu-și închipuia ce viață ar mai fi fără dragostea lui, nu se credea în stare să reziste despărțirei. Și ce brusc sfârșit!... Ce scurtă-i fericirea!... Și gânduri sinistre o stăpânea uneori! Căci Radu plecat ca să meargă la război era cași pierdut pentru totdeauna!... Dacă destinul e atât de crud ca să-i răpească iubitul, apoi, mai crudă, în ciuda destinului, putea fi ea însăși!...

*

* *

Dar totuși, Radu n'a plecat!... Nu pen-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tru că l'a înduplecat amanta ci, pentru că România, după faimosul consiliu de coroană dela Sinaia, rămăsese neutră. Cerna-tatăl scrisese lui Radu să steie.

Cumințenia României înduioșase mult pe Sonia, care deatunci căpătă mare stimă pentru patria amantului. Dragostea lor, asigurată pe o nouă bucată de vreme, a urmat mai departe cu aceiași voluptate în toiul furtunei mondiale, nestingherită în colțul acela din Passy, nici de atacurile înverșunate ale teutonilor, nici de sperietoarea zepelinurilor. Contesa Radovski și tânărul Cerna trăiau ca doi amanți încleștați într'o supremă îmbrățișare, plutind pe o mică barcă, în mijlocul oceanului, pe furtună. Odată numai, înainte de minunea dela Marna, erau să se strămute și ei la Bordeaux împreună cu Parisul.

Incet încet s'au obicinuit și cu vizitele aeriene ale nemților și cu exploziile de patriotism ale francezilor chemați pe front. Legătura lor părea mai trainică; viața își reluă firul... Poate de aceia Sonia nu mai pomeni de căsătorie. Și s'au deprins și cu războiul și mai ales cu neutralitatea României care a îngăduit atât de bine lui Radu Cerna să mai rămâie încă doi ani încheiați la Paris, pentru studii dar mai ales pentru contesa Radovski.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL III.

O RAZĂ DE SOARE PRINTRE NORI.

In primele zile din Iulie 1916, Radu Cerna s'a reîntors în București. Deși crezuse că sfârșitul studiilor și plecarea în țară, vor pune capăt aventurei de dragoste începută în primăvara lui 1914 la Paris, s'a înșelat. Contesa Radovski nu înțălegea să se despartă de el. A încercat s'o convingă, dar n'a fost chip. Sonia a făcut ce a făcut și l'a însoțit în România. Dacă Cerna avea nostalgia libertății, avea și dânsa nostalgia patriei, pe care de mulți ani n'o mai văzuse. I se făcuse dor de Bielovo și de Radovka unde avea de altfel și interese. Putea Cerna s'o împedice de a merge în Rusia? Ca să ajungă, dela Paris în Rusia nu erau, din pricina războiului, decât două căi: una, pe apă, pe la nord, ocolind Anglia spre a răzbate la coastele norvegiene, mult mai periculoasă din cauza minelor și a submarinelor nemțești, iar alta, mai sigură, pe uscat, prin Elveția, Italia, Sârbia și România. Aceasta din urmă era și mai plăcută căci Sonia Ra-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dovski putea întovărăși pe Radu în drumul lui spre București.

Capitala României îi făcu o foarte bună impresie. Se așteptase, fără îndoială, la mai puțin. Cerna o instală la „Majestic" iar el trase acasă, la părinți. Bucuria lor când l'au văzut și încă teafăr, după o așa călătorie!... Dânșii, tocmai se pregăteau să meargă, pe vară, la țară, în Ialomița, unde aveau moșie și nu așteptaseră decât sosirea lui Radu ca să-l ia și pe el.

Nu era nici un motiv de stat, pe niște călduri nesuferite în București, până ce România se va decide pentru nemți ori pentru francezi. De doi ani de când se tot vestea intrarea în acțiune, lumea se obișnuise cu neutralitatea. Mai ales că nimic nu indica o acțiune imediată. Toți cunoscuții se risipiseră pe la băi, cari la țară, pe la moșii, părăsind ca de obicei, Bucureștiul, vara. Oamenii politici se astâmpăraseră; nu se mai agitau, nu mai făceau întruniri, nu mai cereau război. Era atât de cald!... Și dintre miniștri, cei mai mulți erau duși, în congedii. Doar jurnalele mai polemizau între ele făcând reclamă (după cum erau interesate) pentru Aliați sau pentru Puterile Centrale. Dar ele, ce aveau să facă? Trebuiau să scrie! Incolo, toți își vedeau de treabă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Campania agricolă, era în toiul ei. Radu Cerna care, după chemarea tatălui, se grăbise cu plecatul din Paris, acum regreta. Şi să meargă la ţară, cu părinţii, când avea pe Sonia cu el, nu'l aranja de loc.

— „Pentru asta m'aţi chemat?" obiecta părinţilor, „puteam să mai zăbovesc... ce zor era?... văd că nici pomeneală de război".

Când a intrat în cafeneaua Capşa, doar acolo zarva era mai mare. In discuţii asurzitoare aceiaşi pasionaţi francofili demonstrau de dimineaţă până în seară, prin dispozitive de chibrituri sau de scobitori, aceloraşi încăpăţinaţi germanofili, pentru ce trebue să învingă aliaţii. Şi era acolo un aer atât de îmbâcsit de fum de ţigară, de muşte şi de înaltă strategie, încât nu era de stat. Ii părea rău că venise.

Bucureştiul îl indispunea şi'l enerva. „Ce mizerabilă mocirlă balcanică!..." gândea el. Niciodată nu-i păruse oraşul natal mai meschin, mai murdar şi mai urâcios ca atunci! La Paris era atât de bine! Şi cât de mult se deprinsese acolo!...

Viaţa, în Bucureşti, îi părea, după Paris, stupidă, superficială, pretenţioasă. Avea impresia că dintr'un palat somptuos păşise într'o cocioabă. Nostalgia Parisului îl ţinea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în suflet, ca o acreală de care nu se putea cotorosi.

In astfel de dispoziție, nu făcea alta decât să steie mereu la „Majestic" încuiat în odaie cu Sonia și să deie pe acasă numai de ochii părinților. Li pretexta, de sigur, dorul prietenilor și cunoscuților după o atât de lungă absență din București și în ajunul plecării la moșie. Dar Sonia era singura lui mângâere în atmosfera nesuferită a Bucureștiului. După doi ani de trai împreună, se deprinsese cu dânsa cum nici nu ar fi bănuit. Ce s'ar fi făcut, dacă venea singur? Cu Sonia, adusese parcă, ceva din viața lui dela Paris. Cu Sonia și numai cu ea, putea vorbi despre un trecut care acum îi era atât de drag; cu ea numai, putea evoca amintirile plăcute. Sonia nu era, deacum înainte, numai amanta care i-a dat senzații de plăcere, ci camaradul de Paris, tovarășul unor ani de viață fericită. Și pentru prima oară poate, simți că o iubește. Pentru prima oară Radu îi vorbi Soniei de căsătorie. Se întâmplă adesea, în viață, revirimente atât de ciudate de gânduri și simțiri!...

— „Sper să pot convinge pe tata și pe mama!"

Dar lucrul nu era tocmai ușor. Părinții

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aveau să plece la moșie. Imprejurarea stingherea pe Radu, căci întârzia pregătirea terenului pentru punerea lor în curent. Treaba urma să mai zăbovească. Pe de altă parte, Radu era grăbit căci îl neliniștea evenimentele... Cu toată aparența de calm și de vacanță se vorbea mereu de intrarea României în acțiune. Și apoi, plecarea la țară cu părinții, lăsând pe Sonia singură în București, îl plictisea grozav.

Totuși, neavând încotro, a trebuit să plece. Mai ales că mamăsa parcă simțise ceva. Bănuia ea că „Răducu s'a întors cu vre-o codiță dela Paris, căci băiatul nu e cu toate acasă!...“ Și era îngrijorată.

— „*Il faut que jeunesse se passe*“, o liniștea domnul Cerna, dar lui Radu el îi și spusese că nu se amestecă atâta vreme cât lucrul se mărginește la o legătură trecătoare și tinerească, dar că nu admite buclucuri și urmări.

„Parisul e în adevăr un oraș de pierzanie!“ gândi totuși bătrânul, cu mirare că Radu abia coborât din vagon s'a și încurcat cu vre-o fată în București, (afară doar dacă nu s'a coborât cu ea). Cu acelaș prilej, părintele îi mai făcu cunoscut — ca diversiune — că are pentru el o partidă „excelentă“: fată tânără, (nu frumoasă) dar foar-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

te bine crescută şi cu avere mare; „chestie de mai multe milioane!“

Dar Radu tăcea, nesimţitor şi indiferent atât la sfaturile părinteşti cât şi la proectele matrimoniale. Singura lui preocupare era să ajungă la căsătoria cu contesa Radovski fără a fi silit să nesocotească voinţa părinţilor. Spera că până la urmă îi va câştiga acestei idei cu atât mai mult cu cât nu vedea dece ei s'ar opune? Câţi tineri bucureşteni n'ar invidia o astfel de situaţie? De sigur, căsătoria lui ar face senzaţie în Bucureşti. Sonia era o aristocrată veritabilă, mai bogată ca toate fetele din România şi de o frumuseţe răpitoare. Că era mai mare cu vre-o zece ani, ca el? Dar asta ce importanţă poate avea pentru un bărbat? Şi nici nu-i o diferenţă de vârstă atât de simţitoare!

Totuşi, trebuia tact şi prudenţă.

* * *

In trăsura cea mare, venită la gară să-i ia, familia Cerna intră în Mărgineni, satul de pe moşia lor. Casele oamenilor, destul de răsărite, acoperite toate cu draniţă sau tablă albă, văruite curat, se perindau de o parte şi de alta a drumului prăfuit şi larg ce ducea la curte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Săteni, întâlniți în cale, salutau trăsura boerească. Radu, distrat, gândea la Sonia rămasă singură în odaia dela „Majestic". „Ce-o fi făcând, străină, și singurică acolo în orașul străin?"

Trăsura hurui pe un podeț ale cărui lemne jucau sub roți și trecu pe poartă în aleia de salcâmi, umbroasă, la capătul căreia se întrevedeau stâlpii albi de piatră ai conacului vechi.

La scară, Veta, neschimbată și tot vrednică, (ea crescuse pe Radu), își aștepta stăpânii cu aceiaș emoție cu care totdeauna îi vedea venind ori plecând.

— „Măriuco!... Safto!... haideți fă!... urniți-vă, n'auziți că vin boerii?..." strigă ea uitându-se spre bucătării. Două fetișcane frumușele, cu trupurile voinice strânse în fote despicate de-oparte pe cămașa albă, săriră zorite. Pe lespedea cerdacului de piatră, pașii noilor veniți răsunau cu voie bună.

— „Ce mai faci Veto dragă? Mă mai cunoști de când n'am mai fost pe aici?" spuse Radu bătrânei lui dadace care lăcrăma de bucurie, dar aruncând în acelaș timp, pe furiș, o ochire fetișcanelor ale căror pulpe goale îi aprinseră o poftă.

Venind dela drum, li era cam foame la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toți. In vechea sofragerie răcoroasă, Radu regăsi același miros cunoscut și neschimbat pe care'l știa de copil. Intoarcerea la Mărgineni, după atâția ani, deși tânjea după Parisul drag și după Sonia, îi făcea plăcere. Il năvăleau atâtea amintiri de demult! O-dinioară, cu ce bucurie venea, în vacanță!...

De afară, prin geamurile deschise spre grădină, venea din când în când un miros sănătos de verdeață și de câmp. Cu aceiaș plăcere își regăsi, după masă, odaia lui, așa cum o lăsase. Mirosea numai, a închis. Deschise fereastra, ca să intre înăuntru soarele, căldura, toiul verei. Și stătu un timp, cucerit de amintiri. La țară era pace, tihnă; o liniște mare, de care se desvățase la Paris și la București, învăluia totul... Cine ar fi zis că era pe lume atâta zbucium și atâta îngrijorare?... La Mărgineni, în colțul acela de țară, aceiaș viață pacinică, de totdeauna, aceleași zgomote familiare.

De când era la țară, Radu își frământa creerii ca să găsească mijlocul de a pune la curent pe părinți cu gândul care îl muncea. Situația era destul de complicată. Să li vorbească de-adreptul? Era imprudent. Nouăzeci și nouă șanse, la sută, ca să strice tot. Să aștepte?... Dar până când și ce să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aştepte? Mai ales că pândea războiul!... Şi frământarea sufletească în care se chinuia îl făcea — ori cât se silea el să se stăpânească — să fie abătut, distrat şi cam palid.

Mama lui, care observase că băiatul era fără nici un chef de când se'ntorsese acasă, nu spunea nimic dar, în sinea ei, blestema Parisul şi pe drăcoaica aceia care-i zăpăcise băiatul.

Intr'o bună zi însă lui Radu îi veni o ideie. Va înscena o situaţie care ar face pe părinţi să cunoască pe contesa Radovski.

Lovitura, dacă reuşeşte, va fi hotărâtoare. Alt chip nu era. Toată speranţa lui Radu se întemeia pe efectul ce'l va produce asupra părinţilor puterea de seducţiune a farmecului Soniei. Scrise deci contesei, la Bucureşti, să tocmească un automobil şi, într'o zi hotărâtă, la o oră hotărâtă de asemeni, să ajungă în Mărgineni şi să se oprească, simulând o pană, pe şosea, în dreptul porţei conacului. Restul, îl privea.

* * *

Insfârşit, ziua mult aşteptată veni.

După dejun, lăsând părinţii să-şi facă siesta obicinuită, Radu eşi, zicând că merge să vadă ce mai fac secerătorii pe lanul de lângă moară. Bătrânii merseră să se culce, cum li era tabietul vara, pe căldură, bucu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rându-se între ei că „băiatul începând să prindă gust de treburile moşiei îşi va uita amoreaza".

Când se auzea vuind pe drum automobilul, Radu tocmai îşi făcea rost prin dreptul porţii. Maşina se opri. Şoferul sări jos şi cerceta, oarecum, la motor, meteahna închipuită, de ochii lumii. Dar pe şosea, într'o zi de Iulie, în toiul muncii, cine să fie? Lăsând maşina în drum, tot de ochii lumii, Radu şi Sonia intrară la conac. Dela poartă şi până la scară în aleia de salcâmi, cei doi complici se'nţeleseră repede asupra felului cum aveau să se comporte în faţa soţilor Cerna. Piesa astfel înscenată, avea ca subiect însăşi fericirea lor.

— „Vesteşte pe domnu' să poftească; avem un musafir..." zise Radu intrând cu Sonia în casă, slujnicei ce deschise uşa.

—„Dumnealor dorm încă", răspunse fata.

In salonul unde era întunecos şi răcoare, Sonia şi Radu, rămaşi singuri, până să apară domnul şi doamna Cerna, avură tot timpul să se îmbrăţişeze şi să mai schimbe pe şoptite, câteva vorbe:

O sonerie zbârnâi într'un coridor de serviciu.

— „S'a sculat mama..." lămuri Radu.

O servitoare trecu printr'o odaie vecină.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se auziră niște uși trântite... Mai apoi, pași greoi scârțâiră pe covor, în antreu.

— „Vine tata!... Ținete bine, începe piesa!...“

Și, în gând, Radu, ca să le ajute Dumnezeu, spuse repede un „tatăl nostru“.

In prag, Titus Cerna, om de vr'o șasezeci de ani, nalt, voinic, chipeș, cu căutătura sfredelitoare pe sub sprincene stufoase și încărunțite își potrivi monoclul în ochiul stâng privind nedumerit pe frumoasa necunoscută.

Zădarnic încerca să recunoască. Radu, făcând îndată prezintările, lămuri situația.

— „Și ați rămas așa, în drum?...“ întrebă cu interes domnul Cerna, „...dar negreșit o să vă dăm tot concursul.

Apoi către Radu:

— „Du-te, băete, și cheamă oameni cu o tânjală și o pereche de boi, să tragă mașina în ogradă, auzi?...“

Fiul eși să execute porunca părintească, bucuros că începutul se anunța bine, iar domnul Cerna rămase în salon cu Sonia.

— „Și ce vânt bun vă aduce pe meleagurile noastre, contesă?...“

— „O plimbare, dragă domnule... făceam o plimbare... sufocam de căldură în București, unde sunt în treacăt spre Rusia, patria

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mea și voiam să iau puțin aer de câmp și să mai văd totodată și plaiul românesc. Treceam tocmai prin fața proprietății D-voastră când o pană de motor m'a lăsat în drum. Dar șoferul speră că într'o oră poate drege așa că, diseară să fim în București.

— „Așa dar, rusoaică?... deși aș putea paria pe orice, că sunteți cea mai fermecătoare pariziană „după vorbă... după port!..." cum spunea un mare poet al nostru.

— „Ați câștiga negreșit ramașagul căci dacă sunt legalmente rusoaică, de fapt sunt pariziană.

Și pe când contesa Radovski se legitima bătrânului boer făcându-și în rezumat biografia, acestuia îi venea un gând înfiorător: „N'o fi o spioană, femeia aceasta?"

— „Când am rămas, în mijlocul drumului, tânărul simpatic care este fiul dumitale, m'a invitat la conac cu atâta amabilitate, în cât, cu toată teama de a vă deranja, n'am putut să-l refuz.

— „In adevăr, fiul meu, e foarte drăguț și îndatoritor, iar ospitalitatea e o veche datină a poporului nostru".

După câtva timp, apăru în salon și doamna Cerna, care, sculată de pe somn, nu se putuse arăta străinei fără a-și mai îngriji toaleta. Iarăși prezintări, iarăși aceleași ex-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plicații. Doamna Cerna fu cucerită din capul locului de farmecul, prestanța și toată înfățișarea musafirului neașteptat. Întâmplarea are, câteodată, neașteptate ciudățenii! Ce tainică putere a asvârlit într'o zi o veritabilă contesă rusă, dela Paris tocmai la Mărgineni în lalomița!... Și doamnei Cerna, încântată de fericita coincidență, îi și venise o ideie.

— „Dar unde-i Radu? Dece nu vine să stea cu noi?...“

— „L'am trimis eu să vadă de automobilul doamnei“, răspunse conu Titu.

Negreșit, ca să nu dea de zminteală vechea ospitalitate națională, conu Titu (mare crai în tinerețe) stăruia ca doamna contesă să-i facă cinstea de a rămâne la Mărgineni mai ales că a încerca reîntoarcerea la București cu un automobil defect era destul de riscat. O nouă pană în mijlocul șesului pustiu și noaptea sub cerul liber e asigurată!... La rândul ei, doamna Cerna, urmărindu-și ideia, stăruia și dânsa... „E poate mâna lui Dumnezeu!“ Uneori norocul trece pe lângă om când nici nu crezi. Și, mai potrivită întâmplare nici că se putea; o adevărată providență... și tocmai în momentul când nu știa cum să-l abată pe Radu dela blestemata de franțuzoaică la care se tot gândea!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Insfârşit, după destule rugăminţi, Sonia, care în fundul sufletului ei nu aştepta decât atât, se lăsă înduplecată.

— „Ca să nu refuz o atât de amabilă invitaţiune, voi rămâne cu plăcere până mâne, când trebue neapărat să fiu în Bucureşti".

Radu nu mai putea de bucurie dar şi de rás. Ca să nu strice tot rostul se furişa mereu afară. Sonia îşi juca rolul cu o perfectă stăpânire de sine simţind partida pe jumătate câştigată. Pe când conu Titu începea să facă de-al binelea curte frumoasei contese, doamna Cerna era tot cu ochii după Radu. „Ce dracu l'a apucat tocmai acum dragostea de treburile gospodăriei în loc să profite de prezenţa acestei extraordinare femei?" îşi zicea în gând.

Cam înainte de masă, făcu ce făcu şi înlăturând pe domnul Cerna căruia îi aranjase o întrevedere urgentă cu administratorul reîntors de pe câmp, însărcină pe Radu să întreţie pe doamna contesă, în aşteptarea mesei, făcându-i onorurile parcului.

In înserarea liniştită de vară, sub o lună plină ce tocmai răsărea, amanţii de altă dată, eliberaţi o clipă spre marea lor mulţumire lăuntrică de cătuşele comediei ce jucau, se putură îmbrăţişa. Erau în culise.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Tunc Venus, in sylvis, jungebat corpora amantum“.

* * *

Când află doamna Cerna din gura lui Radu că blestemata de franțuzoaică nu era alta decât Sonia Radovski, fermecătoarea contesă pe care o dorea ca noră și că pana de automobil a fost numai o farsă, râse cu poftă și fu bucuroasă la culme.

— „Dar bine, prostule, n'ai putut să ne-o spui mai de vreme?“

Odată echivocul lămurit, trecutul lui Radu la Paris cunoscut și ratificat de părinți, autorizarea mult dorită a fost lesne căpătată. Cuferele contesei Radovski au fost telegrafic cerute dela „Majestic“ la Mărgineni și, în sânul familiei, se ciocniră cupe de șampanie și se schimbară inelele, fără altă ceremonie. Căsătoria urma să se facă pe toamnă la București.

In tihna verii, la țară, unde Radu sorbea plăcerea vieții de altă dată în tovărășia logodnicei amante, gusta senzații noi. Pe Sonia o iubea, acum, o iubea altfel ca la Paris și începea să vadă toată relativitatea părerilor lui de mainainte asupra dragostei; ea nu e numai sexualitate.

Dar când îi era lumea mai dragă, când

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

uitase de război și vara se trecea ca un vis, iată că-i veni ordinul de chemare!

Era pe la 10 August. Așa dar, basmul cu intrarea în acțiune a României în care, de doi ani, nimeni nu mai credea, devenise aevea! In cel mult cinci zile avea să părăsească pe Sonia lui iubită, pe părinți și Mărginenii!... Ce jale!...

Imprejurarea și starea sufletească în care se găsea favorizau, în cugetul lui, răzvrătirea. Sentimentele egoiste covârșeau. Radu Cerna se sinchisea numai de dânsul. Când era mai dornic ca oricând de viață, de pace și de iubire, chemarea patriei îi venise ca un junghi. Toată concepția asupra actualei alcătuiri sociale, văzută până atunci la fel cu ai lui, îi apăru dintr'o dată falșă, nefirească, absurdă. Războiul îi părea o nebunie și se'nciuda împotriva conducătorilor cari aveau să steie acasă, la bine, pe când el, ca simplu muritor de rând în rândul tuturor muritorilor anonimi, trebuia, de dragul unei prejudecăți stupide și vremelnice ca toate prejudecățile, să jertfească tot!... Conducătorii de popoare dispun de viața norodului așa cum le place pentru că se știu fără nici o răspundere și pentru că rare ori ajung să plătească cu viața și avutul lor greșalele și păcatele săvârșite pe spinarea mulțimei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Conducătorii popoarelor fac războiul în papuci de odaie şi nu-şi lasă tabieturile vieţii de toate zilele, pe când muritorul anonim (care e om şi dânsul), doarme afară în glod ca un câne şi mânâncă lăturile patriei!

Astfel gândea Radu Cerna pe când în lădiţa de campanie cu asemănare de sicriu, îşi asvârlea, rânjind sardonic, cămăşi, ciorapi, izmene şi batiste — artificiile unor secoli de evoluţie omenească ce au înlocuit blana preistorică fără însă a fi schimbat nimic din bestia umană.

Părintele, văzându-l atât de mânios şi de enervat încerca să'l domolească.

— „Războiul nostru e un război naţional, e îndreptăţit, e voit de toată lumea; poporul..."

— „Ce?... poporul? Care popor? Priveşte, ţăranii noştri de pe moşie... voiesc ei războiul? Au cerut ţăranii să lese secerişul ca să meargă la război? Au făcut ei întruniri la Bucureşti? Au cerut ei să moară mai bine decât să trăiască?..."

— „Ei sunt inconştienţi, dar clasa conducătoare..."

— „Camarila şi cafeneaua? Căci *asta* este la noi clasa conducătoare!

— „Radule, nu te mai cunoşti!... Tu, conservatorul, militaristul, monarhistul de eri, vorbeşti astfel?...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Vechituri!... Monarhia este un anacronism căci regii sunt sau marionete luxoase și costisitoare sau dictatori megalomani și periculoși. Vrei două exemple? Poftim: în prima specie Nicolae II Romanov prostit de o femee și amanții ei; iar în a doua Wilhelm II Hohenzollern, grandoman ambițios care se crede Dumnezeu și voește stăpânirea lumii".

— „Ești nebun!..."

* * *

Cele cinci zile ce mai avea de stat Radu la Mărgineni trecură cu repeziciunea cu care trece vacanța pentru școlar. În casă, era întristare, grijă, răscoleală și toată zăpăceala pregătirei de plecare. Odată cu Radu avea să se strămute și familia Cerna la București. Vestea războiului neliniștea și pe servitori. Necunoscutul, se lăsase ca o grea apăsare în suflete. Și frumusețea verii și farmecul naturii, în nepăsarea lor străină celor omenești, și imobilitatea melancolică a lucrurilor ce rămâneau, evocând tihna de altă dată, însângerau și mai tare sufletul în clipa în care puterea vitregă a împrejurării îl zmulgea, pe om, din obicinuința vieții.

16 August, îi prinse încă, la Mărgineni. Vestea cea mare, de necrezut parcă, a tre-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cerii Carpaților, a pătruns în tihna satului. La primărie, venise și ordinul de mobilizare. Pe ușa de afară, sta lipită, proclamația către norod. Săteni, cu inima închircită, o silabiseau. Cei ce aveau să plece, cu fețe necăjite, își vedeau în grabă de treburile lor, mai strângeau de pe câmp rodul unei munci grele neștiind ce se va alege, în urmă. Dar, pe cât puteau, pe cât mai aveau vreme, îngrijeau, cât de cât, de femee și copii. Căci, Dumnezeu știe ce va mai fi. Pe ei, știau ce-i așteaptă: jale, greutăți, foame, boală, chinuri, dor de-acasă și poate, moarte. Asta, cel puțin, era încă cea mai bună! Dar, până acolo?...

Cu firea lor blajină, supusă, neînțelegătoare a rostului adânc al lumei ei primeau, cu o mohorâtă rezemnare, restriștea de față cum se'ncovoiau și strămoșii lor, altă dată, în noaptea timpurilor, sub furtunile păgâne.

In trăsura cea mare, soții Cerna cu Radu și Sonia plecau la gară. Nu mai circula — după cum se anunțase domnului Cerna — decât un singur tren personal, pe zi, celelalte fiind suprimate din cauza trecerii trenurilor militare.

Conacul, trist, rămânea alb în lumina soarelui de vară cu bătrâna Veta care, în urma trăsurei plecate, plângea cu pestelca la ochi, pe cerdacul de piatră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Coca Radu se duce la război... am trăit bătrână să mai văd şi asta!...“

Căsuţele satului, în urma trăsurei, rămâneau şi ele, aceleaşi ca în alte dăţi, dar cu o înfăţişare mai tristă atunci, la plecarea aceia. Şi, apoi, pe drumul prăfuit, prin ţarinele dogorâte şi pustii unde prepeliţa se auzea din când în când, trăsura înainta lin, ca pe o saltea moale. Şi cei din năuntru tăceau toţi, cufundaţi în gândurile lor.

La gară, trenul nici nu era anunţat. Mai avea mult până să vie. Întârziere necunoscută, provocată de sigur de marea îmbulzeală. Era singurul tren de persoane. Ca să nu aştepte afară, şeful gării pofti familia Cerna în biroul lui.

— „Ei, văzuşi, coane Titule, în sfârşit, după multă chibzuială, intrarăm şi noi în horă!“ începu şeful să iscodească pe fostul senator de Ialomiţa.

— „Nici că se putea altfel, şefule“, răspunse domnul Cerna, „trebuia să mergem cu aliaţii; de partea lor e dreptul, e principiul naţionalităţilor, e Franţa!...“

— „Dacă vrem Ardealul, apoi, s'a mântuit, aşa-i!

Dar vezi, coane Titule, ai dracului de nemţi!... Parcă tot ei sunt mai tari!...“ îndrăzni şeful disimulând o umbră de îngrijorare şi de îndoială.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „In neutralitate definitivă n'a fost chip să mai stăm... ni s'a pus sula în coastă... ori intrăm cu aliații ori... ne călcau muscalii... Brătianu, a ținut el cât a putut cumpăna, dar, ce să facă?... Franța și-a schimbat trimisul din București înlocuindu-l cu unul nou care a adus ultimatul... ori, ori... De frica muscalilor, Brătianu s'a supus... De-atuncea curg mereu în țară muniții franțuzești în lădițe cu tricolor și ne vin aripi de aeroplane...“

— „Așa trebue să fie, coane Titule, că vezi, la asta nu m'am gândit... și d'aia s'au liniștitără toți acționiștii!...“

Dar, pe fruntea șefului de gară o umbră trecu și chiar domnul Cerna simți în adâncul inimei o neliniște nelămurită.

— „Abia de-acum începe greul!...“

Afară, pe peron, o mulțime de țărani așteptau trenul.

Ce simțeau ei oare? Ce gândeau? Dumnezeu știe. Se supuneau chemării... Așa li s'a poruncit lor, cari sunt deprinși cu supunerea și ascultarea. Și au lăsat tot și au plecat la moarte. Dar, în așteptarea trenului, acești oameni cari au lăsat în urmă dureri, nevoi și jale, mai au chef de râs, de joc, de glume, de cântec. Poate, ca să li mai treacă urâtul. Și cântecul acela, plin de dor,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răsuna în ziua aceia, ca o tânguire de înmormântare. Unii, stăteau în picioare, adunați la olaltă, vorbind între ei, râzând, făcând larmă. Luaseră doar cât aveau pe ei și traista cu merinde. Alții, dormeau, duși pe altă lume, întinși la umbră sub pereții stației. Aceia, se visau de sigur, undeva în satul lor, acasă...

Cei mai zburdalnici, țopăiau cu foc în fața unui țigan care zicea dintr'o ocarină un ritm zbuciumat și îndrăcit.

Și se lăsa înserarea peste așteptarea tuturor și trenul tot nu mai venea.

Abia târziu, când se făcea noapte, gâfâind ca de oboseală înaintând încet pe luciul șinelor, el se ivi. Și era ticsit, ticsit de lume. Pe acoperișul vagoanelor sta om lângă om, țărani de pretutindeni mergând la regimente. Pe din afară, pe scări, pe tampoane, până și pe botul locomotivei, oamenii se'ngrămădeau, se'nghesuiau, se aninau, se striveau într'un amestec în care nu se mai cunoșteau și nu se mai respectau clasele. Prin geamurile sparte, eșeau capete omenești dornice de puțin aer, de puțină răcoare.

Cu multă greutate și cu energica intervenție a șefului de stație, familia Cerna împreună cu bagajele ei, a putut fi grămădită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în vagonul de manipulație, plin și acela de călători civili, de ofițeri, de soldați.

După cele câteva minute de oprire, în larma asurzitoare a țărănimei ce nu mai izbutea să se cațăre pe acoperișuri, trenul se zmunci din loc și se urni încet, pornind mai departe în bezna nopții fără lună.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL IV.

PRĂPĂDUL.

De când plecase de-acasă, Radu numai de vr'o două ori scrisese la ai lui, puține rânduri, mâzgălite în fugă cu creionul, pe cărțile postale militare pe care nu era îngăduit a pune nici data nici locul.

Cei de acasă, îi scriau mai des. Dar cine putea ști dacă îl ajungeau scrisorile?

Românii înaintau mereu în Transilvania unde întimpinau o slabă împotrivire. Cel puțin, așa ziceau comunicatele marelui cartier. Ele aduceau, bucuroase, sumedenie de numiri topografice, înșirau la nume de târguri, ape, văi și munți stropșite pe ungurește din ținutul care a fost totdeauna patria maghiară dar, în acelaș timp și leagănul românimei.

Intr'o zi, pe la mijlocul lui Septembrie, Sonia primi o lungă scrisoare dela Radu. Logodnicul i-o trimisese prin bunătatea unui camarad venit în delegație la București.

Și Radu scria:

„Scumpa mea, profit de cea dintâi ocazie

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ce am dela plecare, spre a-ți scri mai mult și mai multe, căci cărților postale militare nu li se poate încredința nimic din ce simțim, din ce gândim, din ce vedem, din ce facem cu adevărat. Iți scriu, scumpo, din castelul unui magnat în care ne-am încartieruit în treacăt. Mâne plecăm mai departe. Pentru că am vreme azi, și nu știu când voi mai avea astfel de ocazie și totodată pentru că mi-e dor grozav să stau de vorbă cu tine, am să fac puțină literatură. Trebue să-ți descriu castelul. E o așezare care nu seamănă cu vechile noastre conace boerești rămase cu înfățișarea și întocmirea lor de demult. Aici se vede îndată altă lume. Orientul a dispărut căci Carpații îl despart de occident și modernismul înflorește binefăcător, pe temelia feodală. Castelul contelui Raskay Imre, este un frumos palat cu două rânduri și turnuri crenelate în mijlocul unui parc imens de pini și brazi. Înăuntru, luxul confortabil al unei aristocrații cu tradiție și blazon autentic. Aici există de mult sală de bae, calorifer și watter-closet la țară, (la noi, abia în orașe am ajuns la bae, în orașele principale, și încă...) și chiar lumina electrică. Așa dar, vezi ce departe suntem de scumpa mea casă părintească dela Mărgineni! Poate, așezările tale din fundul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Rusiei, vor fi mai aproape, căci și sălbătăcia rusească e destul de civilizată. Să-ți mai spun de saloane cu mobilă scumpă, cu tapete, gobelinuri, covoare, blănuri, tablouri, obiecte de artă? De biblioteca cu sute de volume (nemțești și ungurești numai), de sofrageria în nuc masiv cu veselă de Saxa și argintărie grea? De sală de biliard, de fumoar și de toate bunătățile găsite în cămări și pivniți?... O instalație cu totul occidentală.

Când am venit, am găsit castelul pustiu... Numai intendentul, om bătrân și curajos, devotat se vede stăpânului său, nu fugise. Neînfricoșat de năvala noastră, el rămase la postul lui, împreună cu alt moșneag, portarul care șade în pavilionul gotic dela poarta parcului de unde o alee largă, prunduită, duce drept, pe sub niște castani bătrâni, până la peronul castelului.

Fără îndoială, proprietarul domeniului și familia lui, a fugit,—unde, nu se știe,—cu puține clipe înainte de sosirea noastră, căci, în casă, am găsit toate lucrurile la locul lor, așa cum le lăsară. Viața locuitorilor de aici, a fost curmată brusc, cum lava vulcanului a curmat viața la Pompei. In sala de mâncare, masa a rămas nestrânsă și umblă încă, pendulul cel mare din perete; în iatacuri,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

paturile desfăcute... E, parcă, un cuib, rămas cald încă, după ce a zburat dintr'însul pasărea, speriată de ivirea vânătorului. Și când mă uit la toată așezarea aceasta frumoasă, bogată, simpatică în care până mai ieri a locuit o familie străveche, care a fugit lăsând tot în plata Domnului, simt o înăcreală în suflet... Suntem dușmani!... Maghiarii ne urăsc, ne-au împilat frații!... Cu toate acestea suntem oameni!... De ce ne mâncăm așa ca câinii? (de nu cumva câinii se mănâncă ca noi?) Dacă temeiul lumii este lupta și forța (și mă tem că așa e!...) atunci, toată civilizația noastră e zădarnică!... Creștinismul? O minciună, o iluzie sau o prostie! Dreptul? O farsă! Pacea? Utopie!

Dar, să lăsăm acestea. Mă gândesc totuși la durerea, la îngrijorarea acelora care au trebuit să fugă. Nu-i cunosc; portretele din casă îmi sunt străine, locurile acestea nu mă leagă cu nimic, dar totuși mă simt întristat la vederea acestui cămin părăsit... Pe cât se poate, încercăm să respectăm pe unde trecem, avutul oamenilor, dar ori câte măsuri s'ar lua, ori câte ordine s'ar da delà comandament, nu putem înfrâna instincte primitive și porniri rele. La țăranul nostru, furtul e în sânge. Dece nu și-ar da drumul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

acum măcar, când e în țară străină, când e vraiște, când e necăjit? Dece n'ar apuca câte ceva ce-i cade sub mână și i-ar putea fi de trebuință, din lucru străin, rămas al nimărui, prin case pustii?... Și, dacă e vorba pe asta, apoi și ofițerii fac la fel. Cărți din bibliotecă, obiecte din salon, arme din panoplii, câte ceva (de argint) de prin sofragerie, în fine, mărunțișuri de aceste care se pot lua ca amintiri din campanie. La urma urmei, război fără stricăciune nu se poate și când te gândești la bombardarea catedralei din Reims și la prădăciunile soldatescăi germane în Belgia, noi încă, cu mărunțișurile noastre suntem niște timizi, niște bine crescuți. Dar, toate aceste mizerii, dragă, nu sunt partea cea mai interesantă din isprava noastră războinică. Mai interesant e că, înaintăm oarecum fără mari lupte. Suferim hărțueli, unele împotriviri ici colo, dar austriacii fug apoi, ori se predau. Populația românească, foarte numeroasă pe aici, ne primește cu bucurie dar se îngrijorează de soarta ei în cazul când am fi siliți să ne retragem. Perderi serioase, încă n'am avut. Și înaintăm, înaintăm mereu... Habar nu am până unde, până când?... Or fi știind poate comandanții... dar, până la Budapesta mai este. Mâne, în zori, plecăm de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aici... La noapte, voi dormi pentru cea din urmă oară în castelul acesta! Cine știe când voi mai întâlni un acoperiș și un pat! Viața cânească reîncepe. Recunosc acum, că civilizația a făcut o mare greșală deprinzând pe om cu bunătățile ei și cu atâtea tabieturi. Nu era mai bine să nu ne mai fi adus până în era săpunului și a a ei de colonia pentru ca să ne deie azi pe mâna păduchelui cu care ne-a învrăjbit atâta. Fericesc pe soldatul prost, țăranul simplu (și mult mai cuminte!) care a făcut mai puține concesii civilizației și a trăit până acum în bune relații cu păduchele. El azi e mult mai pregătit pentru războiul modern, decât mine.

„Dar, am vorbit destul despre mine. Voi, ce mai faceți în București? Mi-e gândul mereu la voi, acasă. Scrie-mi, pe aceiaș cale, cât mai pe larg. Dă-mi veşti, multe, multe. Și, trimite-mi tot ce poți, de ale mâncării. M'am făcut un mâncăcios și jumătate. Când nu ne batem, nu am decât un singur ideal: să mânânc. In război, singura plăcere, singura mângâere e mâncarea. Ce vrei? am redevenit animale!“

Scrisoarea lui Radu o făcu pe Sonia să plângă. Citea și recitea rândurile lui și săruta foile acele care veneau de acolo, de departe, dela dânsul. Cu gândul străbătea de-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

părtarea și încerca să-și închipue locurile acele unde se afla iubitul.

Prin bunătatea aceluiaș camarad care venise, înaintea plecării pe front, să-i ia răspunsul, Sonia scrise:

„Cea mai mare mângâiere, iubitule, e să comunic cu tine. Mulțumesc pentru prilejul ce mi-ai dat. De câte ori vei putea, mai dă-mi acest prilej. Căci e atât de grozav să fii departe, atât de departe, de acela pe care îl iubești și la care gândești zi și noapte! Abia s'a început războiul, și parcă, nu mai am răbdare!... Când oare se va sfârși? Ce nebunie!... Ce nebunie!... Dacă aș avea o putere, aș frânge gâtul odiosului criminal, ticalosul de Kaizer, care a nenorocit și răscolit o lume, pentru megalomania lui zmintită! Și mă istovesc de neputință, de necaz, de ciudă zădarnică!... Sunt adesea, intr'o stare de nervi că, singură nu mă mai recunosc. Apoi, uneori, încerc să mă domin, să-mi stăpânesc durerea, să-mi potolesc răzvrătirea. Dar, nu izbutesc. Ori ce încercare e de prisos! Incerc să citesc, (am atâtea cărți) dar dela primele pagini, mă fură alte gânduri, atenția îmi zboară aiurea, un dezgust de toate cele, mă cuprinde și mă trezesc târziu, că stau cu cartea în zădar deschisă dinainte!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Nu pot citi nimic... ba chiar toate romanele aceste, îmi fac rău. Scrise înainte de război, ele vorbesc de o viață care a fost, de care azi suntem atât de departe și de care mi-e atâta dor!... Ce bine era atunci, când era pace și liniște pe lume!...

„Aici, în București trăim numai cu gândul la voi. Urmărim zilnic comunicatele și ne bucurăm de victorioasa voastră înaintare, dar eu nu mă bucur, în felul meu, căci asta face tot mai mare depărtarea dintre noi!

„Deasupra orașului, în timpul nopții mai ales, vin foarte des avioane inamice care nu mai cruță nici populația civilă rămasă acasă!... Cad astfel, moșnegi, femei și copii nevinovați!... De aceea lumea aici e foarte speriată și neliniștită. Mulți au și plecat la Iași ori în Moldova spre a scăpa de această obsesie. Ceilalți, cei ce nu au putința să fugă, s'au coborât în subsoluri, în pivnițe. Bucureștiul și-a schimbat înfățișarea. Nu mai e orașul vesel și zgomotos de altădată. Noaptea, mai ales, e chiar lugubru. De cum înserează, nici o lumină nu e îngăduită. Stăm cu ferestrele căptușite, astupate, închise. Pe străzi, pustiu și beznă.

„Aud că se vorbește serios de strămutarea capitalei la Iași.

„Deși nu s'a hotărât încă nimic și nici nu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

e vre-un motiv de alarmă, totuşi, tezaurul, arhivele, toate valorile, au şi fost expediate!... Simplă precauţiune, de sigur! Dar mă bântue mereu presimţirea că în curând va trebui să fugim şi noi în Moldova. *Papà* spune că mulţi au plecat, că mulţi pleacă mereu... Totuşi, poate va face bunul Dumnezeu ca să nu fim siliţi şi noi la aceasta!... De aici, din Bucureşti, mi se pare că te simt mai aproape de mine, ecumpul meu, şi asta încă e o mângâere!... Oh! de-ar veni trupele noastre mai repede în ajutorul vostru!... Numai noi, cu massele noastre nesfârşite de oameni, am putea salva România!... Dar nu ştiu ce fac ai noştri că înaintează atât de încet?“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL V.

BEJENIA.

Bucureștiul căzuse de mult și dușmanul era la Focșani. Din mica Românie, repede înfrântă, rămânea Moldova încă ne cotropită. De-alungul Carpaților moldoveni și pe Siret, până la Galați, se întindea frontul împotrivirii române. Dușmanul — cine știe dece — se domolise. Poate asprimea celei mai grozave ierni îi potolise avântul năvalnic. Sau, poate, punea la cale un plan ascuns cu diplomația muscălească? Tot ce fugise din fața năvălirei cuceritoare a nemților, se grămădise în neîncăpătoarea cuprindere a Moldovei, peste care se revărsau mereu nesfârșitele hoarde cafenii, molâe și beție, ale țarului tovarăș. Iar prin sate, prin târguri, fărmăturile oștilor române, alungate, obosite, prăpădite, mâncate de molimi și vreme rea, se refăceau. Toată Moldova era un vălmășag de oștire descompusă, de muscălime încurcă-lume, de bejenari necăjiți și dușmănoși, de convoiuri împotmolite pe toate drumurile, de trenuri deraiate,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de depozite irosite pe unde se nimerise...

Cu sufletul mohorât de restriște, localnicii își aparau împotriva îndrăznelii nesățioase a bejenarilor cotropitori, cel de pe urmă colț al căminului, cel de pe urmă par din gard, cea de pe urmă pasăre din coteț. Și lupta aceasta surdă, între cele două neamuri, enervate amândouă de primejdia comună, se dădea în fiecare sat, în fiecare curte de țară, în fiecare târg... Și, îndârjind încă vrajba oamenilor, îngreuind viața, mărind durerea și nevoia, favorizând molima tifosului exantematic, se lăsase peste tot o iarnă cumplită!... Era, mânia lui Dumnezeu!...

Regimentul în care se afla Radu Cerna, fusese greu încercat în timpul luptelor din Muntenia și, de când cu refacerea în Moldova, unde se retrăsese toată divizia și, ce mai rămăsese din ea, era cantonat tocmai lângă Pașcani.

In învălmășeala luptelor care, din Ardeal l'au aruncat în Moldova și n'au lăsat nici o clipă de răgaz, el n'a mai avut chip să poată da prin București ca să-și vadă familia. In cât, despre ai lui, nu mai știa nimic. In timpul debandadei, când totul se dezorganizase, nici vorbă de scrisori! Abia în Mol-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dova, când frontul se statornicise și se mai liniștise furtuna, ar fi putut el să scrie celor de acasă. Dar, dacă au rămas în București, cum să le mai scrie? Poate că au plecat și ai lui la Iași? De atâta timp nu mai știau nimic unii despre alții! Era îngrijorat de soarta Soniei și se gândea câte griji pe dânsa! Ai lui îl credeau, poate, mort, ori rănit, ori prizonier... Sărmanii părinți! Sărmană logodnică!... Nimic nu-i părea mai grozav decât imposibilitatea de a comunica cu ai lui în despărțire. Se temea ca nu cumva părinții și Sonia să fi rămas în București și nemții s'o fi dus, pe ea care era rusoaică, cine știe unde, în Germania.

Trebuia deci neapărat să profite de acalmia luptelor, de răgazul refacerii unității lui și să încerce aflarea lor. Nu era altceva de făcut decât să meargă la Iași și acolo să-i caute sau măcar să afle, prin autorități și prin cei mari, dacă ai lui au rămas în București. De altfel, acolo, la Iași, va întâlni el și mulți cunoscuți cari îi vor putea da informații.

Căpătă, dela colonelul lui, care îl simpatiza pentru că era băiat de familie, un permis pe două zile ca să meargă la Iași.

După o chinuitoare călătorie într'un tren cu vogoane sparte, fără lumină, cu banchete

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de lemn în care foia ploșnița și păduchele exantematic, Radu Cerna, zgribulit de gerul lui Ianuarie, cu picioarele bocnă în cizmă, ajunse la Iași. Nu fusese niciodată în a doua capitală.

Sub giulgiu alb, orașul moldovenesc, capitala nenorocirei, ca un imens amfiteatru pe colina lui, sta posomorât. Pe peronul gării, mișcare, îmbulzeală mare. Soldați ruși, namile cafenii cu căciuloaie nalte și înarmați cu tolbe de merinde și ceainice, umblau domol încoace și încolo. Așteptau, se vede, vr'un tren ce avea să-i ducă în jos, spre Galați, pe linia Vasluiului.

Printre dânșii, strecurându-se vioi, mărunți, soldați români, abia îmbrăcați pe gerul acela, își căutau și ei trenul și ghionteau matahalele înpărătești care, uneori, mârâiau pe limba lor. Câteva sestrițe, fete tinere, frumușele, blonde, voinice și grăsulii, se chicoteau cu niște ofițeri ruși nalți ca brazii, subțiri, purtând căciuli de astrahan și cizme negre împintenate.

Radu străbătu anevoe îngrămădeala soldățimei de pe peron, îndreptându-se spre eșire. Piața trăsurilor de altă dată devenise un adevărat lagăr rusesc și în locul grădiniței rotunde de odinioară, distrusă cu totul, își așezase cortul colosal de pânză, ca al u-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nui circ de bâlci, spitalul lui Purischevici, moldoveanul renegat din Basarabia.

Radu Cerna porni pe jos, în oraș, urcând încet Bulevardul Ferdinand spre Piața Unirei. In centrul Iașului, avu o impresie plăcută. De atâta timp nu mai văzuse oraș! Acum îi era dor de Bucureștiul lui așa cum îl știa înainte vreme, așa cum îl lăsase. Porni pe strada Lăpușneanu, la deal. Și începea să întâlnească figuri ce le mai văzuse. Le cunoștea din București. Deși gerul era foarte aspru, trotuarele gemeau de lume. Pe mijlocul străzii, zăpada bătătorită de atâtea automobile, era netedă și lucie. In toate părțile ofițeri peste ofițeri, de toate gradele cu toate uniformele, devenite, din cauza împrejurărilor, eterogene și nereglementare. Fiecare se îmbrăca cum putea și mai ales cum voia. Cei mai mulți, însă, foarte eleganți. S'ar fi zis că erau în ținută de paradă. Automobile militare cu simandicoși generali și colonei gravi, treceau necontenit în sus și'n jos. In multe din ele, femei elegante și frumoase expuneau blănuri scumpe.

Pe când umbla așa, cam aiurit de atâta lume, de atâta viață, mișcare și eleganță feminină, își auzi, dela spate, numele și involuntar, se'ntoarse.

— „Tu erai, Radule? Dar ce faci aici?...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din capul locului o impresie neplăcută. Ca și cum el n'ar avea ce căuta la Iași! Recunoscu pe prietenul Alexandridi.

— „A, Petrică, tu mă strigai?“

Un tânăr sublocotenent de cavalerie, nalt, subțirel, elegant, prins într'un dolman cu blană și harnașat de un sistem complicat de curele cafenii cum purtau francezii, îl ajunse din urmă. Era bărbierit proaspăt, pudrat și mirosea a parfum și a piele rusească. In ochiul drept un monoclu fără dioptrii, îl silea să se strâmbe.

— „Ce faci Radule? De când și tu pe aici?“

Cerna își stăpâni crispațiunea nervilor la întrebarea pusă astfel, închipuindu-și că va putea afla dela Alexandridi ceva despre ai lui.

— „Chiar acu sosii dela Pașcani. Sunt acolo, cu regimentul, în refacere. Imi caut familia; părinții și logodnica.

— „Ce? Ești logodit? De când? Nu știam nimic. Cu cine? E frumoasă?“

Radu regretă că nu-și mărginise precizarea numai la familie, scurt. Ar fi evitat atâtea întrebări.

Il lămuri totuși cât putu mai bine, și întrebă:

— „I-ai văzut? Sunt aici?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Nu i-am văzut.

Alexandridi părea distrat și se uita aiurea. Pe trotuarul celalt treceau două sestrițe, arătând, sub fusta scurtă, pulpe pline.

— „Dar, poate, știi ceva despre ei..."

— „Nu știu nimic, dragă".

Radu se despărți repede de el, supărat că perduse vreme pe când Alexandridi, grăbit și dânsul, se depărtă și trecu strada, ca să se ieie după cele două rusoaice.

Această primă întâlnire îi lăsă lui Radu o impresie proastă.

Cu cât înainta, priveliștea străzii Lăpușneanu îl enerva tot mai rău. Ofițerimea luxoasă, cu harnașament franțuzesc, cu cizme englezești și cu căciulă muscălească îl dezgusta. Puzderia de generali și grade superioare forfotind în automobile rechiziționate și supra alimentată, îl revolta. Trebuia să stea numai cu mâna la chipiu. „Ce dracu, de asta ne arde acum?" Și hotărî să nu-i mai salute, mai ales că, dela înălțimea lor nici nu răspundeau măcar.

„Aici, v'ați cuibărit știința strategică și curajul, după Turtucaia?"

Când era cam pe la Tufli, încă o cunoștință, îl întimpină.

Titi Șoimescu. „Alt învârtit", gândi Radu, dar se opri.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Titi!“

— „Radule!“

Urmă un *shake hand* foarte englezesc.

— „Ce eleganță pe voi!...“ Cerna îl privea din cap până 'npicioare și'l învârtea ca să'l contemple mai admirativ prinprejur.

— „Se cunoaște, măi Titi, că aici e capitală... o duceți de sigur de minune, nu ca noi, colo, în coclauri de țară, în cocioabe de lut!..

— „Dece nu vii și tu aici? S'au aranjat atâția, pe la marele cartier, pe la etape, la curți marțiale, la statul major partea sedentară și mai știu eu pe unde!“

— „E greu și apoi nici n'aș putea...“

— „Ce greutate mare? Noi, cu relațiile noastre, cu toți ai noștri aici?... Un cuvânt, o intervenție și se face!...“

— „Dacă măcar tata ar fi aici...“

— „Dar unde să fie? Adineaori l'am întâlnit pe domnul Cerna, urca la Copou cu încă doi domni, niște parlamentari îmi pare“.

Radu, încântat, îl îmbrățișă pe Șoimescu.

— „Ce bună veste îmi dai Titule dragă!.. Nici n'ai ideie!... Eu nu mai știam de atâta timp nimic despre ai mei! Tocmai venisem să-i caut sau măcar să aflu dacă nu cumva au rămas dincolo!... Să trăești Șoimescule dragă, ce bună veste!... Ce fericire că te-am întâlnit!... Va să zică ai mei sunt aici; e și Sonia!...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Care Sonia?...“

— „Contesa Radovski, logodnica mea...“

— „Ce face?... dar de când?...“

— „Cum, nu știai? A, o istorie întreagă, am să-ți povestesc, dar acum, deocamdată aș dori să aflu unde locuesc în Iașul ăsta!..“

Și Radu îi povesti amicului, în câteva cuvinte, ce a fost cu dragostea lui.

— „Cele mai sincere felicitări, Radule!... Ești un om norocos!...“

Șoimescu însă, nu'l putu informa unde ședeau părinții, dar de-acum nu mai era greu. Radu se liniștise știindu-i măcar în Iași.

— „Dacă n'ai ce face, hai puțin cu mine, arată-mi pe unde pot ajunge pe tata,—eu nu cunosc Iașul,—și spune-mi tu ce faci, unde ești?...“

— „Hai, te duc o bucată, (o luară dela Tufli la deal), acesta-i Copoul... Eu, m'am învârtit destul de bine, sunt la comandamentul eșalonului patru din etapa doua. *Papà* e foarte bun prieten cu Presan... face Presan, pentru el, orice, astfel că eu sunt aici în Iași, atașat pe lângă marele cartier ca... cum să-ți spun?... un fel de, cum ar fi la civili șeful de cabinet... pe lângă generalul Vasiliu, comandantul eșalonului.

— „Adică, nu faci nimic!...“ râse Radu.

— „Cam așa ceva!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Ce deosebire cu noi ăștialalți!...“

— „Generalul Vasiliu e un om foarte de treabă—urma Șoimescu—mă iubește ca pe copilul lui, care i-a murit săracul, la Jiu... era sublocotenent activ. Viu la serviciu când vreau. Generalul chiar mi-a spus: „căutați de treabă mă băete, poți ședea acasă“, dar eu, vezi, măcar de formă, trebue să mă mai arăt pe acolo... chestie de obraz. De altfel, cum avem un automobil foarte bun...“

— „Al vostru?“ întrebă Cerna știind pe bătrânul Șoimescu om foarte avut și că în București avea mașină.

— „Nu, al eșalonului... e o „Mercedes“ de 40 Hp., și mă plimb toată ziua. Mai iau la plimbare pe verișoarele mele, le cunoști, domnișoarele Smărdescu, sunt aci cu mama lor; refugiate și ele; și câte-o cuconiță nostimă când îmi cade... sunt o mulțime“.

Dar Cerna, nu mai avea gust de vorbă. Pe deoparte îl cam supăra tot ce vedea și auzea (nu-și închipuise că e așa la Iași în toiul dezastrului) și pe de alta, se grăbea să vadă pe tatăl său.

— „Dragă Titule, (îi zicea adesea astfel lui Titi Șoimescu) îți mulțumesc că tu cel întâi mi-ai dat cea mai bună veste azi și, te las... o iau mai repede să ajung pe tata... la revedere!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „La revedere Radule!... De-acum, sper că vei veni mai des la Iași dacă ai tăi sunt aci".

Și, prietenii de eri, regăsiți o clipă, în vâltoarea împrejurărilor nemaipomenite, se despărțiră în direcții opuse.

Radu o luă mai iute, urcând Copoul cu pași mari. Se uita bine înainte de-alungul trotuarului pe care înainta cât și pe celalt, sperând să recunoască persoana dorită a celui căutat. Dar nu vedea nimic. Se făcuse ora prânzului. De sus, veneau, în sens invers, coborând strada Carol, grupuri grupuri de ofițeri superiori, burtoși unii, cu mantalele lungi albăstrii și genți de piele sub braț, eșind dela biurourile lor din ministerul de război, instalat în palatul Universității, dela Școala militară unde și acolo era ceva de-al armatei, din palatul Sturdza, dela Cercul militar; căci în toate acele clădiri armata își așezase diferitele ei servicii. Și veneau ofițeri, mai de sus, dela cazărmi, unde erau școlile militare, și veneau teteriștii externi mergând pentru masă în oraș, și civili, ici colo, dintre acei cari—refugiați cu rost sau fără rost în Iași—își făcuseră plimbarea la aer curat. Automobilele sfârâiau la deal și la vale, părând grăbite. In unele, erau ofițeri aliați, francezi cu fundul roș la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chipiu, englezi cu şăpci kaki şi pipa în dinţi.

O femee, dintr'unul, se uită la el, pe când trecea la vale cu viteză. În acecaş clipă Radu se găsi faţă în faţă cu alt camarad din Bucureşti. De mult nu mai ştia nimic despre dânsul.

— „Ce-i cu tine Răducule?... De unde ai răsărit!...“ îl întrebă un tânăr locotenent.

— „Sosesc acum, la Iaşi. Vă întâlnesc pe toţi.

„Ce faci Puiule?... Imi pare bine că te văd şi pe tine!... Alergam după tata... Nu l'ai întâlnit?...“

— „Nu, eu ies chiar acum de aici; sunt la statul major... ia, o sinecură, să nu mai îndur mizeria frontului“.

— „Am venit să-mi caut părinţii; nu mai ştiam nimic de ei şi acum aflai că-s în Iaşi; voesc să le găsesc locuinţa. Sunt pe urmele tatei...“

— „Cât mai stai?“ întrebă locotenentul.

— „Până mâne seară“, răspunse Radu.

Un automobil tocmai trecea şi ofiţerul făcu un salut amical. Cerna păru că recunoaşte.

— „Nu e Roro Mateescu? Dar ce elegantă!...“

— „Ea e!... Vechea noastră Roro dela „Café de Paris“, ţii minte?... O duce admi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rabil, e fată inteligentă și s'a lansat... Acum trăește cu colonelul Popescu dela Intendență", lămuri prietenul.

— „Adineauri, în chiar momentul când te întâlneam mi s'a părut, într'un alt automobil, că era Vetuța".

— „Și ea e aici. Au venit mai toate..."

In gând, Radu Cerna revedea cu nostalgie chefurile de demult, la „Café de Paris", la „Impérial" sus, pe Câmpineanu, la Flora și Herăstrău.

— „Ce face, amicul nostru de petreceri Lulu?" își aminti, prin asociație de gânduri, Cerna, „tu trebue să știi; l'ai mai întâlnit în război?"

— „Era până acum pe aici, în Iași, dar e plecat în Rusia atașat pe lângă delegația trimisă acolo ca să caute localitatea cea mai nimerită pentru trimiterea școlilor militare în caz de am fi siliți să evacuăm Moldova".

— „Ei, așa!..."

— „Da, da; știi că se vorbește foarte serios de evacuarea Moldovei!... De altfel, am informații pozitive, din surse înalte, că în cel mult o lună vom trece dincolo. La urma urmei, dacă am ajuns până aici, ce e să mergem și mai departe?"

Lui Radu i se părea că vine de pe altă lume. Acolo, în sătucul acela depărtat, îngro-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pat în troene de omăt, nu se știau toate aceste, nu se auzeau atâtea zvonuri alarmante, ca la Iași, iar viața monotonă și mohorâtă în refacere, se scurgea tristă între orele de somn, de mâncare și partidele de poker. La Iași, se cunoștea îndată capitala. Totul era concentrat acolo. De cum soseai aflai atâtea lucruri. Vedeai pe unul, pe altul, întâlneai vr'un deputat, cunoșteai pe ruda vreunui ministru, aveai relații cu mărimile, aveai în gazdă vr'un ofițer ori diplomat străin și, așa, informații, vești, noutăți, secretele zeilor, găseau un mediu bun conducător de răspândire.

Peste prietenii cari vorbeau pe marginea trotuarului, dădu busna, doamna Trandafirescu, bucureșteancă, firește. Cunoștea pe prietenul lui Radu. Poate, voia să cunoască și pe Radu. Era o femee cam trecută dar care se ținea bine. Avea bilete de plasat și îl lua la sigur pe amicul lui Cerna. Acesta, foarte galant, luă vre-o două, le plăti cu niște sutare noi-nouțe și salută respectuos pe cuconița care se depărtă.

— „Ce să fac, nu poți refuza o femee!“ avea aerul a se scuza amicul, „e pentru concertul de diseară a lui Enescu la Teatrul Național, în folosul unei societăți înghebată acum pentru ocrotirea orfanilor de răz-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

boi, şi pusă sub patronajul reginei... Uite, dacă vrei, vino şi tu... am două bilete, îţi trec unul; costă o sută cincizeci de lei".

Şi amicul Puiu îi întindea lui Cerna hârtiuţa verde. Dar Radu, care era şi grăbit să găsească pe tatăl său, după ce perduse atâta vreme cu toate întâlnirile aceste, nu se mai putu stăpâni.

— „Dar mie de concert îmi arde?... Umblu să-mi caut familia cu care am numai câteva clipe de petrecut şi tu îmi dai cu bilete la Naţional!... Şi apoi, în ce hal sunt!... Am eu fason ca voi cu cizmele astea murdare şi cu uniforma pe care o târâi în toate glodurile şi cocioabele noastre dela Paşcani? Voi aici, ce grijă aveţi decât să vă îmbrăcaţi fercheşi cu postav procurat dela franceji, să vă turnaţi la curele, să umblaţi cu baston, să zuruiţi din pinteni şi să faceţi curte femeilor? Trăiţi aici, pe altă lume! Aşa dar, astfel e Iaşul refugiului, restriştei şi dezastrului!... Enescu vă dă concerte şi noi stăm acolo, în bordeie ţărăneşti ca vai de capul nostru? Pe noi ne mănâncă păduchii şi voi aici huzuriţi în biurourile sedentare şi în fustele cucoanelor! Va să zică, pentru Iaşul acesta se canonesc bieţii oameni în iadul tranşeelor ca să ţie pe nemţi ţintuiţi locului la Oituz, la Caşin, la Siret!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Mai bine ar deschide zăgazul să dea drumul puhoiului ca să vă mături și să spele această mârșăvie!..."

Pe când Cerna, revoltat, vorbea și vorbea destul de tare, amicul Puiu se uita îngrijorat împrejur căci treceau ofițeri superiori.

— „Mai domol, Radule, nu te enerva... să nu te audă cineva, că te vede Curtea Marțială!... Și ești militar; e mai grav... foarte grav!..."

— „Când ai trecut prin ce am trecut eu și ai văzut ce am văzut eu, nu mă sinchisesc de nici o curte marțială!..."

— „Dar, eu te las dragă Radule... sunt cam grăbit, avem acasă, azi, musafiri la dejun și trebue să fiu exact!..."

Și amicul Puiu, plecă repede, pe strada Carol, la vale. Cerna o luă la deal. Și clocotea ciuda și răzvrătirea într'însul. In loc de orașul restriștei, posomorât, îndurerat, și demn în nenorocire, în Iași el găsise viață, veselie, petreceri, frivolitate, lux și desfrâu; tot Bucureștiul!...

Pe când ei mâncau pâne cu pac și fasole cu gârgârițe, Iașul mânca pâne albă, icre moi și bea șampanie!...

Această lume de învârtiți, de sedentari, de cocote și de oficiali îmbuibați din depozi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tele militare, din rechiziții și din fondurile secrete, huzureau în mijlocul triunghiului morții și benchetuia cu lăutari pe mormintele celor 800.000 de proști jertfiți zădarnic!... „O! nemernici siniștri, pe când poporul, răbdător și blajin, se chinuește și crapă în glodul tranșeei, pe când schilozii degeră în spitalele fără lemne, vouă vă trebue scripca lui Enescu și jucați tango peste crucile de lemn ale Turtucaiei!..."

Cu aceste gânduri, Radu Cerna urca mereu strada Carol și uită tot, când recunoscu, dela spate, între doi domni, cu care mergea, pe tatăl său.

— „Papa!..."

Conu Titu, recunoscând un glas iubit, se 'ntoarse.

— „Răducule!... Răducul meu!...

Urmă o legitimă efuziune; răsunară, pe trotuar, câteva sărutări. Tatăl și fiul, înduioșați, se îmbrățișau sup ochii trecătorilor și a celor doi domni cari așteptau.

— „E fiul meu. Nu l'am mai văzut dela începutul războiului... îl credeam mort ori prizonier!..." lămuri domnul Cerna. Apoi, către Radu:

— „Când ai venit, drăguță? De unde ai căzut?..."

— „Chiar acum... Vin dela Pașcani. A-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

colo suntem, în refacere. Dar voi? Ce faceți, sunteți bine? Ce face mama și Sonia?" întrebă grăbit, sacadat, Radu.

— „Sunt bine, dar, de dorul tău, rău se chinuesc sărmanele! Stai, s'o luăm încet... mergând acasă, trebue să le pregătesc... mai ales pe mama ta; nu e bine să te arăți deodată; ferească Dumnezeu, să nu-i vie ceva!..."

Apoi, domnul Cerna își prezintă odrasla celor doi domni. Unul era guvernatorul Băncii Naționale, celalt senator guvernamental.

— „Iată, zise senatorul, lui conu Titu, te plângeai că nu poți afla unde ți-e băiatul și Dumnezeu ți l'a trimis!... Vezi, mare-i Dumnezeu!... Așa va fi și cu noi; până la toată urma, ne va ajuta să biruim.

La colțul unei străzi cei doi domni socotiră să lese pe domnul Cerna singur cu fiul regăsit. Sau, poate, într'acolo le era drumul, căci se despărțiră.

Pe stradă mai era încă multă lume. Ofițeri franceji, bine îmbrăcați și încălțați, cu chipiu roș și baston în locul săbiei abandonate, întovărășeau voioși, femei elegante.

Un singur englez, nalt și uscat, trecu solitar, printre ei, fumând nepăsător din pipă.

In aerul rece al dimineții de iarnă, parfu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mul femeilor se amesteca cu mirosul benzinei carburate de atâtea automobile, dând lui Radu senzații olfactive de civilizație și producându-i reminiscenți occidentale.

— „Ai cam slăbit, dragul tatei!...“ spuse domnul Cerna mai uitându-se la fiu.

— „Nici n'aveam dece să mă 'ngraș!“ răspunse Radu râzând. Apoi, întrebă, „dar unde stați?“

— „Pe Lascăr Catargiu; am găsit acolo, într'o veche casă boerească, la o bătrână— e de neam mare săraca, dar cam scăpătată, ca atâția boeri la Iași—patru camere foarte bune. Dar mi-a cerut, colosal!... N'ai ideie cum ne jupoaie moldovenii ăștia!... Profită de nenorocirea noastră; zic că le-a venit apa la moară, să mai facă parale în Iașul lor care era mort până acum. Dar, las'că le-a venitără ai noștri de hac: rechiziționăm încăperile. Pe cucoana mea am mutat-o într'o odăiță, tocmai în fundul curții, lângă bucătărie. Ce? când ne-am lăsat totul la București în voia Domnului, n'o să stăm doar în stradă, aici, ca câniil!...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL VI.

CONACUL DELA MĂLINEȘTI.

La Iași, Radu, deși avea permisie numai pe două zile, a stat patru. A socotit el, că nu servește la nimic să exagerezi punctualitatea. Mai ales, în dosul frontului, în refacere. Afară de aceasta, când nu ți-ai văzut familia, dela începutul campaniei, nu ți se poate face o crimă din faptul că ai stat cu ai tăi două zile mai mult peste cele îngăduite. Radu Cerna știa că la militărie, logică, sentiment, raționament, discuție, explicație, nu se'ncape. Mai ales, în timp de război, toate legile, regulamentele și calapoadele devin de o rigiditate mai implacabilă și abaterea dela ele ia proporții de o gravitate fantastică. Cu toate acestea nu mai era chip să te poți conforma totdeauna strict acelor legi (care au fost făcute pe vremea când rostul lor era cele două producții: parada dela 10 Mai și manevrele de toamnă) și cum nu ți se mai tăia capul pentru lipsa unui nasture dela tunică ori pentru deformația chipiului de-asupra cozorocului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot astfel, Radu ştia el că nu va păţi nimic dacă şi-a luat dela sine două zile peste cele două acordate de colonel. In împrejurările extraordinare ale celei mai extraordinare revoluţii mondiale, forţa majoră a întâmplării covârşea litera regulamentului.

Pe când stătea zgribulit şi îngheţat, cu o pătură pe genunchi şi cu gulerul blăniţei ridicat, într'un colţ de cupeu al vagonului, fost de clasa treia, spart pretutindeni, în drum spre Paşcani, nici nu se sinchisea de ce îl aşteaptă. Mai ales, că se gândea serios să stărue să fie mutat la Iaşi sau măcar undeva în imediată apropiere. Se săturase de atâta mizerie şi voia să fie cu Sonia. După atâtea luni de chin, de privaţiuni, de viaţă cânească afară, în tranşei, în adăposturi de troglodiţi ori în cocioabe de ţară, clipele petrecute la Iaşi într'o casă, în sinul familiei, îi părură un vis nespus de frumos. Revederea şi îmbrăţişarea Soniei îi dăduse nişte senzaţii de care simţea că nu s'ar mai putea lipsi multă vreme. Poate că această scurtă bae de dragoste şi de voluptate îi făcuse mai mult rău decât bine. Se 'ntorcea la regimentul lui, deci, posomorât, amărât, înăbuşind în el toată răzvrătirea şi toată greaţa ce o simţea contra războiului, contra celor mari, contra lumii întregi, şi chiar contra lui însuşi!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Când ajunse la Pașcani a și găsit o neplăcere. Tocmai una la care nu se aștepta, (cum se întâmplă adesea), la care nici nu visase. Regimentul lui fusese mutat din loc. Plecase la Mălinești, în județul Botoșani. Așa dar, avea să fie și mai departe de Iași de-acum înainte!

„Destulă treabă!"

A rămas în gară la Pașcani, câteva ceasuri, să aștepte plecarea unui tren militar, cu vagoane de marfă pentru trupă și care avea să meargă la Botoșani. Cu trenul acela, plin de soldățime disparată și chiar de civili, care se târa prin meleaguri mohorâte, sub cerul sur de iarnă, adormind îndelung, cine știe dece, prin stații necunoscute, triste, Radu Cerna, plictisit, obosit, călătorea spre noua lui destinație.

La una din gări, în timpul oprirei nesfârșite, un invalid, cu ambele picioare retezate dela genunchi, încerca să se urce undeva, în trenul acela. Nenorocitul se chinuia să ajungă la linia a doua, pe care sta trenul. Și noile lui instrumente de locomoțiune, adaptate sub genunchii răniți de frecătura lemnului cu toate cârpele ce'l înveleau, alunecau pe ghețușul prundișului înghețat dintre linii și pe luciul zăpezii bătătorite. Și lunecau, de asemeni, cele două

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cârji ce'l ţineau de subţiori, şi de care se ajuta în mersul lui anevoios. Dând să se urce în vagonul cel mai apropiat, plin cu soldaţi rupţi şi zgribuliţi, cari tropăiau de frig, aceştia îl vestiră că nu era loc la ei. Să caute alături. Fără nici un cuvânt, umil, supus, nenorocitul dădu să se caţăre dincolo. Lăsase o cârjă rezemată de vagon şi cu mâna goală se încleştă de fierul îngheţat al mânerului uşei. Cei din năuntru se împotriviră însă, şi acolo, răstindu-se la el gata pe împotrivire.

„Dar, unde să mă urc, pacatele mele?..."

Şi omul, reluându-şi cârja rezimată, porni de-alungul trenului, încet, încet, cu înfiorătoarea lui gimnastică, să caute loc, în altă parte, într'un vagon mai ospitalier.

Radu care privise, dela început, cu inima strânsă, această scenă, îl vedea venind spre vagonul lui.

In faţa uşei larg deschise, a marfarului cu scara naltă dela pământ, aceiaş încercare. El privi mâna aceea neagră, slăbită, murdară, pe bara de fier îngheţată şi auzi scârţâitul picioarelor de lemn. In vagonul lui Radu soldaţii grămădiţi la intrare se împotriveau şi ei.

— „Nu-i loc, camarade!... Vezi în altă parte, poate; uite, avem aici şi domni ofiţeri! Arătau pe Radu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pe când omul rămase o clipă în îndoială, neștiind ce să facă în fața argumentului nou, Cerna interveni, revoltat cum era și desgustat de răutatea omenească.

— „Lăsați românul să intre, cânilor!...“ zbieră el atât de furios încât soldații, mirați, încremeniră, ferindu-se toți dela ușă.

— „Ajutați-l să se urce, fiare sălbatece ce sunteți!... Nu-l vedeți nenorocit?...“

Dar soldații, tot mirați, stăteau pironiți locului ca niște lemne. Și atunci, fără să mai aștepte, Cerna dădu amândouă mânile, invalidului, și'l aduse în vagon. Picioarele lui de lemn bocăniră pe podele. Văzând așa, soldații începură a-i face loc.

Invalidul se așeză, cum putu, pe jos într'un colț, oftând adânc. De sub mantaua lui militară de o culoare nehotărâtă, care părea să fi văzut multe, cu miros de mucegai și de murdărie, eșea un colț spălăcit de tunică de vară.

— „Unde mergi camarade?“ îl întrebă Radu care, în starea sufletească în care se găsea și înciudat și de întâmplarea cu invalidul, rămăsese tot încruntat.

— „Mă duc la Botușăni... Umblu să-mi scot dela spital, că acolo am zăcut, hârtiile, ca să-mi facă formele de riformă că, ci-că mă dă dizertor...“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Dar unde ai fost rănit?“ se interesa Radu.

— „La Caşin... A venit o schijă şi mi-a luat picioarele amândouă... Intăi, m'au tot purtat prin spitalele mobile, căci picioarele, dintăi, nu erau ele rupte, numai cât rănile erau mari... Dar doftorii în spitalele mobile, ce puteau ei?... Nu m'au tămăduit şi, ce să vezi, m'au trimis la Ieş. Când m'au dus acolo, carnea pe picioare, mi se înegrise cum îi pământu şi se suia negreaţa în sus spre genunchi. Acolo, doftorii, mi-au tăiat amândouă picioarele, ca să mă scăpe, şi mai pe urmă m'au trimis în covalenţă la Botuşăni... Acu, că am eşit de acolo, mi-au dat drumul şi m'am dus pe-acasă, că-s de-aici, din Valea Ră; pe urmă, am umblat pe la Ieş să-mi scot hârtiile dela spital, că acolo m'au tăiet, pentru consâliu di riformă, dar acolo nu mi-au dat ninic, cică di la Botuşăni trebue să scot, de acolo... Şi iaca aşă de două săptămâni umblu pe drumuri de colo colo cu formele, bătule-ar Dumnezeu de forme să le bată!...“

Şi invalidul oftând adânc tăcu o clipă, pe gânduri. Apoi, adăogă, uitându-se în pământ: „Acu, iar mă duc la Botuşăni, da ştiu eu ce-oi face?“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Zmuncindu-se din loc, după fluerul mașinei, trenul se puse încet în mișcare.

* * *

Ajuns la Botoșani, în târgul acela necunoscut și posomorât cu case mari boerești în parcuri de brad și grădini ca de țară, Radu dădu de urma regimentului său. Trebuia să meargă tocmai la Mălinești, cam vr'o treizeci de kilometri.

„Ce-o mai fi și Mălineștii ăia!...“ gândea el cu groază, închipuindu-și alți coclauri, alte troene, alte cocioabe, altă mizerie de cantonament.

Cu o sanie luată din Botoșani plecă la Mălinești.

Tot drumul bătuse un vânt rece încât când ajunse în sat era țapăn de frig și cu un picior amorțit din cauza poziției incomode atâta timp în sanie. Satul părea micuț și sărăcăcios. Casele oamenilor se prăpădeau sub mormane de omăt, gardurile nu se mai vedeau, ulițele nu se mai cunoșteau. La marginea satului se vedea însă, o desime mare de copaci, o pată fumurie închisă pe albul câmpului înzăpezit, ca o pădure.

Dela primii soldați întâlniți în Mălinești, află că acolo e curtea boerească și că acolo

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

s'a așezat colonelul, maiorul și câțiva ofițeri. Ceilalți stăteau în sat, prin casele oamenilor. Popota era la școală și cancelaria regimentului, alături, în casa unui român.

— „Unde-i domnu' colonel?“ întrebă Radu pe un soldat.

— „La conac 'străiți domn' sublocotenent!...“

— „Pe unde se merge acolo?“

— „Vă duc eu, domn' sublocotenent!...“ răspunse soldatul.

Socotind pe omul cu sania, Cerna o luă pe jos, urmat de soldat, spre conac.

— „Camarade, dar a cui e moșia asta?... Șade vr'un boer aici în conac ori nu?...“ întrebă Radu pe soldat. Și gândi: „s'a aranjat bine colonelul!...“

— „Șade numai o cucoană tânără; aud că-i văduvă, care umblă călare îmbrăcată băețește și vede singură de moșie“.

— „Dar cum îi zice?“ mai întrebă Cerna, devenit curios.

— „Apoi, am auzit oamenii după aici, dar eu nu știu bine, că-i zice Canta“.

Numele acesta, lui Radu îi era cu desăvârșire necunoscut. Deși la București s'a strămutat multă boerime moldovenească de la Unire încoace, el nu auzise niciodată numele acesta. Și la urma urmei, nu e zis că

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

această doamnă trebue neapărat să descindă din boeri pentrucă are moșie.

— „Pe aci, don' sublocotenent!...“ arată soldatul.

Erau în fața porții de intrare, mare și grea, de scândură încheiată, ca și gardul care împrejmuia de jur împrejur toată așezarea.

— Îți mulțumesc, camarade“, zise Radu soldatului ce'l însoțise până acolo, „de-acum, nimeresc eu singur“.

Și Cerna o luă pe aleia de intrare care, dela poartă, pe sub teii bătrâni ce o mărgineau, ducea (ca și la ei la țară, la Mărgineni) până la conac. Atâta numai că aleea era mai lungă și mai largă. Curtea însă, nu mai semăna cu cea dela Mărgineni. Aici era o casă mare, patrată, albă, cu două rânduri, dar foarte simplă, fără nici un stil, fără nici o pretenție, cu acoperișul în planuri foarte înclinate așa cum se zidea în vechime. Dădea însă o impresie de mare încăpere și trăinicie. Când ajunse în fața scării dela balcon își recunoscu, ordonanța.

— „Ce cauți aici Vasile?“ întrebă cu nedumerire Radu pe soldat.

— „S'trăiț' don' sublocotenent, aici suntem“.

Radu nu pricepea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Știu că suntem aici, d'aia am venit; dar ce rost ai tu aici la conac unde șade domnul colonel?..."

— „Dar nu șade numai don' colonel aici!... Șade și don' maior și don' sublocotenent Caranda și noi!..."

Atunci pricepu Radu și o mare bucurie îl cuprinse.

Se temea de Mălinești necunoscuți, ca de o nouă mizerie și tocmai aici va sta mai bine ca ori unde! Dacă ședea și Caranda la conac înțelegea lesne. Prietenul și cel mai bun camarad, pe care îl proteja colonelul, îi făcuse rost și lui de o locuință mai bună, atunci când se așezase el însuși în conac. Caranda, în adevăr, nu se despărțea de Cerna și în toate cantonamentele pe unde au fost au stat împreună.

Ordonanța, îi arătă pe dindos, o șală de serviciu, pe unde intrară. In așa o casă, își dădu imediat seamă că nici nu e de regretat o clipă măcar, Pașcanii. Aici era omenie. Din castelul contelui Raskay, în Ardeal, nu mai locuise așa o casă. O rază de soare îi însenină sufletul.

Intr'o odaie mare de jos, boltită și cu gratii groase la fereastra mică, evocând alte vremi, Caranda se instalase și'l instalase și pe Radu. Intrând, acesta își găsi prietenul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

stând în papuci, lângă soba unde pâlpâia un foc foarte simpatic și sorbind un ceai fierbinte.

— „Bine ai venit Radule!... Ne-ai găsit, în fine, ai?...“ îl întimpină Caranda.

— „De unde dracu' să-mi închipui că n'o să vă mai găsesc în Pașcani?“

— „Cum ai plecat, ne-a venit ordinul de marș“.

— Dar ce zice colonelul?... A întrebat de mine?...“

— „Nu face nimic... n'a întrebat... ai cam zăbovit, dar ai noroc că prin strămutarea noastră poți invoca scuza că ai perdut timp până să afli de regiment și până să ajungi aici... Ei, dar îl știi pe colonel, ce om subțire; nu ne pedepsește el pe noi pentru atâta!“

Caranda porunci ordonanței să aducă un ceai și lui Cerna, apoi, curios să afle noutăți întrebă:

— „Ei, ce mai nou pe la Iași?... I-ai găsit, pe ai tăi?“

— „I-am găsit. Altfel, nici n'aș fi stat... Iașul e infect!... E revoltător! Tot Bucureștiul e acolo! Și petrec, mai ceva ca în timp normal!... Concerte Enescu, teatru, ceaiuri...

— „Dar nu e zahăr...“

— „N'ai grijă, pentru ei este!... au și pâ-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ne albă, și icre moi și șampanie... o duc mai bine ca înainte, fii sigur!..."

— „Și ce se mai aude?... Ai adus gazete?"

— „Am adus. Dar alea sunt gazete?... „Neamul Românesc" și „România". Foi de varză! Povești pentru soldații proști. Ce scrie în ele nu-i adevărat și ce e adevărat nu scrie în ele!..."

— „Pe cine ai mai văzut?..."

— „Pe cine *n'am* văzut, mai bine ai întreba. Pe toți. Până și cocotele au venit!..."

— „Ca situație generală, cum stăm?... Ai putut afla ceva din așa numitele sfere înalte?..."

— „Stăm prost!... E vorba chiar să trecem în Rusia, dar... se zice că nu vror rușii să ne primească!..."

— „Pentru că, asta ar însemna ca să plece și ei din Moldova!... Dar, tezaurul l'au primit!..."

La rândul lui, Cerna punea întrebări lui Caranda.

— „Ce-i cu conacul ăsta? Al cui e? Cine îl locuește?..."

— „A, o s'o ducem de minune!... Aici locuește o tânără văduvă, e moșia ei, doamna Antoinette Canta".

— „Și cum de v'ați băgat așa, în casa femeei?..."

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Ea însăși, când a aflat de venirea regimentului în Mălinești, a pus la dispoziție o parte din conac, etajul de jos, pentru colonel și ofițeri. Satul, de altfel, e neîncăpător; totuși mulți ofițeri stau în sat. Colonelul primind oferta, a ales pe cei ce aveau să locuiască în conac".

— „Cel puțin vom sta omenește, aici, cât vom avea parte de stat!..."

— „Pentru masă, ne adunăm toți, la popotă, care e la școală, nu departe... dar deseori ne invită doamna Canta, sus. Atunci, mai petrecem. Este pian, facem muzică, dansăm... Dânsa e foarte amatoare și foxtrotează de minune!... Ai s'o cunoști. Păcat că ești amorezat și logodit!"

— „Eu, m'am aranjat. Dar, gândește-te la tine... e mai natural".

— „Eu nu mă însor" răspunse Caranda, „am principiile mele".

— „Și să mai zici, cum se plângea tata, la Iași, că moldovenii nu sunt oameni primitori!..."

— „Poate, se temea de rechiziție... și, fata, cuminte, s'a gândit că e mai bine așa!"

Pe când vorbeau astfel, cineva bătu la ușă.

— „Intră!..." strigă Caranda.

Ordonanța lui Radu, păși înăuntru.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— „Ce-i Vasile?...“ întrebă acesta.

— „Fata de sus, a spus că să spun la domnii ofițeri că cucoana îi poftește diseară, la masă“.

— „Bine, Vasile, am înțeles“, ziseră râzând amândoi prietenii.

— „Deci, diseară, ai să-i faci și tu cunoștința“, adăogă Caranda.

*

* *

Prima impresie pe care Antoanetta Canta a făcut-o asupra lui Radu Cerna a fost hotărâtoare. Soarta ne rezervă uneori niște surprize pe care, câteva secunde înainte, suntem departe de a le bănui măcar!... Această femee îi răscolise toată viața pe care el, o credea de-acum așternută definitiv. Dacă, în grozăvia împrejurărilor, îl chinuia dorul de viață normală, de pace și reîntoarcere acasă, nostalgia Bucureștiului și a Mărginenilor, apoi nici să-i treacă prin gând că o altă femee decât Sonia l'ar mai putea vrăji. Oricât, femei de rând întâlnite întâmplător, prin târguri sau sate, pe unde vâltoarea trecătoare a restriștei și bejeniei l'au azvârlit vremelnic, îl ispitiră cu chemarea omenească a simțurilor, pentru iubire însă se credea imun. Și iată că destinul i-a scos în cale pe Antoanetta Canta spre a-i dovedi,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu o ciudată ironie, cât de șubrede și neînțelese sunt întocmirile noastre sufletești.

Pe deoparte, mrejele farmecului doamnei Canta îi dădeau o plăcere de care nu încerca să se ferească; pe de altă parte, își da seamă de pericolul acestei plăceri. El sorbea cu voluptate narcoticul ucigător. Nu-și putea lămuri bine ce atracție irezistibilă exercita asupra lui frumoasa moldoveancă și când ea nu era de față încerca să-și întoarcă gândul la Sonia lui de altă dată. Dar nu-și putea ascunde deosebirea dintre ele. Blonda rusoaică îi părea acum atât de palidă, atât de fadă pe lângă bruneta picantă cu tenul alb, mat, cu ochii clari și buzele cărnoase. Ori cât voia să se înșele singur, înțelegea tot mai lămurit că Sonia Radovski amanta, Sonia Radovski logodnica, aluneca încet pe planul al doilea. Obsesia celeilalte era covârșitoare și recunoscu însfârșit că adevărul era acesta: iubea pe Antoanetta Canta. Îi iubea trupul înalt și voinic cu mlădieri feline, îi iubea glasul care-l vrăjea ca o muzică divină și râsul acela cristalin, vesel și copilăresc. Dar ochii? Așa ochi nu mai văzuse la nici o brună! Erau albaștri sau verde deschis? Nu știa bine...

Din limpezimea lor, plină de misterul sexului, se resfrângea o expresie de infinită

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

voluptate, de tainică chemare, dar și de o neliniște tulburătoare. Privirea ei îi biciuia, lui Cerna, simțurile, ca o cravașă de foc. Nu, el nu mai întâlnise așa o privire! In fața ei se simțea stângaci, prostit, timid. Nu se mai regăsea pe el, nu știa să-i spuie ceia ce ar fi vrut, ceia ce formula atât de ușor, în gând, ca să-i spuie, când nu era cu dânsa. Niciodată nu se simțise astfel, cu vre-o femee! Poate și inteligența ei excepțională contribuia la aceasta. Cerna înțelese că Antoanetta Canta l'a cunoscut numai decât. Se simțea cântărit, disecat, analizat piesă cu piesă și, poate, clasificat. Acest gând nu-i era plăcut.

Dar, pe de altă parte, după atitudinea ei față de dânsul deducea că dânsa i-a aflat inclinațiunea și că ar înclina și ea.

Căci îi propunea adesea, plimbări împreună, călare sau pe jos, în parcul cel mare al conacului ori, mai departe, pe câmp; îl invita mereu la masă, uneori chiar numai pe el, fără ceilalți ofițeri. Dar Cerna perdea mereu prilejurile înlemnit de aceiaș putere covârșitoare care îl făcea stângaci, banal, rigid ca un englez. Și, doamne, uneori ce avânturi pătimașe îl stăpâneau!... Când era la ea împreună cu colonelul, maiorul și camarazii obicinuiți la conac, deslușea din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

partea doamnei Canta, (sau numai i se părea), mai multă gingășie pentru maiorul Orzescu. Și'l rodea pe Radu gelozia. Incet încet Orzescu îi deveni antipatic și, mai apoi, cu totul nesuferit. Voia să înfrângă acest sentiment chinuitor și urât, — cu atât mai mult cu cât, maiorul îi arăta lui Cerna, (sau poate așa i se părea), o adevărată simpatie, — dar, nu reușea. Că-i făceau toți ofițerii curte Antoanettei, era dela sine înțeles. Mai ales Dracopol, căpitanul, care, — era vădit, — se'ndrăgostise pe față de frumoasa așezare agricolă a tinerei văduve. Dar planurile lui Dracopol, nu'l nelinișteau pe Cerna căci, asupra lui, i se părea iarăși, că deslușește impresiile inteligentei moldovence. Mai știa, dealtfel, pe Antoanetta Canta boeroaică de viță care putea ușor deosebi între el, boerul Cerna, și feciorul băcanului din Brăila. Despre Orzescu, poate, era mai puțin liniștit, deși îl știa fiu de țăran, dar Orzescu era bărbat frumos și femeile au adesea — chiar cele mai aristocrate și uneori tocmai ele — gusturi foarte bizare! S'au văzut doar atâtea cazuri! Mistere nepătrunse ale complexității în ocmirii sentimentale femenine, enigme nelămurite ale sexului și ale individului. Și a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

poi, Orzescu mai avea pentru el și inteligența și cultura și șlefuiala aceia datorită lor cât și contactului permanent cu lumea bună în București ca și la Berlin unde fusese câtva timp atașat militar.

Dar, pentru ce aceste îngrijorări? Atât maiorul Orzescu cât și căpitanul Dracopol puteau mai curând să râvnească la mâna Antoanettei Canta și să facă planuri matrimoniale, căci amândoi erau oameni liberi. Pe când el, Cerna, era logodit. Și iată că ajunsese să se gândească la ruperea logodnei cu Sonia! Gândul acesta pe care, la început îl luase în glumă și îi părea o infamie, prindea tot mai multă consistență până deveni ideie fixă. Nu împărtășea nimănui nimic din frământarea sufletească în care intrase. Adică nu vorbise nimic lui Caranda, singurul său prietin intim. Dar situația era foarte complicată. Nu avea curajul unei întrevederi și a unei convorbiri cu Sonia. Rămânea să-i scrie, dar și aceasta îi venea greu. Se zbătea într'un impas și zile întregi, nopți întregi nu mai mânca, nu mai dormea. Era chiar destul de schimbat la față.

Intr'o zi, Antoanetta Canta l'a și întrebat: „*Mais, qu'avez-vous, mon ami, êtes-vous malade?...*“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și el, atunci, i-a răspuns: „*Oui !... et mon mal, c'est de vous aimer !...*“

Ea, nu se aștepta, poate, la această declarație de dragoste, căci a spus: „*Ah !... mais alors, c'est très grâve!...*“

Și era surpriză în aceste cuvinte; era și o ușoară ironie; era și plăcere; era și nepăsare... Nu era, fără îndoială, Radu Cerna cel întâi bărbat amorezat de ea. Asupra dragostei, de altfel, ea avea părerile ei personale. Bărbatul, de care divorțase, o luase doar din dragoste.

Dar Cerna nu mai avea alt gând decât să rupă cu Sonia. Pe la Iași nu mai fusese și scria rar; iar când scria, scria încurcat, laconic. Dela Sonia primea pagini lungi, care îi făceau rău. Scrisorile îi devenise un supliciu încât le arunca în foc fără să le mai deschidă. Niciodată n'ar fi crezut că va ajunge să facă aceasta! Și când se gândea ce ar spune Sonia dacă ar ști ce soartă aveau paginile în care ea își vărsa toată dragostea și dorul, îi părea rău.

„Ce boală chinuitoare e dragostea!...“ își zicea el atunci. Și când gândea la Antoanetta și-și amintea de cutare atitudine, de cutare vorbă ce-i spusese, de cutare rochie ce purta, simțea că o iubește, că va face tot ce va putea ca să fie a lui.

Uneori se întreba dacă n'ar fi mai bine

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să plece dela Mălineşti, ca să nu mai vadă pe Antoanetta Canta şi s'o uite. Dar, cum să plece? Nu era civilul din timp de pace, liber să facă ce vrea, stăpân pe mişcările lui. Era militar, în război, legat locului, prizonierul unui întreg sistem de reguli şi de regulamente. Nu-i rămânea decât să ceară strămutarea în altă unitate, la Iaşi. Dar era foarte greu, căci la Iaşi nu erau decât serviciile sedentare şi biurocratice ale armatei. Doar să se ceară la unul din acele servicii. Dar venea greu de obţinut aşa ceva pentru un ofiţer combatant şi care nici măcar nu fusese rănit pe front.

Şi, de-ar fi putut chiar, cine ştie dacă ar mai fi fost în stare să plece, căci, cum o vedea pe Antoanetta, cum îi auzea glasul cu vibraţiunea caldă, sonoră, cum îi întâlnea privirea învăluitoare, cum îi săruta mâna catifelată, rămânea iarăşi copleşit de patimă.

* * *

In această stare sufletească, petrecu Cerna toată grozava iarnă a lui 1917. Ianuarie, Februarie şi Martie trecuseră. După gerurile năprasnice cu nămeţii cât casa, începea să se simtă primăvara. De-atâta vreme oamenii o aşteptau cu nerăbdare să vie, să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vie odată, și ea întârzia grozav în anul acela în care toate nenorocirile se îngrămădise. Speranțe începeau să încolțească în suflete, cu venirea primăverii deși, în deobște, se vorbea și se credea că timpul frumos va fi prielnic pentru începerea ofensivei contra nemților cari, de sigur, și ei plănuiau acelaș lucru. Dar, ceva neașteptat, ceva neînchipuit se petrecea și îndreptățea speranța în sfârșitul apropiat al războiului. In Rusia izbucnise o cumplită răzmeriță. Țarul abdicase, împărăția căzuse, vlaga războinică a rușilor aliați se muiase. Preocupați de frământările și idealurile lor lăuntrice, rușii se dezinteresau de cauza aliaților lor.

Pe la începutul lui Aprilie, Radu Cerna după nesfârșite alternative luase însfârșit o hotărâre. Ne având curajul de a da ochi cu Sonia, el se gândi că numai mamă-sa poate drege totul. Intr'o lungă și chinuită scrisoare, destăinui tot ce avea pe suflet doamnei Cerna și o rugă să prepare ea pe Sonia cu ideia rupturei.

Apoi, ușurat, trăi ca într'un vis în preajma Antoanettei Canta.

Intr'o zi, pe când era la popotă, înainte de masă, împreună cu toți ofițerii cari așteptau venirea colonelului și a maiorului,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca să se aşeze în jurul meselor lungi de scândură acoperite cu tacâmuri de aluminium, i se păru că aude un crâmpei de convorbire.

— „Cum, nu ştiai?... trăeşte cu tânăra văduvă".

— „Ei aşi, eu cred că Cerna e amantul..."

— „Nici decum, Cerna numai se învârte... e amorezat, ca un prost... un paravan... dar Orzescu... *el* trăeşte cu dânsa".

Cei doi ofiţeri cari vorbeau, nu băgaseră de seamă că Radu era la spatele lor. Cerna simţi că se îngălbeneşte şi un fior de mânie îi răscoli sângele în vine. In aceiaş clipă, ofiţerii îl şi observaseră. Păreau cam neîndemână. Nu ştiau dacă Radu auzise ori nu vorba lor. Era totuşi prea aproape de ei ca să nu fi auzit. Nu era altă alternativă. Cerna, tremurând de mânie, î trebă pe unul dintre ofiţeri:

— „Sublocotenent Dimitrescu, repetă ce ai zis!..."

Ofiţerul apostrofat astfel, cercă să scape prefăcându-se a nu lua seama, ca şi când n'ar fi fost dânsul obiectul apostrofei. Dar Cerna, păşind spre el, agresiv, repetă întrebarea, pe un ton mai ridicat. Celalt rămase pironit locului pe când camaradul cu care vorbise se strecură în grupurile altor ofi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ţeri cari râdeau, vorbeau tare şi nu observau nimic. Privirile lui Dimitrescu şi ale lui Cerna se încrucişară, ca două spezi.

Atunci cel dintăi, răspunse:

— „Ce-am zis, am zis!... Şi, la urma urmei, nu vorbeam cu dumneata".

— „Nu vorbeai cu mine, dar despre mine; ceea ce e mai grav!"

Zicând acestea, Cerna ridică mâna să lovească pe Dimitrescu. Dar camarazii dimprejur prinseră de veste şi săriră să-i despartă. Cei mai mulţi îl stăpâniră pe Radu care se zbătea, furios, în mânile lor.

Alţii, îl traseră pe Dimitrescu de acolo. Totuşi, el aruncă lui Cerna:

— „Eşti un prost!... Poţi să te convingi oricând dacă vrei!..."

— „Mi'ocan obraznic!..." urlă Cerna scos din fire dar în imposibilitate de a mai putea atinge pe Dimitrescu căci şi colonelul tocmai intra în sala de popotă.

Din ziua aceia spusele sublocotenentului îi se'ntipăriseră în minte ca bătute cu cuie de foc. Şi nu le putea uita mai ales că ele păreau să întărească vechea lui neliniște în privinţa maiorului.

„Dacă ar fi adevărat, atunci în adevăr sunt un prost!" gândea Radu Cerna, dar nu putea crede. Dimitrescu, fiul de ţăran,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

îl ura de sigur pe el că'l știa boer și poate îl invidia că era găzduit la conac, pe când dânsul ședea în casa unui român din sat. Pe urmă, chiar, judecând mai calm, vedea că această întâmplare îi venea bine și-i putea fi de folos. Dece n'ar exploata-o în favoarea lui însuși? Să se bată cu Dimitrescu ar fi o întâmplare puțin banală în Mălinești. Ar vorbi pe dată tot regimentul. S'ar vorbi și la conac. Antoanetta Canta ar afla și dânsa. El ar fi astfel eroul zilei și dacă ea va ști că pentru dânsa a ridicat mănușa, ca un cavaler medieval, acțiunile lui de dragoste s'ar urca simțitor!

Dar, prietenul Caranda (care nu fusese la masă în ziua aceia și aflase cele petrecute mai pe urmă) îi zădărnici aceste speranțe. Mai întâi, în timp de război, nu era îngăduit duelul între ofițeri. Astfel de conflicte urmau a se lichida pe calea pașnică a raportului către superiorii ierarhici, viețile ofițerilor fiind prea necesare patriei. Al doilea, „dacă ar fi adevărat că maiorul Orzescu... Așa-i că te faci de râs?...“ rațională rece Caranda, care nu'l credea pe Radu amorezat lulea.

Și Radu rămase pe gânduri.

Dar el totuși, nu putea admite una ca

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

asta. Antoanetta lui să fie o.....? Cu neputință!...

După părerea prietenului, era mai nimerit ca înainte de a se fanda pentru doamna Canta atât de cavalerește, și a se expune poate ridicolului, să iscodească adevărul.

Și Cerna conveni, la urma urmei, că nici nu-i rămânea altceva de făcut.

Prudent, Caranda îl sfătui amical:

— „Azi, nu mai suntem în evul mediu... suntem în evul femenismului. Nu e bine să te grăbești a apăra onoarea unei femei. S'ar putea ca ea, ceadintăi, să-și râdă de naivitatea ta. Azi, ele sunt singure stăpâne pe onoarea lor".

Pentru că totuși, calomnia pe socoteala Antoanettei îl obseda și nu mai avea odihnă, Cerna hotărî, după o mai matură reflecsie, să procedeze prin metoda investigației.

Se înfățișă deci, într'o bună dimineață, la sublocotenentul Dimitrescu, acasă. Acesta ședea la un țăran din celalt capăt al satului. Până acolo era cale și astfel, Radu Cerna avu tot timpul să-și sistematizeze ideile.

Cu mânerul cravașei ciocăni în ușă.

Ordonanța lui Dimitrescu eși. Nu părea tocmai liniștită văzând neașteptata apariție

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

a sublocotenentului Cerna ca şi cum ar fi fost şi ea în curent cu istoria dela popotă. Şi poate că era, căci atât Dimitrescu cât şi ordonanţa se nimeriseră amândoi din acelaş sat din Muscel şi erau, înainte de toate, prieteni buni.

— „Domnul sublocotenent e încă în pat!“

— „La vremea asta?“ se miră Cerna.

Ordonanţa tăcu.

— „Dar, nu face nimic... voi intra totuşi“.

Şi Cerna păşi hotărât în încăperea mică, joasă, fără aer.

Dimitrescu, mirat, neliniştit, surprins, bănui ceva neplăcut la vederea cravaşei, ştiind că duel nu se admite decât în vreme de pace la militari, şi dădu să sară din pat. Ordonanţa, îngrijorată, intră şi ea aşteptând desfăşurarea evenimentelor ca să vadă ce avea de făcut.

— „Buna dimineaţa camarade!“ se grăbi Radu spre a linişti pe cei de faţă. „Nu te deranja, te rog, şi iartă-mă că te calc atât de devreme!“

— „Ce vânt te aduce, domnule Cerna?“ Întrebă Dimitrescu mirat totuşi de venirea intempestivă a lui Radu pe care nu'l putea suferi şi care nu mai vorbea cu el, de când cu cearta lor.

— „Avem de vorbit ceva împreună“.

Dimitrescu, rămas în pat, încerca să pară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

calm. Ordonanța își făcea rost de treabă prin casă scormonind mereu în lădița de campanie a ofițerului său.

„E băiat deștept Neagu", gândea Dimitrescu, tocmai când Cerna spuse soldatului:

— „Te rog, lasă-ne singuri".

Dimitrescu complectă:

— „Neagule, du-te pe cerdac, afară și când voi striga...."

Fraza, o lăsă neisprăvită dar lămurită.

Soldatul eși, cam în silă, uitându-se lung la Dimitrescu.

Atunci, Cerna, începu, domol, blajin, dulce de tot:

— „Camarade Dimitrescule, spune-mi te rog ce te-a făcut să vorbești dăunăzi pe socoteala..."

— „N'am vorbit pe socoteala... am spus că...

— „Ai spus că maiorul Orzescu e amantul doamnei Canta și că eu aș fi un prost numai!..."

— „La urma urmei, n'am de dat socoteală nimărui!"

Glasul lui Dimitrescu se asprise.

— „Nu e vorba de dat socoteală. N'o lua așa. N'am nici un drept să cer socoteală nici pentru maior nici pentru doamna...."

Glasul lui Cerna era potolit, aproape șop-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tit și atât de sincer, încât toată neliniștea lui Dimitrescu se spulberă. Cerna urmă, la fel:

— „Camarade, suntem singuri, nu ne aude nimeni, îți dau cuvântul meu de cinste că....“

Dimitrescu se mai liniști. Cerna urmă:

— „...dar am să-ți fac o destăinuire... numai, te rog spune-mi tot ce știi, tot, tot... îmi vei face un bine cum nu-ți poți închipui!....“

Vorba și toată înfățișarea lui Cerna nu trădau vre-o cursă.

Încrezător, Dimitrescu răspunse:

— „Dacă ceia ce vorbim rămâne între noi, te voi lămuri“.

— „Pe cuvântul meu de ofițer și de boer!“

Cerna îi întinse mâna. Apoi, urmă iarăș:

— „Uite, Dimitrescule, îți mărturisesc, sunt îndrăgostit de doamna Canta, la nebunie!...“

— „Eu, ce spusei?...“

— „Și dacă aș ști că....“

— „E adevărat...“

— „.... ar fi cea mai cumplită lovitură!...“

— „M'ai rugat să-ți spun tot“.

— „Tot... și cu dovezi“.

— „Din nefericire, e foarte adevărat!

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dovadă? Altă dovadă n'am, decât că i-am văzut..."

— „Când? Unde?..."

— „Stai, să-ți spun. Intr'o noapte, (era încă în iarnă), fiind de serviciu, m'am dus să inspectez posturile dela conac. Cum nu puteam dormi în noaptea aceea și era o moină plăcută, am făcut o raită și prin parc. Totul dormea. Luminile... stinse pretutindeni în toată curtea. Numai la o singură fereastră a conacului era lumină. Adică, la iatacul doamnei. Parcă era un ochi care veghea stingher în noapte. De sigur, m'am uitat, în treacăt, la fereastra aceea. Atunci, pe pânza albă a storului lăsat, ca pe un ecran de lanternă magică, am văzut două umbre îmbrățișate. Am rămas locului, privind la ele. Am recunoscut silueta maiorului Orzescu. Cealaltă, era cucoana. După un timp de îmbrățișare, umbrele au dispărut în adâncul odăiei. Asta-i ce-am văzut eu. Dar, în tot regimentul se vorbește destul... și destule, despre dumneaei".

Dar, pe Cerna metoda investigației nu-l pasiona de fel. Ceea ce aflase dela Dimitrescu totuși nu putea crede. Antoanetta îi arăta prea multă simpatie și, mai ales de când îl știa adoratorul ei, îl invita mereu sus, la masă, la ceai ori la o partidă de că-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lărie, pe moș'e. Rămânea deci aceeaș concluzie: calomnii. Și, ceea ce era și mai rău, după vizita la Dimitrescu, cu care se împăcase și căruia îi dăduse cuvântul nu mai putea reacționa sub nici o formă și nici nu mai putea arăta Antoanettei ce e în stare să facă pentru ea.

„Mai bine era dacă, în dimineața aceea, la el acasă, îl cravașam", gândea Cerna, „mitocanul tot mitocan, și-a bătut joc de mine și a eșit el basma curată!"

Ca de multe ori, în alte împrejurări, ajunse la concluzia scumpă lui, că cu blândețe și cu mănuși albe nu se poate face nimic, mai ales cu mârlanii.

Își clocea deci ciuda în fundul sufletului, luase față de sublocotenentul Dimitrescu o atitudine trufaș boerească și aștepta numai prilejul să-i demonstreze cu cravașa că e un vulgar calomniator.

De altfel, Cerna se gândea că nu mai era departe clipa când va cere mâna Antoanettei Canta care se arăta pentru el tot mai binevoitoare.

*

* *

Intr'o sară,—era pe la mijlocul lui Mai,—ofițerii, după o frumoasă cavalcadă împreună cu Antoanetta Ca ta au stat la masă sus.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Adică, colonelul, maiorul Orzescu, căpitanul Dracopol (care se ținea totdeauna ca scaiul de fustele moșieresei), Caranda și Cerna.

Cum doamna Canta se arăta foarte obosită, s'au retras cu toții mai devreme spre marea deziluzie a căpitanului Dracopol care ar fi vrut mult să mai stee, s'o mai piseze pe Antoanetta cu prostiile lui.

In sara aceea, pe când coborau toți împreună de sus, Cerna se simțea mai amorezat ca oricând. Partida de călărie, apoi masa la ea, îl făcuse să petreacă toată ziua în aroma îmbătătoare a farmecului ei amețitor.

Pentru nervii lui înfiorați de dorință și pentru simțurile excitate de voluptate, fusese o zi grea. Hotărât, fixase (în gând) chiar pe a doua zi data când își va pune, sângerândă, inima la picioarele ei. Cu această intenție se culcă, în camera aceia de la etajul de jos pe care o împărtășea cu prietenul Caranda și adormi adânc aproape îndată, copleșit de un somn binefăcător și fericit. Doar atâta, mai spuse camaradului, pe când și dânsul se culca: „în adevăr, doamna Canta e o femee încântătoare, simt că mă perd după ea!...“

— „Văd eu că ți-a căzut cu tronc la inimă“, răspunse Caranda.

Dar Cerna știind că a doua zi va da lo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vitura, nu mai crezu necesar să se destăinuiască chiar în sara aceea prietenului; îi era prea somn și se ușurase destul vorbind numai atât despre dânsa.

Cerna dormise butuc. Dormise mult. Cel puțin așa i se păru când aprinse lumânarea, trezit de o durere de cap și de o nevoe. Se uită la ceasul de pe măsuța de noapte. Numai un ceas dormise... Se culcase pe la douăsprezece și nu era decât unu!...

Când se dădu jos din pat să-și ia mantaua din cuier ca să iasă, văzu că patul lui Caranda era gol.

— „Ce dracu, l'a pălit și pe el?...“ mormăi Radu îmbrăcând mantaua peste cămașă că doar în mijlocul nopții n'avea cine să'l vadă.

Să aștepte reîntoarcerea lui Caranda nu era chip. Să meargă acolo peste el, inutil, era prea grăbit. Parcul e destul de mare pentru așa ceva. Străbătând coridorul pustiu, pe care dădeau odăile musafirilor și scara de serviciu dela etaj, Cerna eși afară.

Nu băgă de seamă că ușa coridorului o găsise încuiată pe dinăuntru, că în graba lui o descuiase, și că, prin urmare, Caranda nu ieșise pe acolo...

Afară, noaptea de Mai era fără lună și o răcoare plăcută îi alina, oarecum, durerea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

de cap. Teii din parc, miroseau puternic. Prin sat, departe, niște cocoși cântau. Radu se înfundă în masivul de brazi dela colțul conacului. Era locul cel mai indicat și cel mai aproape. Afară de aceasta, urmele faptului, acolo, nu puteau fi ușor descoperite când va fi ziuă.

Pe când sta pe vine, în liniștea adâncă a nopții când totul dormea în întuneric, cu fața spre conacul adormit și el, văzu la fereastra Antoanettei lumină.

„Cum? nu se culcase? era doar atât de obosită!“ se miră Cerna, privind mereu. Povestea lui Dimitrescu îi reveni. Pe acelaș ecran revelator, trădător,—pânza storului lăsat—apăru o umbră; apoi alta .. care nu era la fel. O halucinație datorită amintirei spuselor lui Dimitrescu!... Dar nu se poate căci, mai întâi văzuse bine fereastra luminată! Ridicat în picioare, Cerna încerca să recunoască persoanele. Dar umbrele dispărură. Cu gândul la halucinație, se frecă la ochi. Vedea totuși că era lumină la fereastra Antoanettei!

„Poate, de prea mare osteneală nu putea adormi și s'a pus la citit?“ Dar, cum rămân cele două umbre? In clipa aceia lumina s'a stins.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cu o dureroasă alternativă de ipoteze și conjecturi Radu eși din masivul de brazi. Cu ciudă gândea mereu la „măgarul de Dimitrescu".

Când reintră pe coridor și încuiă ușa după el, i se păru ceva. Scara de serviciu, trosnise. Așa trosnește de multe ori în tăcerea nopții lemnul uscat. Nu ținu samă Incet, Cerna dibuia pe întuneric prin coridor spre odaie. Nu ajunsese încă până în dreptul scării. Scara trosni iarăși. „Cine știe ce viață nebănuită se petrece în fibrele moarte ale lemnului?" gândi el.

Totuși, trosniturile acele care nu'l puteau neliniști pe dânsul cu înfiorări de mister, îl supărau.

Rămase o clipă în loc și ascultă. In adevăr, cineva cobora ușor, tiptil, cu fereală, pe scara de serviciu. Cerna, de sigur, nu credea în spirite și încă mai puțin în stăfii. Deci, simțea bine că era cineva. Dar nu putea vedea nimic în beznă. N'avea la el chibrituri. Pe când stătea așa, pironit locului, fantoma se strecură ușor mai încolo. Radu auzi un pas desculț și un fâșâit, ca frecătura unei haine de un perete; apoi, ușa dela odaia lor — a lui Caranda și a lui —

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

scârțâi. Cunoștea doar prea bine glasul ușei aceleia!... Cine a intrat la ei?

Într'o clipă, fu la aceiaș ușă. Când Cerna intră în odaie Caranda aprinsese lumânarea și-și asvârlise mantaua pe pat. Era numai în cămașă!

— „*Tu quoque!...*“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL VII.

ACEEA CARE TREBUIA IUBITĂ.

După impresionantele descoperiri făcute pe socoteala aceleia pe care o iubea, toate socotelile lui Cerna se încurcară.

Ziua declarațiilor a fost, bine înțeles contramandată. Chiar dacă doamna Canta îi era încă dragă, gândul de a-i cere mâna îi părea lui Radu exclus. Înțelegea el că e greu lucru să ții în frâu o femeie din cale afară senzuală, cochetă și dornică de plăcere variată. N'ar mai putea avea nici o clipă de liniște. Și să fii mereu înșelat de ea, „nici asta nu șade bine". Prin urmare, adio dulci iluzii!... In sufletul lui Cerna se petrecuse o năruire.

Trebuia să renunțe la Antoanetta! Și îi părea totuși rău. Ea era atât de fermecătoare și se arăta atât de drăguță cu dânsul!... Dar nu se mai încăpea nici o îndoială că el nu era singurul beneficiar al simpatiei ei. Ea cocheta în acelaș timp și cu alții; ba chiar, cu alții, făcuse mai mult!... Dece? Pentrucă aceia nu erau înamorați?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Poate! In adevăr, el era singurul care se îndrăgostise cu adevărat de ea. Negreşit, din cauza frumuseţii, căci mai înainte de ori care altă complicaţie iubirea este atracţie sexuală; dar dragostea lui era complexă, căci doamna Canta întrunea atâtea însuşiri atrăgătoare!... Îi era dragă firea ei, nu numai fiinţa ei. Cu atât mai dureros îl jigneau şi'l umileau acum două presupuneri: că Antoanetta şi-a bătut numai joc de sentimentele lui sincere, curate, primindu-i curtea doar din cochetărie femenină; sau că i s'a oferit şi lui cu aceiaş înlesnire de senzuală isterică; iar el, orbit de prostia dragostei, n'a înţeles-o. Gândul acesta, îl necăjea îndestul. Cuvintele lui Dimitrescu, la popotă, „te vei convinge singur că eşti un prost" îi răsunau mereu în ureche. Şi dacă, aşa era, ce trebue să fi gândit Antoanetta despre el? Îl crede *gentleman*, poet, sau prost?...

Radu Cerna abia acum înţelegea—el, cunoscătorul de femei—că frumoasa moldoveancă n'avea ce face cu iubirea romantică, încurcată şi plicticoasă şi încă mai puţin cu căsătoria la care visa Radu. Atâtea complicaţii inutile! De altfel, nici nu mai e la modă iubirea cu ideal şi cu poezii ca pe vremea bunicii, cu serenade în Mai pe lună

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plină şi cu bileţele lipicioase ca pelteaua de gutui. Ea, era mai expeditivă, mai modernă. Ii trebuia bestialitatea sănătoasă a masculului primitiv, ori rafinarea dementă a efebului ultracubist. Indiferent. Variaţie satisfăcătoare şi chiar, salutară. Iar pentru aceasta putea fi tot atât de bun Voicu dela grajd, ca şi amicul Caranda.

Şi a jertfit dragostea Soniei pentru o astfel de femee!

Viaţa lui sufletească devenea un zbucium. După ce'l chinuise o iarnă întreagă grozava boala a dragostei pentru Antoanetta Canta, urmau ravagiile dezilu:iei şi suferinţele remuşcării!

Ii părea rău după Sonia şi începea să'l roadă dorul ei. Pe Antoanetta, n'o putea urî încă (avea totuşi un farmec diabolic, un vino'n coace insinuant ca un fluid vrăjit) dar, nu se mai ducea pe la ea. Işi închipuia că o pedepseşte. Dânsa, de sigur, care nu ştia nimic, nu înţelegea dece acela care îi arăta atâta dragoste, nu se mai înfăţişează.

Cerna, mereu morocănos şi posomorât, îşi purta în inimă supărarea. Şi în loc să fie supărat (dacă era neapărat nevoe să fie supărat pe cineva) pe el însuşi, Cerna s'a supărat pe Antoanetta, pe maiorul Orzes-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu şi pe camaradul său Caranda. E foarte plicticos lucru când eşti supărat pe cineva şi nu este nici o raţiune ca să i-o spui.

Ce pretenţie putea să aibă Radu Cerna către Antoanetta Canta? Ce putea contra maiorului Orzescu? Este cea mai nesuferită specie de supărare! Fără supapă de răsuflare, ea nu te lasă să te răcoreşti şi stă, şi mocneşte aşa, şi apasă, şi chinueşte, şi roade de zi cu zi, ceas cu ceas, ca o neurastenie. Doar lui Caranda îi putea arăta ceva şi totuşi nu-i mai vorbea aproape de loc. Camaradul stătea foarte nedumerit căci, el nu făcuse altceva decât să profite de un prilej (poate unicul în toată campania) binevenit, cum profitase şi alţii şi de care n'avea decât să profite şi Cerna.

După câtva timp de eclipsă, Cerna, pe când venea călare dela Divizie, instalată într'un sat vecin, întâlni pe Antoanetta care, călare şi ea, se deda sportului favorit. El ar fi voit să treacă numai, pe lângă dânsa, s'o salute dar să nu se oprească. Dar, ea, cum l'a văzut, l'a întimpinat cu aceiaş prietenoasă drăgălăşie şi au stat de vorbă împreună, ca de obicei. Ba chiar, dânsa i-a reproşat dece nu a mai venit s'o vadă atâta vreme şi l'a poftit la masă pentru aceeaş sară.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Vino... te aştept deci... vom fi numai noi!“ i-a spus ea la despărţire.

Şi Radu s'a dus. Când o vedea, îl ameţea iarăş farmecul ei otrăvitor ca un stupefiant.

Sara, după masă, au stat mult timp împreună în chiar odaia ei de culcare unde intrase, întâmplător, sub un pretext oarecare, dânsa şi unde a urmat-o. Cerna, uitând parcă tot, în clipa aceia, începu iarăşi a i vorbi de dragoste, a-i mărturisi că moare de dorul ei.

Şi dela vorbe a trecut imediat la fapte. Vinul cel roş dela masă, ispita patului ei în vraja odăiei de culcare, un miros excitant de voluptate ce plutea în ea îl scoaseră din fire pe Cerna care, cuprinzând-o cu braţele, începu s'o sărute. O sărută pe buze, pe ochi, pe ceafă, pe braţe...

Poate de surprindere, poate de plăcere, Antoanetta părea să se lese în voia lui.

Numai când el încercă să meargă mai departe, ea—pe neaşteptate—se împotrivi.

— „Lasă-mă... lasă-mă!... ce te apucă?... te ştiam cuminte!...“

Dar Cerna, excitat, n'o lăsa de loc. O strângea în braţe, o săruta şi o dezmierda pe spate, pe şale, pe rotunjimea coapselor.

Incercă cu blândeţa. Fiecare femeie are preferinţele ei. Uneia îi place violenţa, bru-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

talitatea chiar, alteia stângăcia, timiditatea ori gingăşia dezmierdătoare, ori alintarea felină... Gamă infinită în nuanţarea sărutului.

In genunchi, la picioarele ei, adorându-i pulpele, Cerna implora:

— „Dece nu mă laşi?... Dece dar m'ai adus aci? Dece m'ai lăsat să te sărut dacă nu vrei?

— „Aide, fii cuminte, nu vreau! Nu se poate".

Cerna îşi aminti de maiorul Orzescu, de prietenul Caranda, de Voicu grăjdarul... Sângele îi clocotea în vine. Mintea i se tulbură de mânie şi de patimă. Ridicându-se de jos, ca împins de un resort, el se aruncă, atunci, asupra Antoanettei şi, părăsind ori ce blândeţe, încercă s'o violeze.

Nu mai pricepea ce voia cu el femeia aceasta.

— „Nu vrai?... Eu însă, vrau!... Te vreau. Antoanetto, iubito!... Iubita mea!... Vei fi a mea în astă sară!... Da, a mea, cum ai fost şi a lor!..."

Vocea lui Cerna era selbatecă, privirea fioroasă, gestul brutal, în vârtejul de răzbunătoare ură şi de lubrică aprindere ce-l cuprinse.

— „Lasă-mă!... Lasă-mă!... nu fii mojic!..." ţipa dânsa, supărându-se.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar Cerna o răsturnase pe pat şi-i sfâşia hainele. Mânile lui impudice luptau frământând coapsele, zgâriind epiderma, mutilând carnea...

Dar Antoanetta, voinică şi ea, tot nu se da.

— „Dacă nu mă laşi, chem servitorii!...“ răcni, zbătându-se ca o leoaică, sub dânsul.

Cu o mână, Cerna îi astupă gura, pe când, cu cealaltă încerca să-i ridice rochia. Antoanetta o ţinea cu toate puterile, lipită de trup. Dar se simţea istovită.

In deznădejde, prinzându-i un deget între dinţi, îl muşcă, pe semne, atât de tare, încât Cerna fu nevoit, de durere, să-i scoată mâna de pe gură.

Atunci, ea chemă:

— „Ajutor!... ajutor!... Daţi-l afară!...“

Speriat de acest ţipăt, Cerna se zăpăci o clipă, în care Antoanetta, răsucindu-se, alunecă sub el şi-i scăpă. Cu bluza sfâşiată toată şi cu sânii goi, cu părul despletit, cu centura ruptă, ea alergă spre sofragerie strigând lui Cerna:

— „Ieşi, mizerabile!... că pun argaţii să te scoată!...“

In picioare, nemişcat, Cerna sta totuşi pironit în loc parcă desmeticindu-se dintr'o beţie.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din pragul ușei dela sofragerie, Antoanetta, încruntată, mai răcni:

— „Să ieși imediat!.. Și de mâni, să te cari din casa mea!...“

Cerna, înțelese că partida este definitiv pierdută. Viziunea unui eventual scandal cu neplăcute consecinți pentru dânsul, îl hotărî să nu mai insiste. Regăsindu-și sângele rece cât și un buton de manșetă, rămas pe covor din timpul luptei, se gătea să plece. Era palid și mut, ca un mort. Din pragul ușei, înainte să iasă, se întoarse și, calm, măsurând de sus până jos cu dispreț pe doamna Canta care sta, ca o statue, adorabilă în dezordinea toaletei, îi aruncă în obraz:

— „Destrăbălat-o!...“

In urma lui, ușa trântită cu ciudă, cutremură etajul, răsunând pe coridoare.

*

Intâmplarea lui Radu Cerna cu doamna Canta rămase înăbușită. Amănuntele celor petrecute nu depășiră pereții iatacului de sus. Nu se știa precis ce a fost. Ofițerii însă, știau toți că se petrecuse ceva cu sublocotenentul Cerna care fusese îndepărtat dela conac unde locuia din simpatia colonelului și a doamnei proprietară. In adevăr, Antoanetta, consecventă spuselor ei

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

din sara întâmplării, ceruse colonelului strămutarea lui Cerna în sat, sub cuvânt că numitul ofiţer îi lipsise de respect. Colonelul a satisfăcut cererea frumoasei şi ospitaliereĭ stăpâne deşi n'a ştiut niciodată exact ceea ce a fost. Cerna, interogat, n'a voit să facă nici o destăinuire, iar doamna Canta i-a născocit vre-un motiv oarecare. La această evacuare, fiind interesaţi să complacă Antaonettei Canta, au rămas indiferenţi atât maiorul cât şi prietenul lui, Caranda, cu care Radu, din cauza ei se răcise. Iar ofiţerii din sat cari îl invidiau că şade la conac şi cari nu-i simpatizau boeria înfumurată, în frunte cu Dimitrescu, şopteau multe la spatele lui şi'l priveau ironic. Din lipsă de alte amănunte se stabili se în deobşte versiunea că Cerna se certase cu doamna Canta şi a trebuit să se mute din ordinul colonelului.

De sigur, situaţia era foarte neplăcută pentru Cerna care îşi înstrăinase toate simpatiile celor dela conac căci pe ale celor din sat nici nu le avea. Şi, pe deasupra, nu putu măcar nici să mai găsească locuinţă în sat, căci toate casele oamenilor erau ocupate de ofiţeri. El însă, rezolvi chestia locuinţei, instalându-şi un cort pe un loc viran. In cortul acela, unde ziua se îmbâcsea căldura înă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bușitoare iar noaptea se vârau toți țânțarii, Radu petrecu adevărate ceasuri de tortură. In afară de orele de serviciu care încă, îi păreau cele mai suportabile, stătea culcat sub cort chinuit de un tumult de sentimente dureroase. Și o plictiseală nesfârșită cu lungi fiori de neurastenie îl stăpânea așa, zile și nopți. Nu mai avea nici somn nici poftă de mâncare. Toate îl desgustau. Nu mai avea chef de nimic. Sta singur. Nici un camarad nu venea să'l vadă. De altfel, de asta nu-i părea rău, căci mutrele lor îl plictiseau. Nici la popotă nu mai mergea. Trimitea ordonanța să-i aducă mâncarea pe care, apoi, i-o lăsa mai toată. Nu avea nimic de citit și n'ar fi putut citi. Clipele treceau încet, apăsătoare, monotone, intr'un marasm chinuitor.

Pe Cerna îl frământau sentimente ciudate, tumultoase, contradictorii într'un amalgam încâlcit, încurcat, imposibil de analizat. Cugetând îndelung și mereu la cele întâmplate îi era ciudă pe îndrăcita Antoanettă. Nu înțelegea dece numai cu dânsu', tocmai cu dânsul, s'a purtat așa cum se purtase, dece și-a bătut joc de dragostea lui adevărată, dece l'a înșelat? Și totuși, cu toată ciuda, îi părea rău oarecum, după dânsa. Când și-o reamintea, fermecătoare

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și felină, îi sângera iarăși rana din inimă. Încerca, în toate felurile, să pătrundă înțelesul purtării ei cu dânsul și nu izbutea să găsească ceva mulțumitor. Și se'nciuda zădarnic împotriva enigmei sufletului feminin, împotriva sexului capricios și nestatornic, împotriva maiorului Orzescu, împotriva amicului Caranda. Mai ales contra acestuia. Dece Antoanetta l'a preferat pe Caranda care nu era îndrăgostit (ca dânsul) care nu-i prea făcea curte și care avea despre dânsa o părere puțin măgulitoare? Caranda era cinic în aprecieri, și realist. Apoi, îi venea să recunoască, la urma urmei, că toată vina o purta el singur. In loc de atâtea tărăgăniri sentimentale trebuia să fi fost mai întreprinzător și mai practic. Prilejurile doar, nu i-au lipsit, poate chiar însăși Antoanetta i-a oferit destule!... Un gând îl necăjea totuși: „Ai fost sentimental, pe când ea nu căuta decât plăcere!"

Dar în afară de toate aceste considerațiuni psihologice ce le făcea asupra sentimentelor și impresiilor ce'l necăjeau, îl năpădi regretul de a fi rupt cu Sonia din cauza fatalei moldovence. Abia atunci, când purtarea neînțeleasă a Antoanettei Canta față de dânsul, îl încreți atâta, își dădu seamă că propria sa purtare față de Sonia era mult mai urâtă. Antoanetta nu-i dăduse

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nici cuvântul nici inelul de logodnă. Ea era liberă să se joace cu el cum îi plăcea şi el n'avea decât să ştie să se apere. N'o putea învinui de nimic. Pe când el, faţă de Sonia s'a purtat ca cea din urmă canalie! Calificativul şi'l găsise singur. Şi-i părea rău după Sonia.

Dar, poate mai era încă timp. Poate mamăsa n'a pus încă pe Sonia în curent cu nimic. Poate încă Sonia nu ştie nimic şi el ar putea alerga la Iaşi să retragă scrisoarea trimisă mamei sau, în cel mai rău caz, să ceară iertare Soniei, să-i spuie tot, să-i explice tot, să-şi mărturisească păcatul şi să-şi ispăşească greşala. Sonia e bună, va fi înţelegătoare şi va ierta. Atunci abia se va simţi uşurat, eliberat din chinul acesta îngrozitor şi va reîncepe o nouă viaţă. Va fi o viaţă fericită căci va fi fost călită în focul greşelii şi al ispăşirei iadului în care se afla sub cortul din Mălineşti.

Fără a mai sta mult pe gânduri, se hotărî să meargă la Iaşi. Nu era vreme de pierdut. Numai de i-ar da voe colonelul! O permisie pe două zile; nu-i trebuia mai mult. La Iaşi totodată, va interveni să fie mutat în alt corp, căci viaţa în Mălineşti îi devenea prea nesuferită.

Stătea ca pe jaratec. Începu să se îmbrace ca să se înfăţişeze colonelului, fără să mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

aştepte ora raportului. Dar tocmai când eşea de sub cort, venea un soldat cu o scrisoare. Se gândi imediat că e o veste de acasă, din Iaşi, şi o presimţire rea îl străbătu. In adevăr era o scrisoare dela mama lui. Cerna citi, cu inima în dinţi:

„*Dragă Răducule*,

„Insfârşit îţi scriu ca să-ţi spun că m'am „achitat de greaua şi atât de trista însărci-„nare de care m'ai rugat. Am şovăit mult, „la început, dar, ştii că pentru tine, puiule „scump, fac orice. N'ai idee cât de greu „mi-a fost să intervin între Sonia şi tine! „N'ai idee cât am suferit, cum mi se sfâ-„şia inima!... Aveam impresia că executam „o operaţie hirurgicală pe trupul unei fi-„inţe iubite!... Căci ştii că ajunsesem s'o „iubesc pe Sonia ca pe copila mea, cum o „şi consideram, de altfel, şi mă deprinse-„sem atât de mult cu dânsa, încât acum, la „noi, a rămas un gol ca după o moarte!... „Căci, biata fată, s'a dus!... Sunt numai câ-„teva zile decând, cu ultimul tren sanitar „rusesc, a plecat peste Prut, în ţara ei, unde „se petrec lucruri grozave. Am încercat s'o „împiedecăm de a pleca, de a se expune „morţii şi prăpădului în iadul acela, dar „n'a fost chip! „*Je veux, qu'étant partie à „jamais, je ne sois plus, pour vous autres,*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„*qu'une morte!...*“ au fost ultimele ei cu-
„vinte. Și când am petrecut-o la gară aveam
„tot timpul impresia că o petrec la groapă.

„De-acum, haosul bolșevic a înghițit-o...
„și niciodată nu vom mai putea afla nimic
„despre dânsa.

„Să-ți descriu cât a suferit biata copilă
„și ce jalnică a fost despărțirea, e în zădar.
„După primele crize de plâns a avut, un
„moment, de gând să meargă la Mălinești,
„după tine, să te vadă, să-ți vorbească. Dar
„când a citit scrisoarea ce mi-ai trimis, s'a
„răzgândit. A rămas mândră și mută în du-
„rerea ei împietrită și a spus că dispare
„pentru totdeauna din calea ta! Nu ți-a lă-
„sat nici un rând. N'a voit să ne dee nici
„un fel de adresă. Atâta mi-a spus numai,
„că te iartă, că îți respectă iubirea pentru
„cealaltă și-ți dorește multă, multă, ferici-
„re!... Transmit-i deci cu gândul, acolo,
„cine știe unde, în depărtările nesfârșite
„în care s'a înfundat, ca dincolo de viață,
„printr'un misterios fluid telepatic, salutul
„tău de adio!...“

Astfel scrisese doamna Cerna.

Lui Radu, îi veni un nod de plâns în gât și parcă pământul se cutremura sub el. Se'n-toarse în cort și aruncându-se pe patul de campanie, cu fața în perină, plânse, plânse, plânse...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

„Mamă, mamă... ce mi-ai făcut!...“

Ultima speranță, singura mângâere, se prăbușise în fața faptului împlinit, ireparabil...

„Moartă!... Moartă fără a fi murit!... Ce grozăvie!... Adio, scumpă Sonie!... Adio!...“

Și s'ar fi dus după ea, s'o caute, s'o ajungă, s'o găsească în depărtările necunoscute, să-i cadă în genunchi!...

Dar unde mai era dânsa?... Pe ce lume? Și pe ce cale s'o ajungă, când ființa lui era înlănțuită în temnița dela Mălinești!... Numai gândul o putea ajunge, străbătând depărtarea!

Din învelitoarea lui de piele, revolverul îl ispiti, o clipă, arătându-i pe ce cale, eliberându-se din lanțurile oprelnice ale legei militare, dezbrăcându-și haina de lut, lăsând acolo, la Mălinești în cortul chinurilor, hoitul netrebnic, și-ar putea lua zborul, în infinit, ca s'o ajungă! Luă revolverul...

In clipa aceea, ordonanța intră și văzându-l, stătu prostită, pironită în loc, neștiind ce vroia nici pentru ce intrase.

Radu, așeză iarăși arma în tocul de piele. „Poate, ea încă n'a ajuns... acolo! Poate, mergând îndată la Iași voi putea trece în Rusia... s'o fi dus la Bielovo, dacă totuși,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

conacul ei nu va fi fost ars, jefuit, de bolșevici!...“

Fără întârziere va pleca, cu sau fără voia colonelului.

— „Vasile, strânge toate lucrurile, repede. Nu uita nimic. Strânge și cortul. Plecăm de aici!“

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAPITOLUL VIII.

ISPĂȘIREA PĂCATULUI.

Pe la sfârșitul lui Iunie, Radu Cerna sosi în satul Vultureni din ținutul Vasluiului. Acolo se afla, cantonat, în refacere, regimentul 3 de artilerie în care Cerna fusese mutat prin intervențiile ce le făcuse la Iași.

După plecarea lui din Mălinești, unde viața îi devenise nesuferită, se pusese luntre și punte pe la toți sfinții ca să fie mutat în alt corp. Și asta, după ce a încercat, mai întâi, să treacă în Rusia unde nădăjduia să afle pe Sonia.

Dar, n'a fost chip! In țara muscalului bântuia cumplit răzmerița și nici de vre-o misiune oficială nu și-a putut face rost. Sonia rămânea deci definitiv perdută în haosul de dincolo de Prut!... Cine mai putea ști dacă trăește încă, sau nu? „Și când te gândești că eu am împins-o în prăpastie!...“ își reproșa el, cu lacrimi amare. Simțea remușcări sfredelindu-i mereu inima și răspunderea morții ei apăsându-i sufletul ca o piatră de moară. Uneori venea înseninarea u-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

nei raze de speranţă: „Poate totuşi e acolo .. trăeşte încă .. gândeşte la mine!“ Şi atunci îi venea un dor nespus de dânsa;un val puternic de iubire îl năpădea şi'l copleşea până când se tăvălea pe pat, ca un zmintit. Vedea bine că toată vina de cele întâmplate el o purta şi numai el. Dar ce să te faci? Senzaţia ireparabilului îl înebunea. Nu se mai putea drege, de-acum, nimic!... Era prea târziu! „Prea târziu!...“ îl înfiora vorba asta şi n'o putea admite, deşi înţelegea bine groaznicul ei înţeles ..

Era prea târziu!... Totuşi Cerna se agăţa ca un naufragiat desnădăjduit de cea mai şubredă încercare, de cea mai vagă putinţă de a se avânta, dincolo, în Rusia răzvrătită, în neant... Îşi închipuia un ocean năprasnic răscolit de furtună în talazurile căruia s'ar fi azvârlit .. după *ea*, pentru *ea*! Supremă mângâere!

Altfel, simţea că dincoace, în prada amintirilor, a dezolării, a remuşcărilor, era greu de trăit.

Cu sufletul pustiit de păcatul săvârşit, de fapta nesocotită, urâtă, lui Cerna îi trecea prin gând să-şi facă o seamă. Îl oprea totuşi ceva. Poate că Sonia nu era moartă; poate că—cine ştie când—va primi vre-o veste, vre-un semn dela ea... şi chiar s'ar pu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tea s'o regăsească, s'o revadă!... Ah! ce fericit ar fi! Cum ar săruta-o; cum ar îmbrăţişa-o; cum şi-ar cere iertare!... Şi mai gândea atunci, la biata lui mamă. Ar fi pentru dânsa o îndoită lovitură. „Dacă cumva mama n'ar rezista acestei din urmă lovituri—se intreba Cerna—voi mai avea o sarcină pe suflet!...“ Şi, şovăelnic, amâna.

Pistolul, pe care îl cerceta cu nehotărâre, il asvârlea departe de el. „Poate mâne, aflu ceva despre dânsa!...“

Dar zilele treceau şi nu afla nimic şi necazul îl chinuia. Se simţea laş. După fiece amânare, cu nădejdea că ar mai putea regăsi pe Sonia, parcă auzea în fundul sufletului o batjocoritoare ripostă: „aha! n'ai curaj să-ţi ispăşeşti păcatul şi cauţi pretexte!...“ Să fie oare, în adevăr, laşitate?

Ii sta în faţă o inextricabilă dilemă: e laşitate să te omori în loc să suferi chinul remuşcării; e laşitate să nu te omori, pentru o vagă speranţă ori pentru că eşti dragu mamii. Şi astfel, Cerna, frământat de gânduri contradictorii se dispreţuia singur; nu ştia ce să facă, ce să creadă, cum să afle puţină linişte.

Viaţa, luase pentru el, o stranie înfăţişare iar diversiunile cu care încerca să-şi aline chinul le vedea în curând zădarnice.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In astfel de stare sufletească se găsea el când veni la Vultureni. Acolo, schimbarea locului şi feţele noilor camarazi de regiment, l'au mai distrat, oarecum, în primele zile, dar în curând şi acolo a început să-l plictisească totul şi să-l exaspereze monotonia refacerii.

Regimentul 3 de artilerie suferise perderi mari în partea întăia a campaniei, prin Dobrogea; nu mai rămăsese nici un tun, aproape... De-avalma cu alte sfărmături de unităţi scăpate cu fuga de prăpăd, a fost împins pe meleagurile Moldovei până spre Iaşi, de unde, zăpăceala şi contra-ordinele l'au înturnat, poprindu-l în satul vasluian.

Gerul, troenele, viscolul şi toate păcatele au nimicit cai şi oameni, au descomplectat şi cât mai rămăsese.

Refacerea era deci lungă şi anevoioasă.

Când a venit Cerna la Vultureni, regimentul 3 se afla acolo încă din iarnă. Dar abia prin Aprilie, când s'a desprimăvărat, a început cu adevărat refacerea. S'au adus tunuri franţuzeşti; un căpitan francez venea dela divizie şi făcea şcoală cu ofiţerii, cei vechi şi cu acei eşiţi din şcoala militară cu care s'au complectat cadrele; aceştia la rândul lor au făcut instrucţie cu soldaţii. Oamenii au prins repede mânuirea tunurilor

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

franceze şi le erau dragi ca nişte jucării noi. Şi s'a făcut exerciţii şi s'au adus cai, chesoane, furgoane, muniţii. Şi s'au făcut trageri pe regiment şi pe divizie.

Şi a trecut Aprilie, Mai, şi Iunie. Venea uneori vestea plecării pe front; dar regimentul nu pleca.

Pe Radu Cerna, veştile acestea îl mai reconfortau. Căci, pentru sufletul lui chinuit, plecarea pe front devenise singurul liman de scăpare către care năzuia, ca un naufragiat. Deşi la Vultureni o ducea mai bine ca la Mălineşti pentru că şedea într'o casă omenească şi nu în cort ca ţiganii, totuşi, acelaş marasm lăuntric îl făcea să fie abătut, morocănos, posomorât. Camarazii, cum nu'l cunoscuseră înainte, credeau că aşa îi era firea. Timpul i se părea nesfârşit de lung şi plecarea pe front o îndepărtată *fata morgana*. Îl mai distrau orele de serviciu, alergăturile pe la trageri sau micile manevre prin împrejurimi, dar grozave erau zilele în care nu avea de mers nicăiri, grozave erau ceasurile de odihnă şi nopţile fără somn!...

Insfârşit veniră căştile de fier şi măştile contra gazelor asfixiante; alte jucării noi pe care soldaţii le primiră cu bucurie şi a căror întrebuinţare au deprins-o încă mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

repede. Atâta mai lipsea. Era deci un semn că regimentul e gata de plecare. Dacă nu veneau căștile și măștile, Radu Cerna, a cărui răbdare ajunsese la capăt, ș'ar fi cerut negreșit mutarea direct pe front. Acolo, un glonț nemțesc ar fi curmat ușor dilema lașității lui.

„De-ar fi să mai stăm aici, înebunesc!...“ își zicea el.

Dar venise căștile de fier. I s'a rânduit și lui una.

* * *

In înserarea zilei de 24 Iulie (după stilul ortodox) regimentul 3 de artilerie își încheiase cele șase luni de refacere în Vultureni. Satul evacua prin toate hudițele lui, o panglică nesfârșită de baterii înhămate ce eșea afară, eșea mereu, ca dintr'un intestin tratat cu sare amară. Pe șesul de lângă apa Bârladului unitatea se adună, gata de plecare.

In fața divizioanelor încolonate, a trupei și a cailor, colonelul, zburdând pe armăsarul favorit, enervat și el (armăsarul... dar probabil și colonelul) de emoția plecării, trecu totul în revistă. Era o paradă „adevărată“, aceea. Pluteau în aer fiori de neliniște care zgribuleau sufletul. Apoi, coman-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dantul, stăpânindu-şi în loc dobitocul, rosti cu avânt şi energie, câteva cuvinte de îmbărbătare lămurind tuturor însemnătatea clipei şi măreţia chemării.

Pe urmă, s'au pus trăsurile în mişcare... tunuri, chesoane, tunuri după chesoane, chesoane după tunuri, baterie după baterie, divizion după divizion... într'o hodorogeală nesfârşită, asurzitoare, monotonă, lugubră, de fierărie greoaie răsunând cavernos a restriste.

Ca un reptil uriaş, regimentul se descolăcea de pe tăpşanul Vulturenilor, şi se târa, de-alungul şoselei, cu capul înainte, spre miază-zi.

Inserarea aceea de Iulie era umedă şi rece cum ar fi fost o înserare de toamnă. Pe cerul posomorât şi sur, alunecau nori întunecaţi de ploaie. Plouase în ajun; plouase şi peste noapte. Pe şoseaua udă, pătată de băltoace, roţile de fier huruiau domolit, ca un prohod în surdină.

La vale, spre Vaslui, convoiul înainta încet, la pas, nesfârşit de lung, nesfârşit de trist. Şi se făcea noapte. Toată noaptea au mers aşa, în beznă, căci numai noaptea aeroplanele duşmanului nu pot să vadă mişcările de trupe.

Din ceas în ceas, răstimpuri scurte de po-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pas, fluerate de colonel, curmau cântarea monotonă a roţilor grele strivind pietrişul.

In ordinea de bătae a regimentului, rostul lui Radu Cerna era „agent de legătură". Din capul coloanei, dela colonel, la spatele căruia, împreună cu ceilalţi ofiţeri din statul major, călărea, era mereu însărcinat să transmită în urmă, la baterii ori la divizionul II ordine sau contra ordine. Şi pe când regimentul îşi urma mereu calea, tacticos, înainte, pe marginea şoselei, locotenentul Cerna mereu se ducea şi venea.

Acel necontenit dute-vino îl făcuse de se numea el însuşi „agent de alergătură". Dar îi făcea bine alergătura. Mai întâi, îl împiedeca să adoarmă, şi apoi îi alunga gândurile negre.

In pasul somnoros al cailor şi în huruitul monoton al tunurilor oamenii ca şi ofiţerii, erau furaţi de somn şi înfrigurați de răcoarea nopţii jilave.

*

* *

Şi a mers aşa, „3 de Artilerie", nopţi şi nopţi de-arândul, trecând prin Vaslui, trecând prin Bârlad, până ce a ajuns la Nicoreşti. In timpul zilei, de teama aeroplanelor, nu se făcea nici o mişcare; regimentul stătea locului, ca să pornească iarăş la drum

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum înopta. Dela Nicorești, a luat-o la dreapta, spre malul Siretului, cătră pozițiile ce aveau să ocupe pe frontul de luptă.

Apropierea frontului îi da lui Cerna impresii ciudate care îi biciuiau nervii neurastenici, narcotizându-i durerea.

Obsedanta preocupare cu ispășirea păcatului său era acoperită de un tumult de senzații noi. De departe venea un vuet prelung și surd cum vuește, vara, o furtună mare ce se apropie. Pe acolo, era frontul. Intr'acolo, toată noaptea cerul era luminat ca de o aurora boreală. După vuetul acela ce se auzea fără contenire, bătălia, la Mărășești, trebuia să fie crâncenă.

„Cine știe câți mor, acolo, în clipa asta!..“ gândea Cerna, privind, de călare, în timpul marșului, cum ardea toată noaptea cerul, în jos.

Și cu cât se apropiau mai tare, mișcarea, pe șosea era mai vie. Intâlneau convoiuri de căruțe ce mergeau sau veneau dintr'acolo. Erau transporturi de muniții, de aprovizionări. Ajungeau din urmă trupe de infanterie și le lăsau în urmă. Pe marginea liberă a șoselei, treceau grăbite, venind dintr'acolo ori ducându-se, automobile mari, ca niște pete negre, mai negre ca întunericul, și spintecau, o clipă doar, bezna locului cu

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

farurile lor. Și lumina vie de acetilen, orbea, în treacăt, oamenii deprinși cu noaptea; speria caiii.

Fugeau grăbite, camionete cu semnul Crucii Roșii pe ele, răspândind, misterioase, fiori de moarte.

Pe drumurile încurcate de alte convoiuri și de alte trupe ce mergeau și ele tot într'acolo, pe front, ordinea obicinuită a marșului nu se mai putea ține. Coloana se oprea mai des, stătea, uneori, oprită în loc, mai îndelung, până se scurgeau alții, înainte; până se descurca drumul.

Și o mulțime de ruși, în grupuri compacte ori răzleți, pe jos sau în căruțele lor cu roate mari, trase de globanii voinici, tot îi întâlneai venind dinspre partea frontului. Umblau în voe, singuri, liberi, fără arme, fără șefi, fără grabă. Soldații români cari știau că merg la moarte grăbiți, supuși, stăpâniți, se uitau la dânșii cu mirare, cu nedumerire, cu ciudă, poate, dar și cu pizmă.

„Ei au scăpat de-acum, au isprăvit cu războiul, se întorc... și pe noi, pe noi ne mănă ofițerii în foc ca pe oi!...“ gândeau soldații privind matahalele cafenii ce se duceau în sus, spre miază-noapte. Nimeni nu le adresa o vorbă, nu le spunea un cuvânt.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ofiţerii vegheau ca nici un om să nu intre în atingere cu muscalii fugari de pe front. Dar soldatul român se uita cu jind după ei şi poate, în bezna nopţii, pe chesoane, servanţii, în şoaptă, necăjiţi, trudiţi, înfricoşaţi, au schimbat impresii între dânşii...

„Dacă ruşii ne părăsesc în faţa duşmanului, cum mai putem noi oare opri puhoiul?“ îşi zicea Radu Cerna.

Şi avea senzaţia zădărniciei împotrivirii româneşti.

Cu cât înainta regimentul, Cerna parcă vedea tot mai mulţi ruşi venind în cale.

Ofiţerii, camarazii lui Radu scrâşneau din dinţi. Să fi putut, s'ar fi repezit la ei să-i spintece.

— „Canaliile!... Mizerabilii!... Au să-i molipsească şi pe ai noştri!..

Dar nu putea nimeni să le facă ceva. Ce li păsa lor de noi! Ei erau atât de mulţi încât cuceriseră Moldova! Indiferenţi la nenorocirile noastre, îşi vedeau de ale lor. Nu mai voiau să se bată; pentru că acasă s'au apucat să facă o rânduială nouă şi că rânduiala aceea îi pasiona mai mult decât războiul.

Ai noştri n'au priceput niciodată nimic din rostul întâmplării, de aceea am urât revoluţia rusească, în loc s'o binecuvântăm.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Căci rușii, dacă nu făceau revoluție, ne mâncau Moldova.

Radu Cerna se gândea la toate aceste, pe când treceau pâlcurile de muscali. Vedea lămurit că mișelia dela 1877 era să se repete în cazul unei victorii rusești. Cine ar fi putut împiedica pe o Rusie victorioasă de a' pune stăpânire pe gurile Dunării și pe Țarigrad? Pentru noi, victoria rușilor, ar fi fost dezmembrarea, soarta Poloniei! Din punctul de vedere românesc era de preferat victoria Germaniei.

Dar Radu Cerna nu discuta aceste chestiuni pentru că toți ofițerii, în regiment, vedeau ca toată lumea. Ei nu știau decât un lucru, nu doreau decât un lucru, nu sperau decât un lucru, nu credeau decât un lucru: victoria Franței. Revoluția rușilor și sabotarea războiului i-a nedumerit. A nedumerit pe toată lumea la noi. Nimeni n'a voit să priceapă că ori cât ne-ar putea răscoli așezarea socială internă, pe cea politică națională, însă, ne-o salvează.

De aceia, Radu Cerna nu putea simți nici o ură pe muscălimea care se'ntorcea de pe front aducând, parcă, o adiere de pace și de sfârșit în faldurile mantalelor cafenii.

Părea vădit că nu vom mai putea urma nici noi războiul singuri, istoviți, sătui de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mizerie, ori cât ar fi voit francezii să exploateze ultima picătură de sânge românesc.

Şi tocmai pentru că Cerna simţea că sfârşitul războiului nu mai poate fi departe, era dornic să ajungă pe front, să se bată, să caute chiar moartea, căci viaţa, pentru el, fără Sonia Radovski nu mai avea nici un preţ.

România să fie salvată; el poate muri.

Moartea pe front era ultima lui nădejde.

Fiecare muscal ce trecea pe lângă dânsul, în nopţile acele lugrube, îl făcea să gândească la ea. „O fi poate vr'un om dela Bielovo, din satul ei!...“ Fiecare, era un mesager tainic al gândului său covârşit de părerea de rău, chinuit de dor!...

Dela dânşii, aflară ai noştri, că acolo, de unde ei veneau, lupta era mare, că târguşorul Panciu căzuse în ajun în mâinile nemţilor, că se băteau straşnic la Străoani, la Fitioneşti .. Artileria rusească mai rămăsese pe poziţie şi-şi isprăvea conştiincios muniţia, dar infanteria se interesa numai de revoluţie, de întâmplările din patrie şi se împrăştia. Soarta bătăliei nu mai interesa de cât pe români.

*

* *

După ce ocupase, mai întâi, o poziţie pe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

înălțimile de-asupra văii Siretului, regimentul 3 de artilerie fu coborât în vale, pe celalt mal al apei și s'a plimbat, câteva zile, șovăelnic, nehotărât, prin preajma gării Pădureni spartă de ghiulele nemțești ce ajungeau până acolo.

Din angrenajul mărginit al regimentului său—simplu ruaj într'un mecanism mai mare — Radu Cerna nu putea deslușî strategia ansamblului imaginată de înaltul comandament (mai ales că arta militară nu era slăbiciunea lui) dar avea totuși, grozav, în clipele acele, sentimentul zăpăcelii și a dezorientării.

Se vede însă, că busola a fost repede regăsită căci regimentul lui se fixă în niște vii, pe o colină, între satele Moviliția și Deocheții, de unde se deslușeau foarte bine Mărășeștii. Acolo, printre garduri de sârmă ghimpată, cruțată de rechiziție, (dar care ar fi încurcat tare, o eventuală retragere strategică) printre butuci de viță sfărâmați de ciubote și de roți, se săpară adăposturi adânci în pământul lutos, se așezară tunuri, telefoane, posturi de comandă și de observație; în fine, toată gospodăria regimentului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aşa dar, Radu Cerna era pe front!.. Se simţea mai bine. Impresiile, erau diferite de acele din prima parte a campaniei. Mai multă siguranţă, mai mult calm, alte metode, altă tecnică. E drept că în prima parte a campaniei nu era nici o tecnică... afară de tunuri.

Aici, pe lângă tunuri (franceze) mai era telefon, planşetă, telemetru, avion, balon captiv, cască de fier, mască... Dacă ar fi fost şi rachete şi gaze, nu lipsea chiar nimic, ca să fim ca nemţii.

In prima parte a campaniei, războiul fusese mai interesant, mai pasionant, mai sportiv şi mai riscant. Dar în curând simţi şi aici dezgustul!

Cerna înţelese că, pentru nervii lui, războiul acela, de mişcare, un fel de vânătoare, ar fi fost un mai bun terapeutic. Dar războiul acesta, de cârtiţe, îi era nesuferit.

Venise pe front numai de câteva zile şi parcă se afla acolo de zece ani. Plictiseala, monotonia, starea pe loc, inacţiunea, îl neurastenizau şi mai tare. Incremenit la postul lui de observaţie, sub un gard de cătină, în marginea Deocheţilor, avea în faţă „cota 334". Acolo şedea toată ziua, acolo i se aducea mâncarea, acolo se adăpostea la vreme de ploaie, acolo aţipea, pe apucate.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Noaptea nu putea dormi căci, de cum înopta, nemții atacau. Incepea întâi țăcăneala mitralierelor, apoi bătea artileria la care se întovărășea și artileria grea. Bombardamentul continua astfel timp de câteva ceasuri. Vuia văzduhul de zgomot infernal; cerul, pe linia frontului, se lumina de rachete.

Apoi, încet încet, canonada se domolea, până ce înceta de tot spre ziuă. Nu totdeauna se cerea, din tranșeele noastre, ca bateriile divizionului lui, ori chiar ca regimentul 3 să tragă. Radu Cerna stătea însă toată noaptea atent, cu telefonul la ureche. De multe ori nu mai auzea nimic dela observatorul din tranșee. Firul, cine știe pe unde, din cauza bombardării se rupea. Trebuiau să umble telefoniștii, să caute. Când atacul îi privea chiar pe ei, Cerna auzea plescăind în jurul lui bucăți de schijă. El sta neclintit. Din clipă în clipă își aștepta sfârșitul... și gândul lui era la Sonia.

— Vom fi în curând împreună, iubito!..“

Dar, se făcea lumină, se domolea atacul inamicului și calvarul unei noi zile de chin se înfățișa iarăși.

Când îi venea rândul să meargă el în tranșeele infanteriei, ca să facă observație în locul altui ofițer cu care se schimbă, era mai bucuros. Până în tranșei era

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

o plimbare bună; avea de trecut prin tot satul Diocheții, pustiu, cu casele sparte de ghiulele, cu gropi adânci printre grădini și pe drumuri; apoi trecea Zăbrăuțul, străbătea o vale și se îndrepta, printre niște colnice, spre locul indicat.

In timpul zilei, nemții trăgeau focuri rari, la ore fixe sau de câteori vedeau vr'o mișcare în Diocheți ori pe vale. Toți, când aveau de trecut pe acolo se fereau cât puteau, se culcau la pământ de câteori auzeau tunul, umblau de-a bușile și se temeau.

Singur Cerna nici nu se sinchisea. Il admirau soldații telefoniști cari îl însoțeau și ordonanța îl ruga mereu să se păzească. El însă îi trimitea pe dânșii înainte la distanță mare, unul câte unul, ca să se strecoare nevăzuți iar el venea apoi, din urmă, drept, în picioare, dorind în gând să-l ajungă moartea.

Ordonanța lui blestema ceasul de câteori îi venea lui Cerna rândul să meargă în tranșee, la observație, căci avea să meargă de două ori pe zi până acolo să-i ducă mâncarea.

Inima i se făcea cât un purice când trecea prin valea Zăbrăuțului.

Radu văzând cât îi era de frică bietului om, l'a scutit de a-l mai însoți sau de a-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai aduce mâncarea. Își lua cu el cutii cu conserve pentru cele câteva zile cât trebuia să steie în tranșee.

— „Ascultă, Ioane, i-a spus numai, Cerna, uite scrisoarea aceasta; eu, poate, de acolo nu mă mai întorc... Tu, ai să mergi cu ea acasă la Iași și ai s'o dai tatii. Lada mea de campanie și tot ce este în ea ai s'o păstrezi pentru tine în amintirea mea.

„Ai înțăles Ioane?..."

— „Da 'străiți don' locotenent — a răspuns Ion cu glas tremurat — înțeles, da' ferească Dumnezeu!..."

Era mișcat bietul Ion dar îi părea bine că n'avea de mers și el în tranșee.

„Ce om milos, don' locotenent săracu, Dumnezeu să-i deie sănătate!..." își spunea în gând ordonanța.

Dar când trecea Cerna prin Diocheții sau prin valea Zăbrăuțului și nemții azvârleau câte o ghiulea, ca să nu steie degeaba, ori ca să zică oarecum: „te văd, te văd!" el niciodată n'a fost atins.

„Că prost mai trag!" gândea Cerna.

În tranșee, noaptea, a văzut multe atacuri. Gloanțele îi șuerau pe la urechi, schije plescăiau, prinprejur ghiulele cădeau la stânga, la dreapta, în față, la spate; bolovani fierbinți, de fier, veneau peste ei!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi Cerna iarăşi gândea „acu, trebue să fie!...“

Moartea, însă, parcă fugea de el. In jurul lui atâţia muriseră!

Fără să vreie, fără să ştie, fără nici macar să bănuiască, prin atitudinea lui nepăsătoare în faţa morţii, prin voluptatea cu care se avânta acolo unde primejdia era mai mare şi unde soldaţilor le era frică, el răspândea în juru-i contagiunea curajului şi a îndrăznelii.

Nimeni, desigur, nu-şi putea închipui ce era în sufletul locotenentului Cerna. El se purta aşa pentru că numai în moarte vedea singura scăpare a sufletului său chinuit de dor, de remuşcare, de iubire şi de neurastenie. Căci, despre războiu, puţin îi păsa. Pe duşman nu-l iubea, dar nici nu-l ura. Situaţia frontului, luptele, nemţii, morţii, răniţii, toate îi erau absolut indiferente. Ceru se chiar, colonelului, să fie trimis ca observator, în tranşeele infanteriei în locul tuturor ofiţerilor cu cari se schimba din trei in trei zile. Voia să rămâie permanent acolo, mai aproape de moarte. Deşi erau toţi deprinşi, în regiment cu purtarea vitejească, cu sângele rece şi cu firea posomorâtă a lui Cerna, colonelul a fost surprins. I-a plăcut această atitudine, dar nu i-a admis

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cererea. Toţi trebuiau să se perinde în mod egal la datorie. Dar, fără ca Cerna să bănuiască ceva, l'a propus pentru „Coroana României".

La sinucidere nu se mai gândea, deşi moartea, pe care o căuta cu lumânarea, întârzia să vie. „Până la urma urmei, va veni ea; războiul e lung!..." gândea. Şi apoi, nu voia să pară laş. Până în ceasul din urmă viaţa lui mai poate fi folositoare patriei.

Dar moartea nu venea la dânsul care o dorea; se dusese la atâţia alţii, cari n'o dorise de loc.

Intr'un rând, pe înserate, odată cu o ploaie mare ce se pornise s'au pornit şi nemţii pe un atac formidabil.

Cum au pârâit mitralierele şi'au început să pocnească carabinele, artileria grea rupea pământul cu bubuituri grozave amestecate cu tunetele cerului şi şuerau gloanţe şi se spărgeau şrapnele... Era un infern! Ai noştri nu răspundeau; artileria tăcea. Radu Cerna se afla tocmai la postul de observaţie, în faţa cotei 334, sub gardul de cătină, răcnind în telefon să tragă bateriile. Telefonul sta mut. Dela baterii nici un cuvânt. Se rupsese firele, fără îndoială. Şi cât răcnea de tare nici nu-şi auzea glasul, atât de mare era vacarmul. Avea impresia că nu are glas.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ploaia curgea ca din găleată acoperind cu vuetul ei ţăcănitul mitralierelor. Văzând zădărnicia telefonului amuţit, a vrut să se repeadă singur la baterii sau la postul de comandă să afle ce-i acolo, ce s'a întâmplat de nu trag tunurile? Poate nemţii au rupt frontul? Atunci pentru prima dată s'a gândit cu groază c'ar putea cădea prizonier. „Una ca asta nu se poate!...“

Ideia prizonieratului îl îngrozi. Îşi pipăi revolverul la şold şi, de astădată, gândul sinuciderii nu mai suferi nici o discuţie. Pe când alerga aşa spre postul de comandă, rătăcind prin vii, împedecându-se în poalele mantalei de cauciuc, alunecând în toate părţile pe glodul lutos, cu cizmele grele de hleiul lipit de tălpi, încurcându-se în reţelele de sârmă ghimpată, asudat leoarcă, ostenit, — tunurile au început şi ele să bată. Dar atacul duşmanului părea că se înteţeşte şi Radu Cerna avea senzaţia că frontul va fi rupt. Din clipă în clipă i se năzărea că-i răsar nemţii în faţă. Nu-şi mai lua mâna dela şold.

Când a dat, însfârşit, de postul de comandă, unde cunoştea doar locul, a rămas încremenit. In rătăcirea lui trecuse de vr'o două ori pe acolo... dar postul nu mai era.

Colonelul, speriat, se vede, de atacul nem-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ților,—atac mai strașnic ca oricând,—a avut și dânsul impresia ruperii frontului și, din prudență, s'a mutat...

Totuși frontul n'a fost rupt.

Și au mai fost încă multe atacuri de ale nemților, dar porneau și se domoleau ca niște furtuni trecătoare.

Risipa de muniții nu servea nimănui. Frontul rămânea acelaș.

Ba chiar, după 6 și 15 August, frontul se liniștise deabinelea. Zilnic, ambele tabere își făceau tabietul de proectile, după care totul reintra în liniște. Soldații făceau cură de struguri prin vii, unde butucii rămași teferi, nedezrădăcinați de săpătura tranșeei ori neîngropați de obuze, rodiseră, fără grijă, ca în vremile cele bune.

In jalnica frumusețe a toamnei uscate și lungi, era monotonie și lâncezeală. Inamicul părea că obosise. Regimentul tot, intrase într'un fel de marasm. Ofițerii dela baterii se îndeletniceau cu reperajuri, cu corecțiuni și cu ochiri teoretice în vederea unor eventuale atacuri; cei dela observatorii continuau cu nesfârșitele observații, soldații continuau să sape mereu la adăposturi și blindaje, perfecționând arhitectura lor, în vederea unor ascunzișuri mai sigure; iar vremea trecea îngrozitor de încet! In-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

colo, nimic nou!... Doar câteva mici strămutări de divizioane, puțin mai încoace ori puțin mai încolo, din cine știe ce considerente de înaltă tactică, greu de înțeles și inutil de discutat, ale comandamentului superior.

Zilele se târâiau grele și plicticoase... Se plictisise și inamicul. Pe înserate, nemții scoteau capul din tranșeele lor și rânjeau la români. Încercau să fraternizeze. Omenia se ridica să îmblânzească bestia din suflete.

In nemișcarea aceea, în toropeala neînțeleasă ce cuprinsese tot frontul, încremenind pozițiile beligeranților, oamenii din subterane,—cu tot dorul de casă ce-i îndârjise, în avântul cu care încercară să străpungă linia dușmană spre a răzbate în Muntenia cotropită unde li era căminul,—se molipseau de fluidul misterios care, îmbinând tranșeele dușmănite, topea, într'o comună înfrățire inimele sătule de mizerie, coplesite de oboseală, dornice de pace. Și în cutele tainice ale minților simple, cuvintele Mântuitorului, auzite atâtea ori, undeva, în bisericuța satului depărtat, „iubiți-vă unii pe alții!" căpătau o tulburătoare însemnătate.

„Dece ne batem? Nu suntem toți tot oameni?"

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Și parcă se ridica pe de-asupra tranșeelor ostenite, din fundul sufletelor omenești, o boare de pace.

* * *

Radu Cerna se căuta, se pipăia, se mira... trăia totuși!...

Septembrie și Octombrie trecuseră.

Târziu, prin Noembrie, după ce felurite zvonuri veniră dela Iași, se auzi despre încheierea armistițiului cu nemții, pe frontul românesc. Rușii îl și încheiase. Astfel, credința lui Cerna că plecarea rușilor acasă, va pune capăt și războiului românilor, se adeverea. Pentru dânsul, însă, pacea din afară nu însemna pace și în sufletul lui.

Tocmai se pregătea să meargă la infanterie, la postul de observație, cu acelaș dor de glontele căutat, când veni vestea că s'a iscălit armistițiul. Plecarea lui în tranșee, a și fost contramandată. Nu mai era nici o îndoială; Radu Cerna simțea că armistițiu' e prologul păcii definitive.

Cei din jurul lui nu-și mai puteau ascunde bucuria. Numai unii voinicoși se arătau nemulțumiți. Ei, doar, voiau să se mai bată. Bine înțeles doreau continuarea războiului până la capătul Moldovii, până dincolo, chiar, la nevoe, dincolo, în Rusia și mai departe, în Mesopotamia, dacă trebue!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Pentru că armistițiul era încheiat, acești voinici, războinici incurabili, exaltau părerea ofițerilor franceji dela Iași cari—pentru salvarea patriei lor—invocau unele figuri geometrice (mortale, desigur) pe teritoriul Moldovii. Dar, „după război mulți voinici se arată!...“

Radu Cerna era și el printre acei ofițeri cari ar fi dorit ca războiul să continue. Dorința aceasta însă, la el era o taină, nu o fanfaronadă, căci Cerna dorea războiul nu de dragul Franței ci de dragul Soniei.

Zilele armistițiului trecură și ele.

„Poate, reîncepem lupta?“ gândise, deși simțea că s'a sfârșit.

La veselia tuturor, el numai în aparență lua parte.

Și iată că veni vestea cea mare: *Pacea!* Începuse la Brest-Litovsk tratativele cu rușii; la Buftea acelea cu românii.

„De-acum, s'a isprăvit!...“

S'a citit, trupei, în regiment, proclamația către armată. Războiul încetase.

* * *

Târziu, în noapte, ofițerii din 3 artilerie, cari adormiseră fericiți și liniștiți, cu inima plină de bucuria păcii, au fost alarmați de o împușcătură. Ce să fie? Nici un foc de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

armă nu mai era îngăduit. Începuse doar pacea! „Cine știe? Poate vr'o santinelă... ori vr'un soldat s'o fi jucat cu arma!...“ Și cu gândul acesta, cei treziți. o clipă din somn, au adormit din nou, bucuroși că s'a sfârșit războiul.

A doua zi, dimineață, tot regimentul știa că sublocotenentul de rezervă Cerna Radu s'a împușcat.

Corpul lui a fost găsit de ordonanța sa, într'o hramă dărăpănată dintr'o vie de lângă Diocheți.

Dar pentru ce s'a împușcat—tocmai în noaptea păcii—sublocotenentul Cerna Radu, nimeni, în tot regimentul, n'a putut ști niciodată.

— SFARȘIT —

București, Martie 1922— Buhăești, Mai 1923.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932